

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

VŠB TECHNICKÁ
UNIVERZITA
OSTRAVA

FAKULTA
BEZPEČNOSTNÍHO
INŽENÝRSTVÍ

ZDOLÁVÁNÍ MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ

Studijní opora v rámci projektu Technika pro budoucnost 2.0

Vladimír Vlček

Ostrava 2021

Projekt: Technika pro budoucnost 2.0
Registrační číslo: CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_058/0010212
Realizace: VŠB – Technická univerzita Ostrava

Toto dílo podléhá licenci [Creative Commons Uved'te původ 4.0 Mezinárodní License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Obsah

Úvod.....	2
1. Složité podmínky pro zásah.....	4
2. Kontinuita provedení požárního zásahu	12
3. Hašení požáru pěnou, prášky a inertními plyny	21
4. Organizační a operační řízení	31
5. Organizace místa zásahu.....	40
6. Řízení mimořádné události s ohledem na její rozsah, integrovaný záchranný systém, koordinace IZS a úkoly JPO.....	51
7. Charakteristika objektů zemědělské výroby a taktika vedení požárního zásahu v zemědělství.....	60
8. Dopravní nehody a taktika vedení zásahu	70
9. Mimořádné události spojené se záchranou a evakuací	79
10. Mimořádné události s výskytem nebezpečných látek.....	91
11. Komunikace a spojení při mimořádné události	101
12. Provádění technických zásahů	110

Úvod

Vážení studenti,

dostává se Vám do rukou učební text předmětu Zdolávání mimořádných událostí. Naším cílem při psaní tohoto textu bylo, aby student získal základní znalosti a přehled v této oblasti a současně se dokázal orientovat v navazujících situacích, které při řešení těchto událostí nastávají.

Tento text je zpracován formou vhodnou i pro kombinované studium, aby práce s ním byla co nejjednodušší.

Každá kapitola začíná náhledem kapitoly, ve kterém se dozvíte, o čem budeme v kapitole pojednávat a z jakého důvodu. V náhledu kapitoly se také dozvíte, kolik času by Vám její studium mělo zabrat. Mějte na paměti, že se jedná pouze o informativní údaj, čas strávený studiem se může lišit v návaznosti na dosud osvojené znalosti a obsáhlost problematiky.

To, že jste probíranou látku správně pochopili, a že jí rozumíte, si můžete ověřit prostřednictvím kontrolních otázek a testů, které by Vám měly poskytnout dostatečnou zpětnou vazbu k rozhodnutí, zda pokračovat ve studiu nebo věnovat delší čas opakování předmětné kapitoly.

Vhodným doplňkem pro tuto vzdělávací oporu jsou videa, která byla připravena s ohledem na potřebu vysvětlit daná témata. V průběhu studia tak budete mít příležitost prostřednictvím vyučujícího před každou kapitolou zhlédnout tematické video k dané oblasti, čímž získáte komplexní obraz o rozsahu dané problematiky a smyslu využití v praxi.

Pro zjednodušení orientace v textu je zaveden následující systém:

Čas pro studium

Odhadovaný čas, který budete potřebovat pro studium daného tématu.

Shrnutí kapitoly

Shrnutí nejdůležitějších informací, které byste si rozhodně měli zapamatovat.

Otázky

Kontrolní otázky, pro formulace odpovědí.

Test

Test, podle kterého je možné ověřit nabyté znalosti v návaznosti na řešenou problematiku.

Správná odpověď

Správné odpovědi na testové otázky.

Literatura

Použitá a doplňková literatura, po které můžete sáhnout v případě, že něčemu nebudete rozumět, nebo Vás některé téma extrémně zaujme.

1. Složité podmínky pro zásah

Kapitola obsahuje základní informace o zásazích za ztížených podmínek a věnuje se také dokumentaci zdolávání požárů.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je představení základních informací o činnostech a komplikacích, které mohou nastat při zásazích jednotky požární ochrany (dále také jen „jednotka“). Kapitola také poskytne informace o dokumentaci zdolávání požáru.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní poznatky z oblasti požární ochrany nabyté během studia.

Klíčová slova

Složité podmínky pro zásah, kategorie požárního nebezpečí, dokumentace zdolávání požáru.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

1.1 Úvod

V požární ochraně je prováděno začlenění provozovaných činností do kategorií požárního nebezpečí. Činnosti mohou být požárně bezpečné, ale i vysoce rizikové. Některé činnosti však také mohou představovat pro zasahující hasiče i značná rizika a komplikace při požáru. V takovém případě hovoříme o tzv. složitých podmínkách pro zásah.

1.2 Složité podmínky pro zásah

Provozované činnosti členíme z hlediska míry požárního nebezpečí do kategorií. Tyto činnosti mohou být bez zvýšeného požárního nebezpečí, se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,

v ustanovení § 4 vyjmenovává provozované činnosti vykazující zvýšené požární nebezpečí a vysoké požární nebezpečí. Činnosti neuvedené v taxativním výčtu považujeme za provozované činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí.¹

Složité podmínky pro zásah jsou upraveny v ustanovení § 18 vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o požární prevenci“). Za činnosti, se kterými se vážou složité podmínky pro zásah, pokládáme ty, u kterých se nejedná o běžné podmínky pro zásah, za okolností, kdy dochází k provozování těchto činností v objektech, které jsou dispozičně složité a nepřehledné. V takových objektech hrozí ztráta orientace osob, je zde totiž předpoklad silného zakouření. Jedná se například o podzemní hromadné garáže, podzemní systémy hromadné dopravy osob, tunely delší než 350 m apod. Složité podmínky pro zásah nastávají také v prostorách a zařízeních, kde by vstupem nebo činností jednotky požární ochrany, která by nebyla předem upozorněna na zvláštní nebezpečí nebo nutnost určitého postupu hašení, došlo k ohrožení zdraví a životů hasičů. Uvedené hrozí například v rámci výroby, skladování či prodeje výbušnin, pyrotechnických výrobků, hořlavých nebo hoření podporujících plynů, dále vyskytují-li se na místě radioaktivní látky nebo biologicky nebezpečný materiál, u rozvodu elektrického proudu, kabelových kanálů a mostů. Spadají zde také energocentra, která využívají náhradní zdroje a vnitřní elektrické stanice osazené olejem, chlazenými transformátory o celkovém výkonu 1 MVA a vyšším, a také činnosti, při nichž se vyskytují vybrané nebezpečné chemické látky a přípravky v množství stejném nebo větším, než je množství uvedené v příloze zákona č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií, ve znění pozdějších předpisů. Stejně tak objekty a zařízení provozů chemické výroby uvedené v příloze č. 2 vyhlášky o požární prevenci, objekty a zařízení administrativních, školských a zdravotnických provozů uvedené v příloze č. 2 vyhlášky o požární prevenci o 7 a více nadzemních podlažích, nebo o 4 a více nadzemních podlažích, pokud tyto objekty nemají zřízeny chráněné únikové cesty, stavby pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace, stavby ubytovacích zařízení o 7 a více nadzemních podlažích nebo o 4 a více nadzemních podlažích, pokud v těchto objektech nejsou zřízeny chráněné únikové cesty, stavby pro shromažďování většího počtu osob a stavby pro obchod.²

¹ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. § 4.

² Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů. § 18.

Zjednodušeně se tedy jedná o objekty, kde hrozí, zejména vlivem silného zakouření, například ztráta orientace osob.

1.3 Dokumentace zdolávání požáru

Pro objekty a prostory, ve kterých mohou nastat složité podmínky pro zásah, se v souladu s vyhláškou o požární prevenci vypracovává dokumentace zdolávání požáru. Dokumentaci zdolávání požáru (dále také jen „DZP“) zpracovává odborně způsobilá osoba nebo technik požární ochrany. DZP slouží jednotce požární ochrany jako dokument, poskytující informace o takových objektech podnikajících fyzických osob a objektech právnických osob, kde se vyskytuje zvýšené požární nebezpečí. DZP upozorňuje jednotku požární ochrany na předem ne zcela zjevná nebezpečí, případně na komplikace, které mohou nastat při zásahu. DZP je zpracována pro ty objekty a prostory, kde dochází k provozu činností s vysokým požárním nebezpečím. Stanoví-li tak dokumentace požární ochrany, která je vypracovaná v důsledku stanovení podmínek požární bezpečnosti, zpracovává se DZP i pro jiné provozované činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím. DZP je pak vypracována především pro objekty, kde se vyskytuje zvýšené požární nebezpečí a kde se nachází složité podmínky pro zdolávání požárů. DZP je tvořena operativním plánem zdolávání požárů a operativní kartou zdolávání požárů. V nich jsou upraveny zásady pro to, aby byl požár zdolán rychle a účinně, a pravidla pro záchranu osob, zvířat a majetku v objektech podnikajících fyzických osob a právnických osob.³

Operativní plán představuje základní formu DZP a je tvořen základním textem. Ten obsahuje stanovení nejsložitější možné varianty požáru, jakož i výpočty potřebné k určení sil a prostředků jednotek požární ochrany. Může také obsahovat stanovení požadavků na použití speciálních hasebních látek a postupů, případně taktické údaje o objektu. Vyskytuje se v něm také grafická část s plánem objektu, ze které jsou patrné umístění okolních objektů, lokace zdrojů vody pro účely hašení požárů, příjezdové komunikace a nástupní plochy pro ustavení požární techniky.⁴

Operativní karta může tvořit součást vyjímatelné přílohy operativního plánu. Je zpracována především tehdy, kdy se složité podmínky pro zásah nachází v rámci jednoho stavebního objektu.⁵

Operativní karta se skládá z textové části, ve které je obsažena základní charakteristika požární bezpečnosti stavby a technologií, dále jsou v ní

³ MV GR HZS ČR. *Konsepky odborné přípravy. Konsept 1-1-06. Základy požární taktiky. Dokumentace zdolávání požáru*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6. s. 3-4.

⁴ Tamtéž, s. 5.

⁵ Tamtéž, s. 9.

uvedeny konstrukční zvláštnosti objektu, jakož i popis umístění požárně bezpečnostních zařízení, věcných prostředků požární ochrany, ale i požadavky na speciální hasební látky a postupy, umístění hlavních médií apod. Součástí operativní karty je také grafická část obsahující plán objektu, je-li to žádoucí, dále umístění okolních objektů, lokaci zdrojů vody pro hašení požárů, jsou z ní patrné příjezdové komunikace a nástupní plochy pro požární techniku.⁶

Operativně taktická charakteristika operativního plánu obsahuje údaje zejména o podniku nebo budovách a technologiích. Mezi tyto údaje zahrnujeme například stručnou stavební charakteristiku objektů, a to hořlavost stavebních konstrukcí, jejich požární odolnost, možnost šíření požárů, počet zvířat, koncentraci zvláštních hodnot nebezpečných látek, množství osob, které se vyskytují v rámci různých denních režimů, dále také specifikaci činností vykazujících zvýšené požární nebezpečí apod. Dále obsahuje údaje o vodních zdrojích a hasicích látkách, tedy vodních zdrojích v blízkosti, jejich vydatnost, speciální druhy skladovaných hasicích látek. Jsou zde také uvedeny informace o komunikacích, jejich stavu, zvláštní pokyny pro jízdu nebo parkování požární techniky.⁷

Doporučení pro velitele zásahu shrnuje údaje vystihující specifické rysy daného podniku a s tím spojené očekávané komplikace z hlediska právě složitých podmínek pro zdolávání požáru. V této části najdeme zejména způsob záchrany osob (možnosti využití mobilní výškové techniky, záchranných a evakuačních cest apod.), způsob evakuace zvířat a materiálů, informace o možném šíření požáru a závažných specifických okolnostech, které mají na takové šíření vliv (například ventilace), dále zásady bezpečnosti práce v návaznosti na specifika podniku apod.⁸

Grafická část vyjímately přílohy operativního plánu má stanoveny zásady její úpravy, například pro názvy objektů, které musí být zachovány jednotně v rámci celého operativního plánu, a sice shodně s běžně užívanými názvy. Používají se grafické značky a barvy (například modrá barva pro vše, co souvisí s hašením požáru). Rozlišujeme dvě základní formy grafické přílohy operativního plánu, a to situaci podniku a půdorys objektu.⁹

Situace podniku je tvořena výkresem situace, představující situační schéma podniku a bezprostředního okolí podniku. Obsahuje zakreslení základních operativně taktických údajů.¹⁰

---

⁶ Tamtéž, s. 9.

⁷ Tamtéž, s. 5.

⁸ Tamtéž, s. 6.

⁹ Tamtéž, s. 6-7.

¹⁰ Tamtéž, s. 7-8.

Půdorys je půdorysný plán objektu, případně doplněný svislým řezem objektu. Jsou zde zakresleny veškeré údaje, které ovlivňují rozvoj požáru, dopadají na orientaci velitele zásahu a související hasební práce. Je-li to vyžadováno účelem operativního plánu a složitostí podmínek pro zdolávání požáru, je u atypických či vícepodlažních budov proveden půdorys pro každé podlaží zvlášť.¹¹

Operativní karta je vypracována pro ty objekty, kde nejsou dány příliš složité podmínky pro zdolávání požáru. Jedná se o zjednodušenou formu vyjímatečných příloh operativního plánu. Je tvořena textovou a grafickou částí. Textová část je formulář shrnující obsah operativní karty v bodech – charakter objektu, hasicí látky, doporučení pro velitele zásahu. V grafické části jsou údaje operativně taktického charakteru, které jsou důležité pro činnost jednotky požární ochrany a zdolávání požárů. Zásady pro zakreslování jsou shodné se zásadami grafické přílohy operativního plánu.¹²

DZP se ukládá u příslušného hasičského záchranného sboru kraje (dále také jen „HZS kraje“), a to většinou na operačním a informačním středisku dle místní příslušnosti, případně na stanici HZS kraje, v rámci jejíhož obvodu se objekt nachází. Druhý výtisk DZP je pak uložen u právnické či podnikající fyzické osoby, u hasičského záchranného sboru podniku (dále také jen „HZS podniku“) nebo na jiném trvale dostupném místě.¹³

Podklad pro zpracování dokumentace zdolávání požáru tvoří zejména požárně bezpečnostní řešení stavby, plán objektu s vnitřním vybavením a situační plán objektu.¹⁴

Výpočet sil a prostředků se provádí za účelem vypracování dokumentace zdolávání požáru (či cvičení jednotek požární ochrany) nebo při konkrétních podmínkách požáru. V obou těchto alternativách se zpravidla počítá množství sil a prostředků pro hašení, dálkovou dopravu vody, potřebný počet hasičů pro práci v dýchací technice. Nejprve je nutné vypočítat parametry požáru pro nasazení sil a prostředků, poté potřebné množství dodávky hasební látky na hašení či ochlazování, následně je stanoven počet proudů. Na základě těchto dílčích výpočtů je možno určit počet hasičů, respektive družstev hasičů a požárních automobilů.¹⁵

1.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

---

¹¹ Tamtéž, s. 8.

¹² Tamtéž, s. 9.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ MV GR HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-11. Základy požární taktiky. Odhad sil a technických prostředků jednotek PO pro zdolávání požáru*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6. s. 2.

¹⁵ Tamtéž.

- **Požární nebezpečí** – zařazení činností do stupně požární ochrany.¹⁶
- **Požární bezpečnost staveb** – předcházení rizik vzniku a důsledků požáru v budovách.¹⁷

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

Kapitola shrnula informace ohledně složitých podmínek pro zásah, předestřela, jak se stanoví míra požárního nebezpečí u provozovaných činností a představila dokumentaci zdolávání požáru.

Otázky

- 1) Jaké jsou druhy dokumentace zdolávání požáru?
- 2) Kde je dokumentace zdolávání požáru uložena?
- 3) Jaké známe kategorie požárního nebezpečí?
- 4) Co představuje modrá barva v grafické části operativního plánu?
- 5) Co tvoří operativní plán?
- 6) Co je účelem dokumentace zdolávání požáru?
- 7) Definujte složité podmínky pro zásah.
- 8) Uveďte příklad provozování činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím.
- 9) Co je operativní karta?
- 10) Jaké jsou základní formy grafické přílohy operativního plánu?

Test

1. Podle míry požárního nebezpečí rozlišujeme provozování činností:

- a. Bez zvýšeného požárního nebezpečí, se zvýšeným požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím.
- b. Bez zvýšeného požárního nebezpečí, se středním požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím.
- c. S malým požárním nebezpečím, se středním požárním nebezpečím a s vysokým požárním nebezpečím.

2. Složité podmínky pro zásah většinou nenastávají v objektech:

- a. Kde nedochází k silnému zakouření.

¹⁶ Zákon o požární ochraně, op. cit.

¹⁷ Vyhláška o požární prevenci, op. cit.

- b. Ve školských provozech.
- c. S výskytem radioaktivních látek.

3. Složité podmínky pro zásah jsou vymezeny v:

- a. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- b. Vyhláška č. 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.
- c. Vyhláška č. 246/2001, o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

4. Dokumentaci zdolávání požáru zpracovává:

- a. Odborně způsobilá osoba nebo technik požární ochrany.
- b. Nejsou stanoveny podmínky, kdo může zpracovat.
- c. Velitel zásahu.

5. Dokumentace zdolávání požáru se obecně zpracovává zejména pro:

- a. Všechny objekty a prostory.
- b. Objekty a prostory, ve kterých se provozují činnosti bez zvýšeného požárního nebezpečí.
- c. Objekty a prostory, ve kterých se provozují činnosti s vysokým požárním nebezpečím nebo se zvýšeným požárním nebezpečím, kde jsou složité podmínky pro zásah.

6. Základní formou dokumentace zdolávání požáru je:

- a. Operativní plán.
- b. Poplachový plán IZS kraje.
- c. Operativní karta.

7. Operativní plán neobsahuje:

- a. Základní text, vyjímatelnou přílohu.
- b. List velitele zásahu.
- c. Grafickou část.

Správná odpověď

1. a, 2. a, 3. c, 4. a, 5. c, 6. a, 7. b.

Literatura

- [1] Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).
- [2] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-06. Základy požární taktiky. Dokumentace zdolávání požáru*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [4] *Složité podmínky pro zásah* [video]. Režie: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] HANUŠKA, Z. Metodický návod k vypracování dokumentace zdolávání požárů. Praha: MV - Ředitelství HZS ČR, 1996.
- [6] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-11. Základy požární taktiky. Odhad sil a technických prostředků jednotek PO pro zdolávání požáru*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.

2. Kontinuita provedení požárního zásahu

Kapitola obsahuje informace o požárním zásahu a zachování kontinuity při prováděných činnostech.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je předestření základních principů nutných pro zachování kontinuity provedení požárního zásahu, definici požáru, jeho třídy a možná dělení dle různých kritérií.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní pojmy z požární ochrany nabyté během studia.

Klíčová slova

Požár, parametry požáru, lokalizace požáru, likvidace požáru, třídy požárů, druhy požárů, hasiva.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

2.1 Úvod

Mezi hlavní úkoly jednotky požární ochrany patří provádění požárního zásahu. Požární zásah se provádí v souladu s příslušnou dokumentací požární ochrany, nebo při soustředování a nasazování sil a prostředků. Jednotky požární ochrany se při zdolávání požárů soustředí především na lokalizaci a likvidaci požáru. Pod pojmem zdolávání požáru pak rozumíme hašení požáru za použití hasiv nebo prostřednictvím odstranění hořlavých látek, rozebíráním konstrukcí nebo odvětráním místa požáru. Ostatní činnosti tvořící součást zdolávání požáru jsou spojeny především s bezpečností a ochranou zdraví hasičů a v neposlední řadě zde patří také činnosti, které umožňují zajištění nepřetržité dodávky hasebních látek. Za

účelem provedení těchto činností dochází k nasazení sil a prostředků formou bojového rozvinutí na místě zásahu.¹⁸

2.2 Požár

Požár je každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.¹⁹

Rozdělit požáry můžeme například dle hořících látek, s čímž souvisí také následné použití správného druhu hasicí látky. Požáry se za tímto účelem dělí do tzv. tříd požárů a označují se příslušným písmenem.

Třída A zahrnuje požáry pevných látek, zejména organického původu, hoření zpravidla provází žhnutí. Na takovou třídu požárů lze použít hasicí přístroj vodní, pěnový, CO₂ (zejména na potraviny, knihy), práškový ABC.²⁰

Třída B označuje požáry kapalin nebo látek, které do kapalného skupenství přecházejí. K hašení požárů třídy B se používá hasicí přístroj pěnový, CO₂, práškový BC, práškový ABC.²¹

Třída C se používá pro označení požárů plynů. Vhodný je hasicí přístroj CO₂, práškový ABC, práškový BC.²²

Třída D představuje označení pro požáry kovů. Zde vhodný hasicí přístroj představuje výlučně hasicí přístroj s práškem M. S jinými hasivými by mohlo dojít k nebezpečné reakci s kovy, práškové hasicí přístroje ABC pak v tomto případě nejsou dostatečně účinné. V žádném případě nesmí být kovy hašeny vodou ani penou.²³

Třída F, požáry jedlých tuků a olejů, se hasí speciálními hasicími přístroji na požáry třídy F se speciálními aditivami. Jejich chemická reakce s hořlavou látkou této třídy vytvoří ochranný film na hořící tukové ploše.²⁴

Požáry lze dělit také podle možnosti šíření, a to na požáry rozšiřující se a nerozšiřující se, u kterých je šíření bráněno ohraničením hořlavé látky.

¹⁸ MV GR HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2. Metodický list 1/P. s. 1.

¹⁹ Vyhláška o požární prevenci, op. cit. § 1 písm. m).

²⁰ *Třídy požárů: ČSN EN 2 38 9101*. 3. revidované vyd. normy ČSN 1051. Praha: Průmyslové vydavatelství, 1994. Československé normy.

²¹ Tamtéž.

²² Tamtéž.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

Dochází k časovému omezení vlivem například požární odolnosti stavebních konstrukcí.²⁵

Podle rozsahu se požáry dělí na malé, ohrožující jednotlivé osoby, plochy o rozloze řádově m², části budov; dále požáry střední, ohrožující desítky osob, plochy o rozloze stovek m², celé domy; požáry velké, kdy jsou ohroženy stovky osob, plochy v hektarech či desítkách hektarů, bloky domů; a nejzávažnější katastrofické požáry, u kterých dochází k ohrožení tisíců lidí, ploch ve stovkách hektarů, celých čtvrtí obcí.²⁶

Dle doby trvání se rozlišují požáry krátkodobé, trvající řádově v hodinách, střednědobé, trvající řádově v desítkách hodin a dlouhodobé, jejichž trvání přesahuje čtyři dny.²⁷

Podle zjistitelnosti dělíme požáry na otevřené a skryté. Otevřené požáry jsou charakteristické viditelnými plameny, kouřem apod. Hůře zjistitelné jsou požáry skryté, které jsou typické žhnoucími materiály, spadají zde požáry v podzemí, v mezistropu, ve stěnách a podobně.²⁸

Požáry můžeme rozlišovat také podle jejich polohy. Pokud se požár odehrává pod úrovní místního terénu, označujeme jej jako požár podzemní. Přízemní požár je požár, který je snadno dostupný či se odehrává na úrovni místního terénu. Co se týče nadzemních požárů, středně vysoké jsou požáry nad úrovní země. K jejich dostupnosti postačí standardní výšková technika a jejich výška nepřesáhne 27 m. Výškové požáry pak přesahují výšku 27 m.²⁹

Požáry se dále člení také podle výměny plynů v místě hoření, což je důležité pro vedení požárního zásahu jednotky požární ochrany a pro podmínky, které mají vliv na vývoj požáru. Požáry se tedy dělí na otevřené, tyto se odehrávají v přírodním prostředí. V místě hoření tedy nemůžeme ovlivnit výměnu plynů, požár je ovlivněn především množstvím hořlavých látek. Ohraničený požár se vyskytuje zejména v objektech různého charakteru. Tam je totiž rozvoj požáru ovlivněn hořlavou látkou, ale rozhodující je výměna plynů. Ta může být někdy ovlivněna za pomoci využití přirozeného proudění plynů, případně umělým odvětráním nebo pomocí ventilace.³⁰

Toto dělení napomáhá k předurčení průběhu volného rozvoje požáru a způsobu jeho hašení.

---

²⁵ MV GR HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-03. Základy požární taktiky. Nežádoucí hoření - požár*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6. s. 3-4.

²⁶ Tamtéž, s. 4.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Tamtéž.

Prostor, který požár ovlivňuje, se dělí na tři pásma. Pásmo hoření, přípravy a zakouření. V pásmu hoření probíhá vlastní hoření, v pásmu přípravy dochází k přehřívání materiálu. Pokud nezačnou hasební práce, pásmo hoření postupuje do pásma přípravy a pásmo přípravy se rozšiřuje. Posledním pásmem je pásmo zakouření, což je část prostoru, ve kterém dochází k pohybu kouřových plynů v koncentracích životu nebo zdraví nebezpečných.³¹

Intenzita požáru se ve svém průběhu mění. Pokud není hašen, je doba rozvoje obvykle charakterizována čtyřmi fázemi. První fáze představuje úsek počínaje vznikem požáru až do začátku intenzivního hoření (první fáze trvá obvykle 3 až 10 minut). Druhá fáze je úsek počínající intenzivním hořením až do doby zasažení všech hořlavých materiálů požárem. Třetí fáze je úsek od konce druhé fáze do počátku poklesu intenzity hoření. Čtvrtá fáze je úsek samotného dohořívání. Tato fáze končí úplným vyhořením hořlavých látek.³²

Požár je též popisován různými parametry požáru. Mezi hlavní parametry požáru patří plocha, obvod, fronta a lineární rychlost šíření požáru, dále rychlost odhořívání, výška plamene, teplota požáru, intenzita výměny plynů, intenzita sálání a stupeň zakouření.³³

Základními úkoly jednotky požární ochrany při zdolávání požáru jsou lokalizace požáru, kdy se požár v průběhu zásahu přestane šířit a síly a prostředky jednotek požární ochrany na místě zásahu postačují k zabránění dalšímu šíření a následná likvidace požáru, kdy je zásahem ukončeno nežádoucí hoření.³⁴

Hašení požáru je složitý proces, který zahrnuje několik druhů činností. Jedná se o dodávku hasebních prostředků na přerušení hoření a zabránění rozšíření požáru (ochlazování), dále odkrývání a rozebírání konstrukcí, odvětrání kouře, zajištění konstrukcí a zařízení proti zřícení a následkům výbuchu, a též odstranění hořlavých látek z pásma hoření.³⁵

Nejdostupnějším a nejběžněji používaným hasicím prostředkem je voda. Je proto pro zvládnutí likvidace požáru nezbytně nutné zajistit její nepřerušovanou dodávku.

---

³¹ Tamtéž, s. 5.

³² Tamtéž, s. 6-8.

³³ MV GR HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-04. Základy požární taktiky. Parametry požáru*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6. s. 2.

³⁴ MV GR HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-09. Základy požární taktiky. Požární útok, požární obrana*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6. s. 4.

³⁵ Tamtéž.

Jednotka požární ochrany poté, co přijede na místo zásahu, zahájí průzkum zahrnující zjištění stavu, vydatnosti vodních zdrojů a zda je možné je pro zásah využít. Pokud je v místě zásahu vodních zdrojů nedostatek, je organizována dálková doprava vody.³⁶

2.3 Kontinuita provedení požárního zásahu

Samotné zdolávání požárů lze rozdělit na dvě základní činnosti. Požární útok a požární obranu. Pro zajištění kontinuity provedení požárního zásahu se využívá dvou metod pro stanovení potřebného množství sil a prostředků jednotek požární ochrany pro zdolávání požárů. Jedná se o výpočet sil a prostředků a odhad sil a prostředků pro hašení požáru.³⁷

Zpravidla se počítá množství sil a prostředků pro hašení, dálkovou dopravu vody, potřebný počet hasičů pro práci v dýchací technice. Nejprve je nutno vypočítat parametry požáru pro nasazení sil a prostředků, poté potřebné dodávky hasební látky na hašení či ochlazování, následně je stanoven počet proudů. Na základě těchto dílčích výpočtů je možno určit počet hasičů, respektive družstev hasičů, a požárních automobilů.³⁸

Počet potřebných sil a prostředků se dá odhadnout z plochy požáru, popř. části jeho obvodu, kde bude jednotka nasazena. Základem výpočtu je znalost potřebného množství vody (hasební látky), které připadá buďto na 1 m² plochy požáru (popř. na 1 délkový metr fronty požáru) nebo je známo, kolik m² plochy požáru lze uhasit jednou proudnicí.³⁹

Pro zabezpečení nepřerušované dodávky hasební látky je především u rozsáhlejších požárů nutno provést dálkovou dopravu vody, a to dvěma možnými způsoby – kyvadlovou dopravou vody nebo hadicemi.⁴⁰

Kyvadlová doprava vody se provádí např. pomocí cisternových automobilových stříkaček. Jejich naplnění je zajišťováno z odběrného místa, poté cisternová automobilová stříkačka přiváží vodu na místo požáru a tuto činnost neustále opakuje. Výchozí je požadavek na potřebné množství vody, které je nutné dopravit, dále na vydatnost vodního zdroje, tedy objem vody, a schopnost dodat určité průtočné množství vody, vzdálenost vodního zdroje od místa zásahu, jeho přístupnost pro požární techniku a sací výšky, dále šířka a únosnost komunikací vedoucí ke zdroji vody, vliv má také členitost terénu, nezbytná doba pro zahájení takové

³⁶ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 4/P, s. 1.

³⁷ Konspekt 1-1-09, op. cit. s. 2.

³⁸ Konspekt 1-1-11, op. cit. s. 2.

³⁹ Tamtéž, s. 6.

⁴⁰ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 4/P, s. 1.

dálkové dopravy vody a v neposlední řadě disponibilní množství sil a prostředků.⁴¹

Dálková doprava vody hadicemi může být provedena přímo ze stroje do stroje nebo ze stroje do nádrže (s využitím přírodních či umělých nádrží). U tohoto druhu dálkové dopravy vody je nutno počítat se ztrátami.⁴²

Pokud je využívána dálková doprava vody prostřednictvím hadicového vedení, musí být vytvořeno hadicové vedení po okraji komunikace. Dojde-li ke křížení hadicového vedení s komunikací, využívá se, je-li to možné, propustí a mostků pod komunikací. Případně je možné hadicové vedení vést kolmo na komunikaci, vedení se opatří přejezdovými můstky a zajistí se regulace dopravy, případně se využije výšková technika a další věcné prostředky za účelem překonávání překážek, a to přírodních i umělých, například koleje nebo trolejové vedení. Dochází-li ke křížení hadicového vedení na železniční trati, využívá se propustí a mostků pod tratí nebo se koleje podhrabávají. Má-li kolej trakční vedení, podhrabou se kolejnice a hadice se uloží hlouběji. Mezi kolejnicemi se hadice přikryje vyhrabaným štěrkem, aby nedošlo k vystříknutí vody na trakční vedení, pokud by došlo k prasknutí hadice.⁴³

Pokud je organizována dálková doprava vody, je nutné vzít v potaz také možné komplikace. Mezi typické komplikace řadíme nepřehlednost terénu, nepřesný odhad vydatnosti vodního zdroje či jeho vzdálenosti, nedostatečný počet spojových prostředků, nedostatek sil a prostředků, ale také neukázněný přístup ostatních účastníků silničního provozu a hustotu dopravního provozu. Také je nutné vzít v potaz případné poruchy požární techniky, zejména po delším provozu, dále porušení dopravního vedení, poškození potřebných komunikací, možnost změny sjízdnosti nebo neprůjezdnost komunikace, ale také i náhlá změna klimatických podmínek nebo jejich nepříznivý vliv.⁴⁴

2.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Požár** – každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.⁴⁵

---

⁴¹ Tamtéž, s. 2.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž, s. 1-2.

⁴⁴ Tamtéž, s. 2.

⁴⁵ Vyhláška o požární prevenci, op. cit. § 1 písm. m).

- **Parametry požáru** – požár se popisuje prostřednictvím tzv. parametrů požáru. Parametry požárů nejsou konstantní, s časem dochází k jejich změně. Tato změna, která probíhá od vzniku požáru až do likvidace požáru, je nazývána rozvojem požáru. Pokud jsou nám hlavní parametry požáru známy, je možné určit i jiné veličiny, které jsou potřebné pro výpočet sil a prostředků k hašení požáru, např. rychlost růstu plochy a obvodu požáru. Mezi hlavní parametry požáru řadíme plochu požáru, obvod požáru, rychlost odhořívání látky, frontu požáru, lineární rychlost šíření požáru, radius požáru, výšku plamene, toxicitu a barvu kouře.⁴⁶
- **Požární útok** – jedna ze základních forem zásahové činnosti jednotek požární ochrany. Je prováděna v návaznosti na skutečnosti, které jsou zjištěny v rámci průzkumu na místě zásahu pomocí bojových rozvinutí za dostatečného nasazení sil a prostředků. Je soustředěn na zastavení šíření požáru, a to postupným zmenšováním jeho plochy a intenzity hoření až k úplné likvidaci požáru.⁴⁷
- **Požární obrana** – není-li možné provést požární útok, především v důsledku nedostatečného množství sil a prostředků, při rozsáhlých požárech, je prováděna požární obrana. Její princip je v zastavení šíření požáru, a to na předem určeném místě.⁴⁸

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili s tříděním požárů a principy nutnými k zachování kontinuity provedení požárního zásahu.

Otázky

- 1) Co je to požár?
- 2) Definujte pojem „lokalizace požáru“.
- 3) Jak dělíme požáry dle druhů hořících látek?
- 4) Jaké látky se používají k hašení požárů třídy F?
- 5) Jak je definován střední požár?

⁴⁶ Konspekt 1-1-04, op. cit. s. 2.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Konspekt 1-1-09, op. cit. s. 2.

- 6) Jaké jsou pásma požáru?
- 7) Uveďte parametry požáru (alespoň 3).
- 8) Jaké jsou základní úkoly jednotky požární ochrany při zdolávání požáru?
- 9) Na jaké dvě činnosti lze rozdělit zdolávání požáru?
- 10) Jaké mohou nastat komplikace při organizování dálkové dopravy vody?

Test

1. Požár třídy D:

- a. Označuje požáry kovů.
- b. Označuje požáry jedlých tuků a olejů.
- c. Označuje požáry kapalin.

2. Dle možnosti šíření rozlišujeme:

- a. Požáry malé, střední, velké, katastrofické.
- b. Krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé.
- c. Rozšiřující se, nerozšiřující se.

3. Pro otevřené požáry není typické:

- a. Kouř.
- b. Viditelné plameny.
- c. Žhnoucí materiály.

4. Likvidace požáru:

- a. Požár se přestane šířit, síly a prostředky jednotky požární ochrany postačují k zabránění dalšímu šíření.
- b. Ukončení nežádoucího hoření.
- c. Požárem jsou zasaženy všechny hořlavé materiály.

5. Požáry kovů hasíme:

- a. Zásadně vodou.
- b. Speciálními hasicími prostředky určené na třídu F s aditivy.
- c. Hasicími přístroji s práškem M.

6. Pro zajištění kontinuity provedení požárního zásahu se nevyužívá:

- a. Výpočet sil a prostředků.
- b. Odhad sil a prostředků pro hašení požáru.
- c. Operativní karta.

7. Pásma zakouření je prostor, kde:

- a. Probíhá vlastní hoření.

- b. Dochází k pohybu kouřových plynů v koncentracích životu nebo zdraví nebezpečných.
- c. Dochází k přehřívání materiálu.

Správná odpověď

1. a, 2. c, 3. c, 4. b, 5. c, 6. c, 7. b.

Literatura

- [1] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany. II.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [2] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Třídy požárů: ČSN EN 2 38 9101. 3. revidované vyd. normy ČSN 1051. Praha: Průmyslové vydavatelství, 1994. Československé normy.
- [4] *Kontinuita provedení požárního zásahu* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-03. Základy požární taktiky. Nežádoucí hoření - požár.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [6] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-09. Základy požární taktiky. Požární útok, požární obrana.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [7] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-04. Základy požární taktiky. Parametry požáru.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [8] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-11. Základy požární taktiky. Odhad sil a technických prostředků jednotek PO pro zdolávání požáru.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [9] Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).

3. Hašení požáru pěnou, prášky a inertními plyny

Kapitola obsahuje informace o hašení požárů pomocí pěny, prášků a inertních plynů.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je představení základních principů hašení požárů pomocí pěny, prášků a inertních plynů a kombinovaného hašení.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základy požární taktiky a základní poznatky z oblasti požární ochrany nabyté během studia.

Klíčová slova

Hoření, teplota, koncentrace, třída požáru, voda, hasicí pěna, hasicí prášek, inertní plyny, principy hašení.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

3.1 Úvod

Hašení představuje proces, při kterém dochází ke snaze zpomalit, nebo zastavit (přerušit) chemicko-oxidační reakci probíhající při hoření. V praxi se jedná o lokalizaci a likvidaci požáru. Tato kapitola se pak detailněji zaměří na hašení pomocí pěny, prášků a inertních plynů.

3.2 Hašení požáru pěnou

Pěnu za účelem hašení používáme zejména k hašení hořlavých kapalin (tedy například u nádrží, jímky, kaluže, technologického zařízení). Pěna

snižuje odpar rozlitých kapalin a vyplňuje prostory, kde hrozí nebezpečí výbuchu či požáru.⁴⁹

Při využití pěny jako hasiva je využíván princip izolace. To znamená, že k přerušení hoření dochází pomocí vytvoření souvislé vrstvy pěny, která vznikne na hladině hořlavé kapaliny. Pěna zabraňuje pronikání par a plynů z této hladiny do zóny hoření. Abychom tuto vrstvu vytvořili, musíme také zajistit dostatečné množství a intenzitu dodávky pěny, přičemž intenzita musí být vyšší než rychlost jejího rozpadu. Vrstvu pěny vytvořenou na hladině hořlavé kapaliny musíme udržovat, a to až do chvíle, kdy jsou eliminovány veškeré zdroje, které by mohly způsobit opětovné zapálení, případně do doby, kdy dostatečně snížíme teplotu hořící látky, a to až pod teplotu jejího vznícení.⁵⁰

Hašení pěnou se provádí dvěma základními způsoby. Rozeznáváme hašení plošné a hašení objemové. Hašení objemové je většinou využíváno pro preventivní vyplnění prostor s hrozícím nebezpečím výbuchu.⁵¹

K hašení můžeme použít pěnu těžkou, střední a lehkou, konkrétní druh se určí dle podmínek na místě zásahu. Rozdíl mezi nimi spočívá v čísle napětí a způsobem jejich přípravy. Pěna se připravuje tak, že se napění roztok vody a pěnidla v pěnotvorných proudnicích (u těžké a střední pěny) nebo v pěnotvorných agregátech (u lehké pěny).⁵²

Těžkou a střední pěnu využíváme zejména u plošného hašení. Jejich pomocí vytvoříme na hladině hořící kapaliny vrstvu pěny. Nehrozí-li na místě zásahu odnášení pěny působením větru, lze na tyto účely použít také pěnu lehkou.⁵³

Efektivní útok pěnou by měl být zahájen až poté, kdy byla provedena jeho důkladná příprava, a to včetně soustředění a rozvinutí dostatečného množství sil a prostředků, zabezpečujících nutnou intenzitu dodávky pěny, zajištění potřebné zásoby pěnidla, kdy je nutné, aby v případě neočekávaných případů byly na místě zásahu zajištěny zásoby pěnidla na 3x10 minut hašení. Dále také zajištění potřebné zásoby vody a eliminace zdrojů, které by mohly způsobit opětovné vznícení hořlavé látky v momentě, kdy bude ukončena dodávka pěny. Za normativní čas pro hašení pěnou se považuje 10 minut.⁵⁴

---

⁴⁹ MV GR HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 2-01. Požární taktika. Požáry otevřených technologických zařízení v chemickém a petrochemickém průmyslu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2001, 1. vydání. ISBN: 80-86111-89-X. s. 27.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž.

Především v úvodní fázi zásahu používáme těžkou pěnu. Zpravidla není možné přiblížit se k prostoru hoření z důvodu sálavého tepla, velké vzdálenosti nebo výšky. Těžká pěna umožňuje vrhání pěny na velké vzdálenosti ve formě proudu. Těžká pěna při hašení vytváří lokální vrstvu na povrchu hořlavé látky, která se postupně zvětšuje. Pěna obsahuje velký obsah vody, která umožňuje ochladit prohřátou vrstvu hořící kapaliny, a tím se zpomalí odpařování látky a sníží se intenzita hoření.⁵⁵

Abychom dosáhli snížení intenzity hoření, používáme střední pěnu, a to ve chvíli, kdy jsou již vytvořeny vhodné podmínky pro přiblížení se k místu hoření. Střední pěna po její aplikaci umožňuje rychlejší vytvoření potřebné vrstvy pěny, která zabraňuje pronikání par z hladiny hořlavé kapaliny do pásma hoření. Používá se také při preventivním pokrývání hladiny uniklé kapaliny, aby došlo ke snížení odparu této látky. Střední pěna vykazuje větší trvanlivost v porovnání s pěnou těžkou a přispívá k úspoře spotřeby vody a pěnidla.⁵⁶

Lehkou pěnu využíváme k objemovému hašení či v rámci prevence k výplni prostor s hrozícím nebezpečím výbuchu směsí par hořlavých kapalin nebo plynů a vzduchu. Lehká pěna je však problematická na otevřeném prostranství. Vzhledem k její konzistenci je odnášena buď i slabým větrem, pokrytí hladiny hořlavé kapaliny lehkou pěnou zde tedy není účelné. Uvedené lze vztáhnout i na objemové hašení v prostorech s intenzivní výměnou plynů, lehkou pěnu snadno odvane konvektivní proudění. Hlavní výhoda však spočívá ve vytvoření velkého objemu pěny, a to za malé spotřeby vody a pěnidla.⁵⁷

K hašení polárních kapalin (mísitelných s vodou) používáme speciální druhy pěnidel.⁵⁸

Stěžejní vliv při dodávce pěny z hlediska ztrát má způsob její aplikace. Rozpad pěny je ovlivněn několika faktory, mezi které patří průchod pěny přes prostor hoření, aplikace pěny do rozlité kapaliny, aplikace pěny na rozžhavené konstrukce, rozrušení pěny nevhodnou aplikací vody, úlet pěny skrz povětrnostní podmínky z hořící plochy.⁵⁹

Je možné některým z výše uvedených faktorů částečně předejít, dodržíme-li určité zásady u aplikace hasební látky. Omezení působení ohně lze eliminovat tím, že pěnu nanese na hořící plochu od okraje. Pokud není jiná cesta vedení dodávky pěny než přes prostor hoření, což může nastat například při zásahu v nadzemních nádržích, musí být snaha o co možná nejkratší dráhu pěny. Mezi další zásady patří zabránění přímého stříkání

---

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž, s. 28.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

pěny do hořící kapaliny, není žádoucí ji stříkat na rozžhavené konstrukce, zejména z kovu, nesnažíme-li se však tímto způsobem o jejich ochlazování. Hasí-li se nádrž, nejprve se intenzivně zchladí její stěny. Pokud není možné eliminovat současné hašení pěnou a ochlazování konstrukcí pomocí vodních proudů, musíme zvolit takový postup, abychom pěnu vodou rozrušovali co možná nejméně. Pěna by měla být aplikována ideálně z co nejmenší vzdálenosti a z návětrné strany.⁶⁰

Pěnotvorný roztok, který je nutný k tvorbě pěny, se připravuje z řady pěnidel, která mají různé složení a vlastnosti. Vhodné pěnidlo se určí na základě vlastností, které mají hořlavé látky, k jejichž hašení je určeno, například polární či nepolární kapalina. Rozhodující je také druh pěny, který chceme z pěnotvorného roztoku vyrobit.⁶¹

3.3 Hašení práškem

Hasební látku v podobě prášku používáme zejména při hašení výronů hořících plynů a kapalin, které unikají ze zařízení. Také k hašení kaluží v důsledku rozlitých hořlavých kapalin, dále při hašení hořících armatur, ale používáme jej také při kombinovaném hašení. Prášek je jako hasební látka použitelný také na výrony hořících látek, které unikají z technologických zařízení, ale i na hašení rozlitého produktu. Pokud je prášek nasazen vhodně, je tím umožněno dosáhnout prudkého utlumení plamenů a rychlého přerušení hoření, jakož i rychlého přerušení nahřívání technologických zařízení.⁶²

Používáme-li prášek jako hasební látku, musíme mít na paměti, že ve složité technologii vždy mohou vzniknout tzv. „hluché“ prostory, nacházející se ve stínu zařízení a konstrukcí. V těchto místech je obtížné dosáhnout dostatečného vniknutí prášku, z toho důvodu zde může pro nedostatečnou koncentraci částic prášku hoření pokračovat přesto, že dodávka hasební látky pokračuje. Jakmile je dodávka prášku ukončena, požár se rychle rozšiřuje z lokálních ohnisek opět do původních ploch hoření. Výskyt „hluchých“ prostor můžeme z části vynahradit, pokud jsou vhodně nasazeny práškové proudy dvěma různými směry, a také aplikací moderních prášků, které účinkují na principu dekrepitace (např. MONNEX).⁶³

Hasební látka v podobě prášku postrádá ochlazovací schopnost. Pokud tedy dojde k zahřátí okolního zařízení nad teplotu vznícení hořlavého média, poté, co bude ukončena dodávka prášku, se opět rozhoří. S touto skutečností tedy musí být kalkulováno a zařízení a jeho okolí musí být

---

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž, s. 31.

⁶² Tamtéž, s. 37.

⁶³ Tamtéž.

předem dostatečně ochlazenou vodními nebo pěnovými proudy, případně pomocí kombinovaného hašení ve složení prášek – pěna, nebo voda – prášek – voda.⁶⁴

Stěžejní hasební efekt prášku využívaný při hašení hořlavých kapalin a plynů spočívá v negativní katalýze v heterogenní fázi, čímž dochází ke zpomalování reakce hoření.⁶⁵

Pokud je prováděno hašení práškem, většinou jde o hašení objemové. Aby byl požár úspěšně uhašen, musí být dosažena potřebná koncentrace částic prášku, a to v rámci celého prostoru hoření a jeho blízkého okolí. Pokud je prášek nasazen z jednoho směru, vzniknou ve stínu technologických a stavebních konstrukcích výše zmíněné „hluché“ prostory. Do nich dojde k průniku částic hasební látky jen v omezené míře, což nemusí být dostatečné pro uhašení plamenů.⁶⁶

Základní taktické pravidlo při hašení práškem je podniknutí požárního útoku nejméně ze dvou směrů. Požární útok z jednoho směru lze provést pouze, odehrává-li se na volném prostranství, kde je vyloučena komplikace vznikem „hluchých“ prostor, případně je-li rozsah požáru omezený.⁶⁷

Aby bylo nasazení prášku úspěšné, požární útok musí být důkladně připraven. V rámci přípravy musí být hasiči vybaveni potřebnými ochrannými prostředky, zejména dýchací technikou a ochrannými obleky, dále se určí vhodné výchozí pozice za účelem obsluhy proudů, vytvoří se dostatečně dlouhé útočné vedení, které bude umožňovat pohyb proudů vpřed.⁶⁸

Než je zahájena dodávka prášku, prostor hoření a ostatní zařízení a konstrukce, které se nachází v jeho blízkosti, musí být dostatečně ochlazeny. Tento postup je důležitý z důvodu zabránění opětovného vznícení média v důsledku vlivu vysoké teploty takových konstrukcí. Za tímto účelem jsou využívány vodní nebo pěnové proudy.⁶⁹

3.4 Kombinované hašení

Kombinované hašení umožňuje částečnou eliminaci nevýhod, které vyvstávají v souvislosti s použitím prášku jako hasební látky. Využití je

---

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž, s. 37-38.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž, s. 38.

⁶⁹ Tamtéž.

zejména při hašení požárů plynů (voda – prášek – voda) a při hašení požárů hořlavých kapalin (pěna – prášek – pěna).⁷⁰

Hašení plynů: kombinace voda – prášek – voda

Než je zahájeno hašení plynu, musí být prověřen též další postup při zásahu, především možnost uhasit hořící plyn, aniž by bylo nutné přijmout další opatření. Důležité je, aby nedocházelo poté, co je plyn uhašen, k jeho hromadění, případně aby nebyl vytvářen výbušný oblak, u nějž by hrozilo nebezpečí jeho iniciace a následného výbuchu. Pokud by taková exploze nastala, její následky by mohly být daleko horší, než pokud by se nechal plyn kontrolovaně vyhořet za dostatečného ochlazování okolí. Před zahájením dodávky prášku musíme prostor hoření dostatečně ochladit vodou. Jakmile je příprava k nasazení prášku dokončena, odkloní se vodní proudy, ne však zastaví, z místa hoření, a plně se rozvine oblak prášku. Jakmile je oheň uhašen, nechá se prášek ještě několik vteřin proudit. Než je dodávka prášku ukončena, jsou vodní proudy opět nasměrovány tam, kde probíhalo předchozí hoření. Teprve poté je možné dodávku prášku přerušit a může být pokračováno v chlazení. Vodní proudy mohou být postupně odstaveny po důkladném průzkumu.⁷¹

Hašení hořlavých kapalin: kombinace pěna – prášek – pěna

Uvedená kombinace je využitelná pro situace, kdy dojde například ke stékání hořící kapaliny z výšky, což se děje při stékání po technologickém zařízení, úniku kapaliny z nadzemních potrubí apod. Stékající kapalina vytvoří pomyslný hořící vodopád nebo fontánu. Na zemi je možné kapalinu uhasit pěnou, proudící hořící kapalinu práškem, avšak za dodržení určených taktických zásad.⁷²

3.5 Hašení požáru inertními plyny

Hasební látka v podobě inertu je využívána zejména při hašení malého úniku kapaliny nebo plynu, ale také u inertizace technologických zařízení, při objemovém hašení a u hašení elektrických zařízení, které jsou pod napětím.⁷³

Inertní plyny mají hasební účinek spočívající v tom, že dochází ke zředění vzduchu a obsah kyslíku je snížen až na koncentraci, ve které ustává hoření. Za zdroj inertu většinou slouží baterie tlakových lahví či tlakový zásobník. Ohrožená technologická zařízení vykazují nebezpečí exploze,

---

⁷⁰ Tamtéž, s. 40.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž, s. 41.

⁷³ Tamtéž, s. 35.

jejich inertizace a organizování tepelné ochrany většinou představuje rozhodující způsob snížení tohoto nebezpečí.⁷⁴

Aby bylo dosaženo přerušení hoření, musí být zajištěno dostatečné zředění okolního prostředí inertem, a to v takové míře, aby koncentrace kyslíku byla nižší než mezní hodnota umožňující hoření látky v přítomnosti inertu.⁷⁵

3.6 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Požár** – každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.⁷⁶
- **Hasební pěna** – je tvořena směsí vody, pěnidla a vzduchu. Smísí-li se jeden litr směsi pěnidla a vody, vznikne přidáním vzduchu XX litrů pěny. Poměr objemu pěny, která byla vyrobena, k objemu použitého roztoku pěnidla, vyjadřuje číslo napěnění. Její použití je při hašení požárů třídy B, tedy hořlavých kapalin. Hasební pěna na hladině hořlaviny vytváří celistvou vrstvu. Ta zabraňuje přístupu vzduchu, a tím je znemožněno, aby docházelo k dalšímu vývinu hořlavých par. Jejím hlavním hasebním efektem je izolace. U střední a těžké pěny je to pak částečně chladicí efekt.⁷⁷
- **Hasební prášek** – dělí se na univerzální, které se používají na hašení třídy požárů ABCD a na speciální, které uplatníme při požárech třídy BC. Hasební efekt prášku spočívá u plamenného hoření v přerušení reakce hoření, tedy antikatalytický efekt. U prášků ABCD, setrvávají-li déle v pásmu hoření, dochází k vytvoření škráloupu na povrchu pevných látek. Tento škráloup vytvoří vrstvu, čímž zabraňuje přístupu vzduchu. U práškových hasiv je možné docílit razantního účinku také u hořlavých kapalin a plynů, kde je dosaženo sfouknutí plamene.⁷⁸
- **Inertní plyn** – mezi inertní plyny řadíme např. dusík, oxid uhličitý a vodní páry. Nejvýznamnější a nejčastější je však oxid uhličitý. Hasíme-li tímto plynem, jsou použity expanzní proudnice. Ty

⁷⁴ Tamtéž, s. 36.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Vyhláška o požární prevenci, op. cit. § 1 písm. m).

⁷⁷ *Hasební látky*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hasebn%C3%AD_l%C3%A1tky>.

⁷⁸ ORLÍKOVÁ, Kateřina. *Hasební látky*. Ostrava. 1995, 90 stran, SPBI. ISBN 80-902001-0-9.

zapříčiňují, že se část stlačeného plynu při expanzi podchladí, a to tak, že se přemění na sníh. Za teplotu podchlazení považujeme teplotu cca mínus 78 °C, což je hodnota, která způsobí také lokální chladicí účinek a zvýší se tím také jeho celková hasební účinnost.⁷⁹

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se základními hasebními látkami, a sice s pěnou, práškem a inertními plyny.

Otázky

- 1) Definujte pojem „hašení“.
- 2) Jaké je využití lehké pěny při hašení?
- 3) Jaké jsou základní způsoby hašení pěnou?
- 4) Jaké znáte principy hašení?
- 5) Co se používá k hašení polárních kapalin?
- 6) Využití prášku jako hasební látky.
- 7) Jaká mohou nastat rizika při použití prášku jako hasební látky?
- 8) Jaký je hlavní hasební efekt prášku?
- 9) Uveďte příklady kombinovaného hašení.
- 10) Uveďte využití inertních plynů jako hasební látky.

Test

1. Pěna hasí na principu:

- a. Izolace.
- b. Ochlazení.
- c. Zpomalování reakce hoření.

2. Prášek jako hasební látka se používá především:

- a. Pro hašení požárů sypkých materiálů jako jsou např. piliny.
- b. Za účelem inertizace technologických zařízení.
- c. Hašení výronů hořících kapalin a plynů unikajících ze zařízení.

3. Prášek:

- a. Není vhodný pro objemové hašení.

---

⁷⁹ Tamtéž.

- b. Má ochlazovací schopnost.
- c. Vyžaduje důkladnou přípravu útoku.

4. Kombinované hašení plynů je prováděno pomocí kombinace:

- a. Pěna – prášek – pěna.
- b. Voda – prášek – voda.
- c. Pěna – prášek – voda.

5. Požáry polárních kapalin hasíme:

- a. Speciálními druhy inertních plynů.
- b. Speciálními druhy práškových hasicích přístrojů.
- c. Speciálními druhy pěnidel.

6. Kombinace pěna – prášek - pěna se používá:

- a. Pokud hořící kapalina stéká z výšky.
- b. K hašení kaluží hořlavých kapalin.
- c. K hašení polárních kapalin.

7. Lehká pěna se používá:

- a. K preventivnímu vyplnění prostor.
- b. Pro snížení intenzity hoření.
- c. V úvodní fázi zásahu.

Správná odpověď

1. a, 2. c, 3. c, 4. b, 5. c, 6. a, 7. a.

Literatura

[1] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.

[2] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

[3] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 2-01. Požární taktika. Požáry otevřených technologických zařízení v chemickém a petrochemickém průmyslu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2001, 1. vydání. ISBN: 80-86111-89-X.

[4] *Hašení požáru pěnou, prášky a inertními plyny* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.

[5] BALOG, Karol, KVARČÁK, Miloš. *Dynamika požáru*. Ostrava. 1999, 118 stran, SPBI.

- [6] BRUMOVSKÁ, Irena. *Speciální chemie pro požární ochranu*. Praha. 2008, 171 stran. ISBN 978-80-86640-88-4.
- [7] OŽANA, Pavel, BRUMOVSKÁ, Irena. *Chemie hasicích látek*. Frýdek Místek. 1995, 61 stran.
- [8] ORLÍKOVÁ, Kateřina. *Hasební látky*. Ostrava. 1995, 90 stran, SPBI. ISBN 80-902001-0-9.
- [9] *Hasební látky*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hasebn%C3%AD_l%C3%A1tky.
- [10] Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).

4. Organizační a operační řízení

Kapitola obsahuje základní odborné pojmy z oblasti zdolávání mimořádných událostí.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je představení základních informací o výkonu služby příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR (dále také jen „HZS ČR“) v organizačním a operačním řízení.

Vstupní znalosti

Předpokládána je znalost základních pojmů, které tato kapitola dále rozvíjí a demonstruje praktický režim v rámci stanic jednotek požární ochrany HZS ČR také při řešení mimořádné události.

Klíčová slova

Organizační řízení, operační řízení, velitel zásahu, mimořádná událost, výkon služby.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

4.1 Úvod

Výkon služby příslušníků HZS ČR je prováděn v rámci organizačního řízení a v rámci operačního řízení. Jednotky požární ochrany provádí činnosti směřující ke zdolávání požárů, ke snížení následků živelních pohrom a dalších jiných mimořádných událostí. Základní úkoly jednotek požární ochrany jsou předmětně požární zásah, záchranné práce, na úseku ochrany obyvatelstva provádí jednotky požární ochrany evakuaci obyvatelstva, označují oblasti, kde se vyskytují nebezpečné látky, zajišťují varování obyvatel, dekontaminaci a humanitární pomoc obyvatelstvu. Všechny tyto činnosti, které provádí příslušníci zařazení v jednotkách požární ochrany, jsou součástí výkonu jejich služby.⁸⁰

---

⁸⁰ Zákon o požární ochraně, op. cit. § 70.

Jelikož není možné předem vyloučit vznik mimořádné události nebo požáru kdekoli na území České republiky (dále také jen „ČR“), bylo nutné přistoupit k vytvoření určitého systému jednotek požární ochrany. Tento systém plošně v ČR zabezpečuje poskytování efektivní pomoci v rámci určitého časového limitu, a to určitým množstvím sil a prostředků, a to jak hasičů, tak i požární techniky a dalších prostředků požární ochrany.⁸¹

Jednotky požární ochrany se řídí jejich základním posláním, a sice ochranou životů a zdraví obyvatel a majetku před požáry, poskytováním účinné pomoci při mimořádných událostech, ohrožujících životy a zdraví obyvatel, majetku nebo životního prostředí, u kterých je vyžadováno provedení záchranných, resp. likvidačních prací.⁸²

Působení jednotek požární ochrany může probíhat v organizačním řízení, nebo v operačním řízení. Pod pojmem organizační řízení rozumíme činnost, která je nutná, aby bylo dosaženo stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek požární ochrany. Tedy činnost, která souvisí s udržováním a zvyšováním odborné, ale i fyzické způsobilosti hasičů, a to zejména prostřednictvím školení a výcviků, dále s údržbou požární techniky a dalších prostředků požární ochrany apod.⁸³

Pod pojmem operační řízení rozumíme činnost, která probíhá od okamžiku přijetí zprávy o vzniku požáru či o vzniku jiné mimořádné události, a to až po okamžik, kdy nastane návrat sil a prostředků na místo jejich stálé dislokace. Mezi tyto činnosti patří také výjezd jednotky požární ochrany, jízda na místo zásahu, záchranné, resp. likvidační práce apod.⁸⁴

4.2 Organizační řízení

Výkon služby v jednotce požární ochrany hasičského záchranného sboru kraje probíhá na stanicích v rámci směn, a to tím způsobem, aby po dobu 24 hodin byla jednotka požární ochrany trvale akceschopná. Střídání směn lze uskutečnit jen při současné přítomnosti příslušníků, končících službu

---

⁸¹ Jednotky PO: Systém jednotek požární ochrany. *Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje* [online]. 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

⁸² Jednotky PO: Jednotky požární ochrany. *Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje* [online]. 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>>.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

a příslušníků do služby nastupujících, při zajištění minimálních početních stavů.⁸⁵

Směna začíná v sedm hodin ráno a končí druhý den v tutéž dobu, kdy nastupuje další směna. Celkem se jedná o tři směny, které jsou nazvány směna A, směna B a směna C. Při střídání směn dochází k vzájemnému předání úkolů mezi hasiči, jakož i k předání požární techniky, věcných prostředků požární ochrany a dalších prostředků potřebných pro výkon služby. V souladu s denním řádem, vydaným ředitelem HZS příslušného kraje, hasiči, kteří nastupují v daný den směnu, přebírají techniku od předchozí směny již před samotným nástupem. Hasiči při příchodu na konkrétní směnu zjistí z rozpisu, jakou pozici budou ten den zastávat a podle toho převezmou odpovídající techniku, včetně kompletní vybavenosti technickými prostředky, a tím potvrdí, že je technika v bezvadném a akceschopném stavu. Hasič tedy dle konkrétního zařazení ví, jakou techniku musí převzít a zkontrolovat od předchozí směny. Strojníci přebírají mobilní požární techniku, ostatní hasiči provádí kontrolu vybavení technickými prostředky, v souladu se seznamem výbavy.^{86 87}

Nastupující směna převezme radiostanice, tzn. každý příslušník má přidělenou zpravidla jednu přenosnou radiostanici, za kterou odpovídá po celou dobu služby až do jejího řádného předání. Technik spojové služby provede kontrolu stavu baterií u všech ručních radiostanic a odstraní případné nedostatky. Následují zkoušky vozidlových a ručních radiostanic, u kterých se ověří funkčnost a bezvadný stav.⁸⁸

Během nástupu provádí velitel směny kontrolu, zda hasiči nastupující do služby jsou dostatečně organizačně připraveni a upřesní jejich zařazení. Při nástupu je kontrolována zejména úprava zevnějšku příslušníka a jeho ustrojení, včetně stavu zásahového obleku, přilby, kukly, zásahové obuvi, rukavic a dalších osobních prostředků nutných k provádění zásahu. Hasiči nastupující směnu jsou povinni upozornit velitele na všechny skutečnosti, které mohou nepříznivým způsobem ovlivnit výkon jejich služby, a to včetně skutečnosti, že nejsou případně připraveni k výkonu služby. Nástupu se zúčastňují všichni příslušníci odstupující i nastupující směny. Do doby převzetí služby nastupující směnou zajišťuje výjezd odstupující směna. Velitel jednotky provede záznam ve strážní knize o veškerých případných nedostacích a závadách, které byly zjištěny při předání

---

⁸⁵ Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů, § 9.

⁸⁶ Tamtéž, § 9.

⁸⁷ Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. *Pokyn krajského ředitele č. 25, denní řád Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje*. Ostrava: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2019.

⁸⁸ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 9.

služby, a které nebyly ihned odstraněny, záznam obsahuje také přijatá opatření. Strážní kniha slouží k veškerým záznamům o příslušnících, vykonávaných a plánovaných činnostech, bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, pracovních úrazech a zásazích. Aktualizuje se vždy po nástupu nové směny. Zápis provádí velitel směny, který již v dopoledních hodinách dané směny plánuje obsazení a činnosti pro směny následující.⁸⁹

V době od sedmi do dvanácti hodin probíhá dopolední blok výkonu služby. Přestávka ve službě na jídlo a odpočinek trvá 30 minut, od dvanácti do půl jedné. Poté následuje odpolední blok výkonu služby, který trvá až do 17:30 hodin. Dopolední i odpolední blok výkonu služby odpovídá plánu odborné přípravy.⁹⁰

V rámci těchto bloků probíhá vzdělávání příslušníků ať už na teoretické nebo praktické úrovni. Hasiči jsou seznamováni s novými prostředky, postupy a způsoby jejich nasazení. Náplní praktického výcviku je osvojování činností souvisejících s použitím techniky a technických prostředků, které korespondují s předurčeností jednotky. Praktické zkušenosti příslušníci získávají v průběhu realizovaných cvičení, jež jsou v souladu s plánem odborné přípravy, a absolvováním dalších různých cvičení, která se liší podle jejich zařazení.⁹¹

Výcvik probíhá v areálech nebo prostorách, které co nejvěrněji simulují reálné podmínky pro zásah. Dále jsou pro výcvikovou činnost využívány polygony, které jsou cíleně budovány pro tyto potřeby a lze je opakovaně využívat. Polygony jsou určeny pro potřeby hašení požárů, záchranných prací ve výšce a nad volnou hloubkou, úniku chemických látek, pro osvojení orientace v nepřehledných prostorách.⁹²

Oddělení školení a výcviku, které organizačně náleží pod oddělení výkonu služby a IZS, realizuje přípravu specifických cvičení, kde je nutné zajistit prostory k realizaci výcviku a materiál k tomu potřebný. Oddělení zodpovídá za sledování termínů ověřování znalostí všech příslušníků.⁹³

Praktickému výcviku předchází teoretické seznámení s problematikou, které provádí velitel na základě dostupných výukových materiálů.

Každá stanice má kromě již uvedených činností týkajících se výuky a výcviku nastavený týdenní harmonogram, který pevně stanoví konkrétní

---

⁸⁹ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 9.

⁹⁰ Denní řád Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje, op. cit.

⁹¹ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 37 - § 40.

⁹² Výcvikový protiplynový polygon. *Hasičský záchranný sbor České republiky: SOŠ PO A VOŠ PO* [online]. 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: < <https://www.hzscr.cz/clanek/vycvikovy-protiplynovy-polygon.aspx> >

⁹³ Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. *Pokyn krajského ředitele č. 24, pravidelná odborná příprava a odborná způsobilost příslušníků*. Ostrava: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2015. čl. 1.

činnost pro daný den. Mezi tyto činnosti patří např. kontroly všech agregátů, vyprošťovacích vaků, vyprošťovacích zařízení, motorových pil, elektrocentrál apod. z pohledu funkčnosti a kompletnosti, mytí vozidel, tankování PHM a údržba stanice.⁹⁴

Protože příslušníci musí být nejen odborně, ale také fyzicky způsobilí, absolvují v rámci organizačního řízení fyzickou přípravu. Jednou ročně se musí každý příslušník podrobit přezkoušení své fyzické zdatnosti. Fyzická příprava obvykle probíhá v odpoledních hodinách. Hasiči využívají ke zvyšování své fyzické kondice sportoviště a posilovny hasičských stanic. V rámci této přípravy probíhají individuální a kolektivní sporty. Mezi preferované sportovní aktivity u HZS ČR patří také požární sport. V rámci denního plánu jsou realizovány i potřebné hospodářské práce na jednotlivých stanicích. V organizačním řízení se rovněž příslušníci účastní preventivně výchovných akcí. Každá stanice se také pravidelně seznamuje se specifiky svého hasebního obvodu. V rámci této činnosti se prověřuje průjezdnost komunikací a nástupních ploch.⁹⁵

Po přestávce na jídlo a odpočinek v době od 17:30 hodin do 18:00 hodin následuje večerní blok výkonu služby. V tuto dobu se hasiči setkají k hodnocení dne, kdy velitel směny provede zhodnocení průběhu celého dne. Během tohoto hodnocení dne se hasiči dozví, jaké bude jejich zařazení v příští směně. Poté pokračuje výkon služby s ohledem na denní plán. V rámci služební pohotovosti následuje noční režim.⁹⁶

I přes předem definovaný denní řád je do organizačního řízení vstupováno výjezdovou činností, tzn. operačním řízením.

4.3 Operační řízení

Operační řízení pro jednotku požární ochrany začíná přijetím zprávy o skutečnostech, které vyvolávají potřebu nasazení sil a prostředků požární ochrany, potřebu provedení požárního zásahu a záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Aktivace poplachu je zabezpečena krajským operačním a informačním střediskem (dále také jen „KOPIS“), kde se v rámci technologického procesu přenáší data mezi operačním střediskem a jednotlivými stanicemi v rámci HZS kraje.^{97 98}

Poplach se na stanici vyhláší akustickými a světelnými signály. Celý proces vyhlášení poplachu je doprovázen verbálním výkladem. Samotné

⁹⁴ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 7 - § 8.

⁹⁵ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 37 - § 40.

⁹⁶ Denní řád Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje, op. cit.

⁹⁷ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 10.

⁹⁸ Zákon o požární ochraně, op. cit. § 70 odst. 3.

hlášení určuje typ události, konkrétní vysílanou techniku a místo události. Po vyhlášení poplachu je výjezd k zásahu uskutečněn nejpozději do 2 minut.⁹⁹

Doprava na místo zásahu probíhá buď podle trasy určené operačním střediskem, nebo ji určí velitel jednotky, a to tak, aby trasa byla co možná nejrychlejší, ale zároveň bezpečná. Při jízdě k zásahu jsou používána na vozidle výstražná zvuková a světelná zařízení. V průběhu jízdy k zásahu probíhá dostrojování hasičů potřebnou výbavou v závislosti na charakteru události. Mezi tyto prostředky patří osobní ochranné prostředky, radiostanice, svítilny, dýchací přístroje, měřicí přístroje apod. Všechny neočekávané skutečnosti, jako je porucha požárního automobilu, nehoda, nesjízdnost komunikace nebo jiné závažné okolnosti, musí velitel jednotky oznámit příslušnému krajskému operačnímu středisku. To rozhodne o dalším postupu. Povinností velitele vozu je navázat a udržovat komunikaci s KOPIS, a to především prostřednictvím kódů typických činností.¹⁰⁰

Po příjezdu na místo mimořádné události vždy následuje průzkum. Velitel zásahu rozhodne, kdo provede průzkum. Průzkum je na místě zásahu prováděn velitelem zásahu a nejméně 1 hasičem, nebo průzkumnou skupinou, tvořenou nejméně 2 hasiči, anebo celou jednotkou. Cílem průzkumu je analýza místa zásahu z hlediska ohrožení osob, zvířat a majetku. Dále se zjišťuje rozsah požáru, jakož i způsob a směry, kterým se šíří, druhy hořících materiálů, přítomnost nebezpečných látek a předmětů. Všechny tyto informace jsou podstatné pro velitele zásahu ve vztahu k provedení taktiky zásahu.¹⁰¹

Při každém zásahu má záchrana osob přednost před záchranou zvířat a majetku. Každý zásah je svým způsobem specifický a vyžaduje odlišný způsob nasazení sil a prostředků. V případě požáru je cílem co nejdříve provést lokalizaci požáru a poté jeho likvidaci. Při zásazích v rozsáhlých areálech nebo objektech se složitými podmínkami pro zásah je využívána dokumentace zdolávání požárů nebo havarijní plán, které přispívají k rychlejší koordinaci nasazení sil a prostředků v daném místě. Zejména při déle trvajícím zásahu dochází ke střídání hasičů, které je prováděno na základě rozhodnutí velitele zásahu, a to takovým způsobem, aby nedocházelo k ohrožení hasičů, případně k přerušení zásahu. V případě dlouhotrvajícího zásahu, zpravidla nad čtyři hodiny, se využívá týlového

---

⁹⁹ Tamtéž, § 10 - § 11.

¹⁰⁰ Tamtéž, § 12.

¹⁰¹ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 6/O, s. 2.

zabezpečení, které umožňuje vytvoření zázemí pro stravování a odpočinek zasahujícím hasičům.^{102 103}

Po ukončení hasebních prací je provedeno velitelem zásahu předání místa zásahu, a to buď vlastníkově, nebo případně jiné oprávněné osobě, respektive Policii ČR. Následně dochází k návratu techniky a zasahujících hasičů na základnu, kde musí být zajištěna opětovná akceschopnost vozidla a osádky. To souvisí s doplněním hasiv, pohonných hmot a prostředků technické vybavenosti.¹⁰⁴

4.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Mimořádná událost** – škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.¹⁰⁵
- **Místo zásahu** – místo, kde budou nasazeny jednotky požární ochrany a další složky IZS a prostor, kde jsou předpokládány účinky mimořádné události.¹⁰⁶
- **Akceschopnost jednotky** – organizační, technická a odborná připravenost sil a prostředků k provedení zásahu.¹⁰⁷

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

4.5 Shrnutí

V této kapitole byl představen chod jednotek požární ochrany a nastíněny základní činnosti, které probíhají v organizačním a operačním řízení.

Otázky

- 1) Definujte pojem „organizační řízení“?
- 2) Definujte pojem „operační řízení“?
- 3) Kdy je jednotka akceschopná?

¹⁰² Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 1/Ř, s. 1.

¹⁰³ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 14.

¹⁰⁴ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 10/O, s. 7.

¹⁰⁵ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. § 2 písm. b).

¹⁰⁶ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 7/Ř, s. 1.

¹⁰⁷ Vyhláška o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, op. cit. § 18.

- 4) Definujte odbornou způsobilost jednotky.
- 5) Za jaké podmínky lze uskutečnit střídání směny?
- 6) Čím je ukončeno operační řízení?
- 7) Uveďte činnosti (alespoň 3), které náleží do organizačního řízení.
- 8) Uveďte činnosti (alespoň 3), které náleží do operačního řízení.

Test

1. Která činnost spadá do operačního řízení?

- a. Výcvik.
- b. Zdolávání požáru.
- c. Fyzická příprava.

2. Technická způsobilost jednotky požární ochrany spočívá v:

- a. Připravená požární technika a věcné prostředky požární ochrany.
- b. Početní stav hasičů a vnitřní organizace jednotky.
- c. Hasiči mají osvědčení o odborné způsobilosti.

3. Vyhlášení poplachu zabezpečuje:

- a. Velitel zásahu.
- b. Ředitel HZS kraje.
- c. Operační střediska nebo jiná určená místa.

4. Týlové zabezpečení:

- a. Dekontaminace používaných věcných prostředků.
- b. Prostor bezprostředního ohrožení života.
- c. Umožňuje vytvoření zázemí pro stravování a odpočinek zasahujícím hasičům.

5. Po příjezdu na místo zásahu následuje:

- a. Předání místa zásahu.
- b. Průzkum místa zásahu.
- c. Střídání hasičů.

6. Za akceschopnou jednotku se považuje:

- a. Jednotka splňující požadavky na minimální početní stav.
- b. Jednotka, která splňuje organizační a odbornou způsobilost.
- c. Jednotka, která splňuje organizační, odbornou a technickou způsobilost.

7. Do organizačního řízení jednotky požární ochrany nespadá:

- a. Fyzická příprava.
- b. Vyhlášení poplachu.
- c. Kontrola požární techniky.

Správná odpověď

1. b, 2. a, 3. c, 4. c, 5. b, 6. c, 7. b.

Literatura

- [1] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [2] Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. *Pokyn krajského ředitele č. 25, denní řád Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje*. Ostrava: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2019.
- [4] *Činnost jednotky požární ochrany v operačním řízení* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [6] Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. *Pokyn krajského ředitele č. 24, pravidelná odborná příprava a odborná způsobilost příslušníků*. Ostrava: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2015.
- [7] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
- [8] *Jednotky PO: Systém jednotek požární ochrany*. Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje [online]. 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.
- [9] *Jednotky PO: Jednotky požární ochrany*. Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje [online]. 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>>.
- [10] *Výcvikový protiplynový polygon*. Hasičský záchranný sbor České republiky: SOŠ PO A VOŠ PO [online]. 2020 [cit. 2020-11-23]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/vycvikovy-protiplynovy-polygon.aspx>>.

5. Organizace místa zásahu

Kapitola obsahuje informace o organizaci místa zásahu, pravidlech přednostního velení a povinnostech velitele zásahu.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je získání informací o možné organizaci místa zásahu, předestření principů velení a práva přednostního velení.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát základní principy požární taktiky a informace nabyté během studia.

Klíčová slova

Místo zásahu, velitel zásahu, právo přednostního velení, týlový prostor, nástupní prostor, zóna ohrožení.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

5.1 Úvod

Pod organizací místa zásahu rozumíme vytyčení charakteristických prostor, vymezení zón a stanovišť, které slouží k podpoření taktiky jednotek požární ochrany a k řízení zásahu. Místo, kde jsou nasazeny jednotky a další složky integrovaného záchranného systému, jakož i prostor, kde jsou předpokládány účinky mimořádné události, označujeme jako místo zásahu. Velitel zásahu stanovuje organizaci místa zásahu.¹⁰⁸

5.2 Organizace místa zásahu

Dělení místa zásahu probíhá dle situace, a to v návaznosti na přijatou taktiku a na způsob řízení zásahu. Pro způsob dělení místa zásahu je stěžejní druh, rozsah a šíření události, množství nasazených jednotek a také i dalších složek IZS, které jsou přítomny na místě zásahu. Vychází se

---

¹⁰⁸ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 7/Ř, s. 1.

také z organizační struktury systému řízení, z nebezpečí, které hrozí na místě zásahu, a jedná-li se o objekt se složitými podmínkami pro zásah, tak z jeho dokumentace zdolávání požáru či havarijního plánu. V neposlední řadě se vychází také z možností požární techniky a věcných prostředků požární ochrany.¹⁰⁹

Dle situace a na základě požadavku velitele zásahu dochází na místě zásahu k vymezení zejména těchto prostor, zón a stanovišť, a to, jak bylo uvedeno výše, v návaznosti na předpokládané činnosti nebo rizika ohrožení.

Mezi uvedené náleží tzv. zóna ohrožení. Tato představuje prostor, kde se předpokládá šíření mimořádné události, a to včetně možných důsledků na obyvatelstvo nebo objekty.

Prostor, který je vymezen pro vedení zásahu, se nazývá vnější zóna.

Prostor, který je vymezen jako místo, kde dochází k bezprostřednímu ohrožení života a zdraví v důsledku účinků mimořádné události, je tzv. nebezpečná zóna.

Prostor, který je rizikový z hlediska ozáření a kontaminace a kde musí být používány osobní ochranné prostředky a dodržovány zásady ochrany před radiací, je vymezen jako bezpečnostní zóna.

Místo, kde probíhá řízený vstup a výstup do a z vnější zóny, je bezpečnostní uzávěra.

Místo, kde se navazuje prvotní kontakt mezi velitelem zásahu a příjíždějícími silami a prostředky, je kontaktní stanoviště.

Místo sloužící pro účely provádění týlových činností, tedy například pro soustředění záložních jednotek, pro jejich odpočinek nebo stravování, dálkovou dopravu vody, je týlový prostor.

Nástupní prostor představuje místo, kde dochází k soustředění sil a prostředků, než jsou nasazeny na záchranné a likvidační práce.

Pro prostor bojového rozvinutí je charakteristické, že zde jsou prováděny činnosti jako hašení požáru nebo záchranné a likvidační práce.

Za účelem kontrolovaného vstupu do nebezpečné či bezpečnostní zóny je zřizováno kontrolní stanoviště. Zde dochází ke kontrole vybavení sil, které vstupují do nebezpečné zóny vybavené ochrannými prostředky.

Vymezuje se také dekontaminační prostor. Ten je složen z dílčích dekontaminačních stanovišť, a to na hranici nebezpečné zóny. Jsou zřizovány za účelem kontrolovaného výstupu a pro samotnou

---

¹⁰⁹ Tamtéž.

dekontaminaci, u dekontaminace radioaktivních látek jsou zřízeny v zóně vnější.

Na stanovišti osobní dozimetrie je organizována dozimetrická služba, která nastavuje a vydává osobní dozimetry pro zasahující hasiče, sleduje a vyhodnocuje obdržené dávky, sleduje dobu pobytu a provádí návrhy na regulaci pohybu osob apod.

Velitelské stanoviště slouží pro řízení zásahu. Na něj bezprostředně může navázat stanoviště štábu.¹¹⁰

Ostatní prostory, zřízené většinou v důsledku požadavku velitele zásahu, jsou spojené s potřebou poskytování přednemocniční neodkladné péče, shromážděním evakuovaných osob, zvířat a materiálu. Mezi tyto tak patří například prostor pro náhradní ustájení evakuovaných nebo zachráněných zvířat, prostor pro poskytnutí veterinární péče, prostor, kde jsou umístěny a identifikovány oběti, stanoviště informující o osobách, které jsou postiženy mimořádnou událostí, ale také stanoviště, které zajišťuje informování sdělovacích prostředků.¹¹¹

5.3 Určení velitele zásahu

Velitelem zásahu se automaticky stává velitel jednotky požární ochrany, která se na místo zásahu dostavila jako první. Velitel zásahu z titulu své funkce řídí všechny jednotky na místě zásahu z hlediska jejich činnosti, a to za podmínky, že nedošlo k převzetí funkce velitelem jednotky, který má právo přednostního velení.¹¹²

Zásady velení při zásahu jsou podrobně stanoveny právním předpisem, jakož i pravomoc ředitele HZS kraje nebo generálního ředitele HZS ČR nebo jejich zástupců k určení velitele zásahu jinak, než jak stanoví právo přednostního velení.¹¹³

Velitel zásahu může být změněn i při předávání zásahu v době, kdy probíhá lokalizace požáru, a to za velitele jiné jednotky. Tento nastupující velitel zásahu může například zabezpečit úklidové práce, dohašování, provádět na místě zásahu dozor apod. Nicméně, každá ze změn v této funkci podléhá povinnosti ohlášení příslušnému operačnímu a informačnímu středisku. Na místě zásahu jsou zasahující hasiči podřízeni

---

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž, s. 1-2.

¹¹² MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-08. Základy požární taktiky. Organizace a řízení zásahu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6. s. 3.

¹¹³ Vyhláška o organizaci a řízení jednotek požární ochrany, op. cit.

přímo veliteli své jednotky, jeho prostřednictvím jsou pak podřízeni veliteli zásahu.¹¹⁴

Přímému podřízení veliteli zásahu podléhá:

- vlastní jednotka velitele zásahu, nedošlo-li k předání jejího řízení u složitějšího zásahu jinému veliteli,
- velitel průzkumné skupiny, náčelník štábu, velitel úseku, velitel sektoru a také další hasiči, kteří byli určeni jako výkonný orgán velitele zásahu, nebyl-li jim určen jiný přímý nadřízený. Hasiči, kteří tyto uvedené funkce zastávají, odpovídají veliteli zásahu za plnění rozkazů a pokynů, které jim byly velitelem zásahu uloženy,
- velitelé jednotek, mimo těch zařazených pod podřízenost velitele sektoru nebo velitele úseku.¹¹⁵

Jak již bylo uvedeno, na místě zásahu podléhají hasiči velení veliteli své jednotky, jeho prostřednictvím pak veliteli zásahu. Mají-li požadavky, informace či náměty, obrací se na velitele své jednotky. Velitel zásahu disponuje oprávněním vydávat přímý rozkaz kterémukoliv hasiči u zásahu, hrozí-li nebezpečí z prodlení.¹¹⁶

Co se týče označení, velitel zásahu má vestu s nápisem „Velitel zásahu“, případně je na levé paži označen červenou páskou s nápisem „VZ“. Je-li zásahu účastno více jednotek, je zřízeno velitelské stanoviště.¹¹⁷

Je-li soustředěno velké množství sil a prostředků, případně jedná-li se o složitý nebo rozsáhlý zásah vyžadující nasazení jiné záchranné složky IZS a spolupráci orgánů, institucí či odborníků, velitel zásahu je oprávněn ke zřízení ŠTÁBU VELITELE ZÁSAHU. Povinnosti velitele zásahu na štáb však nepřechází, štáb představuje výkonný orgán pro činnosti, svěřené štábu pověřením velitele zásahu. Velitel zásahu také určí stanoviště štábu, to se zřizuje většinou v místě velitelského stanoviště. Stanoviště štábu se viditelně označuje nápisem „ŠTÁB“, zabezpečuje se, aby nedocházelo k neoprávněným vstupům nepovolaných osob, chráněno je také před nepříznivým vlivem klimatických podmínek. Zajišťují se také prostředky, sloužící k odstranění technických závad na zařízeních, která jsou používána pro činnost štábu, jakož i náhradní mobilní zdroj elektrické energie.¹¹⁸

Na základě rozhodnutí velitele zásahu štáb provádí organizaci činnosti jednotek na místě zásahu, využíván je při koordinaci složek IZS a pro přípravu rozhodnutí velitele zásahu.¹¹⁹

---

¹¹⁴ Konspekt 1-1-08, op. cit. s. 3.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 4.

¹¹⁹ Tamtéž.

Štáb je tvořen náčelníkem štábu, členem štábu pro spojení, členem štábu pro analýzu situace na místě zásahu, členem štábu pro týl, členem štábu pro nasazení sil a prostředků, zástupci složek IZS, jedná-li se o zásah v rámci IZS, pomocníky členů štábu.¹²⁰

Náčelník štábu, jakož i členové štábu, jsou určeni k výkonu jejich funkce ve štábu velitelem zásahu. Ten pak kromě náčelníka štábu do štábu dále vždy určí minimálně člena štábu pro spojení a člena štábu pro týl. Náčelníkovi i jiným členům štábu může velitel zásahu určit pomocníky, případně jim také může přidělit síly a prostředky, vyžaduje-li to plnění jim přidělených úkolů. Takovým pomocníkem může být určen hasič, ale i fyzická osoba či zástupce právnické osoby, poskytující osobní nebo věcnou pomoc při zásahu, případně, se kterými jednotky či složky IZS spolupracují na místě zásahu.¹²¹

Za činnost štábu je odpovědný náčelník štábu. Tento velitel zásahu navrhuje složení štábu, velitele zásahu zastupuje v době jeho nepřítomnosti, ale také má na starosti styk s veřejností na místě zásahu. Je pravidlem, že řídí úsek analýzy situace za účelem přípravy rozhodnutí velitele zásahu a také úsek nasazení sil a prostředků. U velkých zásahů velitel zásahu pro uvedené úseky jmenuje členy štábu. Náčelník štábu se označuje zvláštní vestou, kde je nápis „Náčelník štábu“. Případně je mu přidělena na levou paži červená páska s nápisem „NŠ“. Mezi pomocníky náčelníka štábu může patřit například analytik, dokumentarista apod.¹²²

Člen štábu pro spojení má na starosti zabezpečení koordinace mezi složkami IZS a jednotkami požární ochrany, jakož i zajišťuje spojení jednotek požární ochrany a příslušného operačního střediska. Tento člen se označuje zvláštní vestou, která je opatřena nápisem „Spojení“, případně je mu přidělena červená páska s nápisem „S“, která se umísťuje na levou paži.¹²³

Člen štábu pro týl má na starosti organizaci materiálního zabezpečení jednotek, a to včetně podmínek péče o hasiče a o osoby, které byly vyzvány k poskytnutí osobní pomoci na základě ustanovení § 18 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Dále zajišťuje evidenci nákladů a výdajů zásahu a poskytování neodkladné péče osobám, které byly mimořádnou událostí postiženy. Označen je zvláštní vestou, která má nápis „Týl“, případně červenou páskou s nápisem „T“ na levé paži. Pomocníkem člena štábu pro týl může být například hasič zajišťující speciální službu, ubytování, stravování apod.¹²⁴

---

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

Analýza situace na místě zásahu je prováděna členem štábu pro analýzu situace. Provádí se pro účely přípravy rozhodnutí, která přijímá velitel zásahu. Člen se značí zvláštní vestou, která je opatřena nápisem „Analýza“, případně může být označen červenou páskou opatřenou na levé paži nápisem „A“.¹²⁵

Součinnost mezi jednotkami a složkami IZS na místě zásahu, jakož i jejich evidenci, organizuje člen štábu pro nasazení sil a prostředků. Tento se značí zvláštní vestou opatřenou nápisem „Nasazení“, případně je označen červenou páskou na levé paži s nápisem „N“.¹²⁶

Ve štábu jsou někdy zařazeny i fyzické osoby či zástupci právnických osob spolupracující s jednotkami na místě zásahu. Pokud je vyžadováno v návaznosti na analýzu situace a na postup jednotek zajištění spolupráce odborníků, místní znalosti technologie, místa zásahu apod., velitel zásahu může do štábu jmenovat i tyto odborníky do funkce pomocníků štábu. Velitel zásahu pak rozhodne, jakým způsobem budou zástupci složek IZS a pomocníci, kteří byli do štábu zařazeni, označeni.¹²⁷

5.4 Právo přednostního velení

Dochází-li k velkému soustředění sil a prostředků, případně v rámci složitějších nebo rozsáhlejších zásahů, zřizuje velitel zásahu sektory s úseky, případně pouze úseky. Velitel zásahu určí jejich velitele a přidělí jim úkoly, které daný sektor či úsek bude plnit. Zároveň přidělí síly a prostředky pro takový sektor nebo úsek, za tímto účelem je oprávněn k rozdělení jednotky, k určení vedoucích skupin či také hasiče podříditi jiným velitelům.¹²⁸

Tzv. právo přednostního velení u zásahu je nástroj, který velitelům určitého druhu jednotky umožňuje převzít řízení zásahu, nicméně převzetí zásahu není jejich povinností. Výjimka se uplatní tehdy, pokud stávající velitel zásahu není ze závažných důvodů schopný plnit své povinnosti a nastanou okolnosti, které předání zásahu znemožňují, například dojde ke zranění stávajícího velitele zásahu. V takovém případě nový velitel zásahu řízeným jednotkám oznámí, že funkci převzal. Pokud řízení zásahu nepřevzme velitel s právem přednostního vedení dostavivší se na místo zásahu, nezbavuje se tím spoluodpovědnosti za to, že zásah byl veden správně. Pokud nedošlo k převzetí velení u zásahu služebně nadřízeným

---

¹²⁵ Tamtéž, s. 5.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

velitelem, není tento oprávněn do činností a oprávnění velitele zásahu zasahovat, a to přesto, že je mu tento velitel zásahu služebně podřízený.¹²⁹

Uplatní-li velitel, který disponuje právem přednostního velení, toto své právo a zásah převezme, odstupující velitel je povinen se podrobit převzetí. Jakmile dojde k převzetí velení, odstupující velitel nesmí novému veliteli do řízení jednotek zasahovat.¹³⁰

Pravidla pro právo přednostního velení u zásahu jsou následující. Přednost před všemi veliteli jednotek má velitel HZS kraje. Pokud se však jedná o požár v podniku, který má zřízenou jednotku HZS podniku, přednost má její velitel jednotky HZS podniku a tomuto také náleží právo přednostního velení.¹³¹

Velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů (dále také jen „SDH“) obce uplatní právo přednostního velení před velitelem jednotky SDH podniku. Uvedené se netýká případu, kdy by se jednalo o požár v podniku, pro nějž byla jednotka SDH podniku zřízena. Za této situace náleží právo přednostního velení veliteli jednotky SDH podniku.¹³²

Jedná-li se o zásah dvou a více jednotek stejného druhu, velitel místně příslušné jednotky převezme velení. Uvedené se neuplatní, dohodnou-li se velitelé jinak, případně pokud tato jednotka nevykonává činnost na místě zásahu.¹³³

Velitel, který předává řízení zásahu, musí veliteli, který velení přebírá, sdělit informace, které souvisí s plněním úkolem a s cílem činnosti jednotek. Jednotkám, které jsou řízeny, oznámí předání funkce. Velitel, který vedení přebírá, musí předávajícímu veliteli oznámit, že převzal funkci, v opačném případě nemůže funkci vykonávat.¹³⁴

5.5 Oprávnění a úkoly velitele zásahu

Velitel zásahu je oprávněn v rámci řízení jednotky při požárním zásahu, při záchranných pracích při živelních pohromách či mimořádných událostech, které bezprostředně ohrožují lidské životy či mohou způsobit značnou škodu, při plnění úkolů civilní ochrany a ochrany obyvatel, požádat o věcnou pomoc, a to fyzické nebo právnické osoby. Mezi věcnou pomoc patří žádost o poskytnutí dopravních prostředků, zdrojů vody, spojových zařízení či jiných věcí za účelem zdolání požáru či uskutečnění záchranných prací. Rovněž je velitel zásahu oprávněn vstoupit na

---

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Tamtéž, s. 6.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

nemovitost za účelem provedení opatření, která jsou nutná ke zdolání či zamezení šíření požáru nebo k provedení záchranných prací. Je-li to nutné, je oprávněn nařídit vlastníkově, případně uživateli nebo správci, například vyklidit pozemek, odstranit stavbu, její část či porost. V návaznosti na zdolávání požáru nebo cvičení jednotky může požadovat, aby se vzdálily osoby, jejichž přítomnost není nutná, z místa zásahu, případně aby se podřídily určitým omezením, která jsou nutná za účelem úspěšného provedení zásahu. Velitel zásahu také může nařídit provedení nutných opatření, která směřují k odstranění nebezpečí případného opětovného vzniku požáru. O případných nařízených opatřeních bez zbytečného odkladu informuje orgán, který vykonává státní požární dozor.¹³⁵

5.6 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Záchranné práce** – činnosti vyvíjené za účelem odvrácení či omezení rizik, které bezprostředně působí v důsledku mimořádné události, a to zejména v souvislosti s ohrožením života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a které vedou k přerušení příčin.¹³⁶
- **Likvidační práce** – činnosti vyvíjené za účelem odstranění následků, které byly způsobeny mimořádnou událostí. Pod pojmem následky se pak rozumí dopady, účinky a rizika, která působí na osoby, zvířata, věci a životní prostředí.¹³⁷
- **Integrovaný záchranný systém** – koordinovaný postup jeho složek v rámci přípravy na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.¹³⁸
- **Úsek** – úseky jsou zřizovány velitelem zásahu, a to při soustředění většího množství sil a prostředků, případně jedná-li se o organizačně složitý nebo rozsáhlý zásah. Úsek se také může zřídit v rámci zásahu IZS. V čele jednotlivých úseků stojí velitelé úseků.¹³⁹
- **Sektor** – pokud velitel zásahu zřídí úseky, rovněž jim stanoví úkoly, které mají být plněny. Pro plnění těchto úkolů jsou vyčleněny nutné síly a prostředky. Velitel zásahu je oprávněn zřídit pro více úseků společný sektor, jakož i určit velitele sektoru.¹⁴⁰

---

¹³⁵ Tamtéž, s. 7.

¹³⁶ Zákon o IZS, op. cit. § 2 písm. c).

¹³⁷ Tamtéž, § 2 písm. d).

¹³⁸ Tamtéž, § 2 písm. a).

¹³⁹ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 4/Ř, s. 1.

¹⁴⁰ Tamtéž.

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili s organizací místa zásahu a se zásadami spolupráce při záchranných a likvidačních pracích, jakož i s právem přednostního velení.

Otázky

- 1) Definujte místo zásahu.
- 2) Popište možná rozdělení místa zásahu.
- 3) Jak se nazývá místo, odkud se řídí zásah?
- 4) Jakým způsobem se stanoví velitel zásahu?
- 5) Kdo je přímo podřízen veliteli zásahu?
- 6) Kdo tvoří štáb velitele zásahu?
- 7) Definujte právo přednostního velení.
- 8) Jaká jsou oprávnění velitele zásahu?
- 9) Jakými pravidly se řídí právo přednostního vedení?
- 10) Vysvětlíte zřízení úseků a sektorů velitelem zásahu.

Test

1. Zóna ohrožení je:

- a. Prostor vymezený pro vedení zásahu.
- b. Prostor předpokládaného šíření mimořádné události.
- c. Místo řízeného vstupu a výstupu do a z vnější zóny.

2. V prostoru bojového rozvinutí:

- a. Probíhá dekontaminace.
- b. Probíhá kontrola vybavení sil vstupujících do nebezpečné zóny.
- c. Provádí se hašení požárů a záchranné a likvidační práce.

3. Štáb velitele zásahu:

- a. Přebírá povinnosti velitele zásahu.
- b. Je výkonným orgánem v pověřených činnostech.
- c. Je zřízen vždy.

4. Člen štábu pro tyl:

- a. Organizuje materiální zabezpečení jednotek.

- b. Zabezpečuje koordinaci spojení na místě zásahu mezi jednotkami a složkami IZS.
- c. Organizuje součinnost jednotek a složek IZS na místě zásahu a jejich evidenci.

5. Člen štábu pro analýzu situace se označuje nápisem:

- a. „N“
- b. „A“
- c. „T“

6. Velitel jednotky HZS kraje:

- a. Má právo přednostního velení před všemi veliteli jednotek.
- b. Má právo přednostního velení před všemi veliteli jednotek s výjimkou velitele jednotky SDH obce v případě, že se jedná o požár v této obci.
- c. Má právo přednostního velení před všemi veliteli jednotek s výjimkou velitele jednotky HZS podniku v případě, že se jedná o požár v tomto podniku.

7. Pokud velitel disponující právem přednostního velení toto právo uplatní:

- a. Odstupující velitel nadále zasahuje do řízení jednotek.
- b. Odstupující velitel se nemusí převzetí podrobit.
- c. Převezme zásah, odstupující velitel je povinen se převzetí podrobit.

Správná odpověď

1. b, 2. c, 3. b, 4. a, 5. b, 6. c, 7. c.

Literatura

- [1] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [2] Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] *Organizace místa zásahu* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-08. Základy požární taktiky. Organizace a řízení zásahu*. Ostrava: Sdružení

požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání.
ISBN: 80-86111-46-6.

6. Řízení mimořádné události s ohledem na její rozsah, integrovaný záchranný systém, koordinace IZS a úkoly JPO

Kapitola obsahuje základní informace o řízení mimořádné události s ohledem na rozsah takové události, základní informace o integrovaném záchranném systému, poplachu a jeho stupních a koordinaci integrovaného záchranného systému.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je nastolení základních informací o řízení mimořádné události, představení základních informací o integrovaném záchranném systému a o jeho koordinaci. Kapitola představí také jednotlivé stupně poplachu.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět pouze základní poznatky z oblasti požární ochrany a vědomosti nabyté během studia.

Klíčová slova

Mimořádná událost, integrovaný záchranný systém, poplachový plán IZS kraje, poplach, stupně poplachu.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

6.1 Úvod

Za mimořádnou událost je označováno škodlivé působení sil a jevů, které jsou vyvolány činností člověka, ale také činností přírodních jevů nebo havárií, přičemž dochází k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, které vyžaduje provedení záchranných prací

vedoucích k odvrácení přímého nebezpečí, a likvidačních prací, které zmírňují následky mimořádné události.¹⁴¹

6.2 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém (dále také jen „IZS“) je koordinovaný postup jeho složek (dvou a více), při přípravě na mimořádné události a provádění záchranných a likvidačních prací. Složky IZS se dělí do dvou skupin.¹⁴²

První skupinou jsou složky základní, které jsou charakterizovány nepřetržitou pohotovostí pro příjem volání na tísňových linkách.¹⁴³

Mezi základní složky řadíme Hasičský záchranný sbor ČR, Policii ČR, poskytovatele zdravotnické záchranné služby a jednotky požární ochrany, které jsou zařazeny v plošném pokrytí území kraje.¹⁴⁴

Druhou skupinou složek IZS jsou složky ostatní, tyto plní funkci podpůrných sil v případech, kdy základní složky na danou událost nestačí, například z hlediska kapacity nebo specializace. Tyto složky se ke své pomoci zavazují tzv. smlouvou o plánované pomoci na vyžádání. V této je mimo jiné stanovený rozpis prováděných činností, doba aktivace složky a poskytované síly a prostředky. Mezi ostatní složky IZS můžeme zařadit ozbrojené bezpečnostní sbory, vyčleněné síly a prostředky Armády ČR, kynologické záchranné skupiny, havarijní a jiné specializované společnosti.¹⁴⁵

Jak bylo již zmíněno, IZS je koordinovaný postup jeho složek, k této skutečnosti dochází na třech úrovních.

Taktická úroveň se odehrává přímo v místě události a je koordinována velitelem zásahu, kdy on sám vyhodnocuje situaci na místě a podle potřeb jedná se zástupci zúčastněných složek.¹⁴⁶

Operační úroveň je zastřešována operačními a informačními středisky IZS, která plní funkci informační podpory pro velitele zásahu, krizové štáby apod. povolávají na žádost velitele zásahu síly a prostředky k události.¹⁴⁷

Strategická úroveň se využívá, pokud velitel zásahu požádá o zapojení starosty, hejtmana, případně Ministerstva vnitra do koordinace události.

¹⁴¹ Zákon o IZS, op. cit. § 2 písm. b).

¹⁴² Tamtéž, § 2 písm. a).

¹⁴³ Tamtéž, § 4 odst. 1, § 4 odst. 4.

¹⁴⁴ Tamtéž, § 4 odst. 1.

¹⁴⁵ Tamtéž, § 4 odst. 2.

¹⁴⁶ Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů, § 3.

¹⁴⁷ Tamtéž, § 6.

Pro strategickou úroveň koordinace jsou jako poradní a informační podpora využívány krizové štáby a také dokumenty havarijního plánování.¹⁴⁸

Z hlediska řízení mimořádné události velitelem hasičského záchranného sboru existují také tři úrovně. Tyto jsou odvozeny od množství úkolů kladených na velitele zásahu. Velitel by měl rozhodovat pouze tak, aby byl schopen rozhodovat racionálně a měl, pokud možno, dostatek času zhodnotit veškeré aspekty daného rozhodnutí. Řízení mimořádné události lze tedy provádět způsobem, kdy velitel řídí zásah sám nebo si vyčlení pro svou potřebu pomocníka a v případě větších zásahů zřizuje štáb velitele zásahu.¹⁴⁹

6.3 Poplach a stupně poplachu

V případě řešení mimořádné události s potřebou koordinace spolupráce složek IZS rozlišujeme čtyři stupně poplachu.¹⁵⁰

V prvním stupni poplachu IZS mimořádná událost ohrožuje jednotlivé osoby, objekty, s výjimkou objektů se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé dopravní prostředky nebo území do 500 m². V praxi by se v tomto případě jednalo např. o dopravní nehodu jednoho vozidla se zásahem hasičského záchranného sboru, zdravotnické záchranné služby a Policie ČR. Řízení události provádí velitel zásahu samostatně, případně si vyčlení pomocníka, kterého pověří dílčími úkoly. Z hlediska koordinace můžeme hovořit o taktické a operační úrovni.¹⁵¹

Ve druhém stupni již událost ohrožuje desítky osob, objekty se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy, cenný chov zvířat či území do 10 000 m². Jako příklad zásahu ve druhém stupni poplachu můžeme zmínit požár bytového domu o 7 nadzemních podlažích, kdy je nutné zapojit všechny základní složky IZS, případně i ostatní složky. Řízení náleží opět veliteli zásahu, který z hlediska své vytíženosti nemůže být mnohdy schopen pokrýt všechny činnosti napřímo a přistupuje tedy k pověření pomocníka nebo ke zřízení štábu velitele zásahu, který pro velitele zásahu pokryje dílčí oblasti spojení, týlu, analýzy a nasazení. Struktura štábu může být variabilní. Pokud to povaha události vyžaduje, je nutné přizvat do štábu další odborníky pro danou problematiku. Pokud událost zaujímá členitější území, může velitel zásahu rozdělit místo na sektory, případně dále na úseky. V tomto případě je ke každému sektoru a dále také úseku přidělen velitel. Koordinace

---

¹⁴⁸ Tamtéž, § 7 - § 10.

¹⁴⁹ Tamtéž, § 3.

¹⁵⁰ Tamtéž, § 20.

¹⁵¹ Tamtéž, § 21.

události probíhá v úrovni taktické, operační, a může být i ve strategické, pokud o ni velitel zásahu požádá.¹⁵²

Ve třetím stupni událost ohrožuje stovky osob, část obce nebo areál podniku, soupravy železniční přepravy, povodí řek, produktovody, území do 1 km². V případě třetího stupně se jedná například o nehodu soupravy osobního vlaku s velkým počtem raněných, kdy se na zásahu podílejí jak základní, tak ostatní složky IZS, mezi které můžeme zařadit Český červený kříž, specialisty pro provoz na železnici či zařízení akutní lůžkové péče. Samozřejmostí je v tomto případě zřízení štábu velitele zásahu, a dále rozdělení místa události na sektory, případně dále na úseky. Koordinace probíhá na úrovni taktické, operační a strategické, pokud to situace vyžaduje.¹⁵³

Ve čtvrtém, tedy zvláštním stupni poplachu se jedná o ohrožení nad 1000 osob, celé obce nebo území nad 1 km². Příkladem události takového rozsahu může být závažná havárie v podniku, ohrožující obyvatelstvo v jeho okolí. Velitel zásahu v tomto případě zřizuje štáb velitele zásahu, rozdělí místo události na úseky a sektory, součástí štábu jsou odborníci a vedoucí zasahujících složek. Koordinace v tomto případě musí probíhat na všech třech úrovních. Jsou zpravidla svolávány krizové štáby a uplatňovány havarijní plány kraje.¹⁵⁴

Pro řešení mimořádné události v prvním a druhém stupni poplachu není zpracovávána plánovací dokumentace. Jedná se o mimořádné události, které jsou řešeny v souladu s běžnou činností jednotlivých složek IZS.¹⁵⁵

Pro řešení mimořádné události, která vyžaduje vyhlášení třetího nebo zvláštního stupně poplachu se zpracovává havarijní plán kraje. V závislosti na rozsahu mimořádné události může dojít až ke vzniku krizových situací, které jsou řešeny v krizovém režimu.¹⁵⁶

Poplachový plán IZS kraje slouží ke koordinaci záchranných a likvidačních prací na území kraje.¹⁵⁷

6.4 Prostředky řízení

Prostředky řízení umožňují na místě zásahu přenos a zpracování, respektive spojení informací, které jsou potřebné pro řízení zásahu. Řízení na místě zásahu je podpořeno také prostřednictvím označení jednotlivých řídicích funkcí, ale i dalšími prostředky, které slouží k označení nebo ke

---

¹⁵² Tamtéž, § 22.

¹⁵³ Tamtéž, § 23.

¹⁵⁴ Tamtéž, § 24.

¹⁵⁵ Tamtéž, § 16.

¹⁵⁶ Tamtéž, § 25.

¹⁵⁷ Tamtéž, § 19.

zviditelnění organizace místa zásahu, tedy například uzávěra vnější zóny, velitelské stanoviště apod. Za správnost a úplnost předávaných informací odpovídá velitel zásahu, který také provádí organizaci spojení na místě zásahu a spojení s příslušným operačním střediskem. Prostředky řízení jsou využívány dle charakteru události a dle jejich dostupnosti. Pokud jsou využity prostředky, které slouží k přenosu informací, musí být přihlédnuto, k jakému účelu jsou určeny, doporučena je následující priorita v použití: radiové spojení, datové přenosy, telefonní spojení, signály, pomocníci pro spojení nebo kurýři.¹⁵⁸

Prostředky, které slouží ke zpracování a k přenosu informací, se většinou soustředí do velitelského, případně štábního spojového kontejneru nebo automobilu. Velitel jednotky požární ochrany, která na místo zásahu dorazila jako první, umožňují-li to technické prostředky, oznámí příslušnému operačnímu středisku, že převzal velení zásahu, upřesní charakter zásahu a místo zásahu.¹⁵⁹

Zřízení velitelského stanoviště a stanoviště štábu by mělo být provedeno na příhodném místě, které je bezpečné, a které umožňuje organizovat řízení zásahu co možná nejlepším způsobem. Tato stanoviště musí být označena. Stanoviště jsou vybavena prostředky, sloužícími ke zpracování informací, které musí odpovídat struktuře řízení zásahu, která byla zvolena. Mezi prostředky, které slouží ke zpracování informací, kromě běžného kancelářského materiálu, patří především výpočetní technika, a to i v kombinaci se spojovými prostředky, jako jsou tablety, jakožto i předpřipravené tabulky a formuláře, tzv. pomůcky velitele zásahu apod.¹⁶⁰

Spojové prostředky jsou základními nástroji, které slouží k přenosu informací.¹⁶¹

Při nasazení spojových prostředků platí následující doporučení:

- jsou-li radiostanice soustředěny do omezeného prostoru ve velitelském stanovišti, jejich vzájemné rušení musí být eliminováno,
- u dlouhodobého zásahu se doporučuje rozšíření rádiového spojení také o mobilní telefonní spojení, a to za účelem zálohování rádiového spojení. Proto je výhodné, aby byly využity mobilní telefony, případně datové přenosy, především pro operační a strategickou úroveň řízení mimořádné události.¹⁶²

---

¹⁵⁸ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 9/Ř, s. 1-2.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 2.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž.

K přenosu informací je možné využít porady velitele zásahu, náčelníka štábu apod. s jejich podřízenými. Příslušné operační středisko velitel zásahu průběžně informuje o:

- situaci, která panuje na místě zásahu,
- nutnosti nasazení sil a prostředků, případně jiné pomoci, jakožto i o jejich soustředování,
- případné změně, ke které došlo v osobě velitele zásahu,
- činnostech jednotek požární ochrany a složek IZS,
- pokud došlo k zásadní změně situace na místě zásahu, a to včetně případného zranění nebo usmrcení postižených osob nebo hasičů,
- době, kdy nastala lokalizace a likvidace požáru nebo kdy byly ukončeny záchranné a likvidační práce při mimořádných událostech,
- skutečnosti, že jednotky požární ochrany odjely z místa zásahu.¹⁶³

Jsou-li na místě zásahu používány prostředky řízení a probíhá-li komunikace, mohou nastat následující zvláštnosti:

- funkce prostředků ke spojení jsou závislé na atmosférických podmínkách a na stanovišti,
- prostředky řízení a komunikace jsou závislé na omezeném množství spojových prostředků a na omezeném množství kmitočtů, může nastat rušení,
- spojení má omezený dosah nebo nedokonalé pokrytí signálem,
- možnost odposlechu nepovolanými osobami,
- nedovolené monitorování místa zásahu (např. letouny, drony),
- obsluha musí být odborně připravená,
- v důsledku špatné obsluhy mohou nastat provozní poruchy,
- spojení a komunikace jsou závislé i na zdrojích napájení spojových prostředků, respektive na jejich omezené kapacitě,
- stěžejní je kapacita a služby poskytované operátorem sítě.¹⁶⁴

6.5 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Mimořádná událost** – škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.¹⁶⁵
- **Poplachový plán IZS kraje** – poplachovým plánem integrovaného záchranného systému kraje se rozumí požární poplachový plán kraje vydaný podle zvláštního právního předpisu. Dokument vydaný formou nařízení kraje pro povolávání pomoci vybraných sil

---

¹⁶³ Tamtéž, s. 2.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 3.

¹⁶⁵ Zákon o IZS, op. cit. § 2 písm. b).

a prostředků složek IZS a při strategické koordinaci záchranných a likvidačních prací na úrovni kraje.¹⁶⁶

- **Štáb velitele zásahu** – dochází-li k soustředění většího množství sil a prostředků, případně jedná-li se o organizačně složitý nebo rozsáhlý zásah nebo o zásah v rámci IZS, velitel zásahu je oprávněn zřídit štáb velitele zásahu. Většinou je štáb zřizován pro zásahy, kde vyvstává potřeba nasazení více než pěti jednotek požární ochrany nebo pro složité zásahy, které vyžadují užší koordinaci se složkami IZS, s majiteli objektu nebo s odborníky. Na štáb nepřechází oprávnění ani povinnosti, které náleží veliteli zásahu, štáb však představuje jeho výkonný orgán řízení.¹⁶⁷

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se základními specifiky IZS, úrovní jeho koordinace, řízení mimořádné události a spojovými prostředky.

Otázky

- 1) Definujte pojem „mimořádná událost“.
- 2) Co je to IZS?
- 3) Jaké jsou základní složky IZS?
- 4) Co patří mezi ostatní složky IZS?
- 5) Co je to taktická úroveň koordinace?
- 6) Jaké známe úrovně z hlediska řízení mimořádné události?
- 7) Kolik rozlišujeme stupňů poplachu?
- 8) Popište první stupeň poplachu.
- 9) K čemu slouží poplachový plán IZS kraje?
- 10) Popište velitelské stanoviště.

Test

1. Integrovaný záchranný systém:

- a. Je koordinovaný postup jeho složek (tři a více).
- b. Se dělí na hlavní složky a vedlejší složky.
- c. Je koordinovaný postup jeho složek (dvou a více).

¹⁶⁶ Tamtéž, op. cit. § 4 odst. 7.

¹⁶⁷ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 3/Ř, s. 1.

2. Mezi základní složky IZS řadíme:

- a. Ozbrojené bezpečnostní sbory.
- b. Policii ČR.
- c. Kynologické záchranné skupiny.

3. Taktická úroveň koordinace:

- a. Odehrává se přímo v místě události.
- b. Je zastřešena operačními a informačními středisky IZS.
- c. Podpůrně jsou využívány krizové štáby a dokumenty havarijního plánování.

4. Řízení mimořádné události:

- a. Velitel řídí zásah sám, nebo si vyčlení pro svou potřebu pomocníka a v případě větších zásahů zřizuje štáb velitele zásahu.
- b. Velitel řídí zásah vždy sám.
- c. Velitel řídí zásah sám, nebo si vyčlení pro svou potřebu krizový štáb.

5. Rozlišujeme:

- a. Tři stupně poplachu.
- b. Čtyři stupně poplachu.
- c. Pět stupňů poplachu.

6. Ve druhém stupni poplachu událost ohrožuje:

- a. Jednotlivé osoby, objekty s výjimkou objektů se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé dopravní prostředky nebo území do 500 m².
- b. Desítky osob, objekty se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy, cenný chov zvířat či území do 10 000 m².
- c. Stovky osob, část obce nebo areál podniku, soupravy železniční přepravy, povodí řek, produktovody, území do 1 km².

7. Havarijní plán kraje se zpracovává pro události:

- a. Vyžadující vyhlášení prvního stupně poplachu.
- b. Vyžadující vyhlášení druhého, nebo třetího stupně poplachu.
- c. Vyžadující vyhlášení třetího, nebo zvláštního stupně poplachu.

Správná odpověď

1. c, 2. b, 3. a, 4. a, 5. b, 6. b, 7. c.

Literatura

- [1] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [2] Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [4] *Řízení mimořádné události s ohledem na její rozsah, Integrovaný záchranný systém, Koordinace IZS a úkoly JPO* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-08. Základy požární taktiky. Organizace a řízení zásahu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.

7. Charakteristika objektů zemědělské výroby a taktika vedení požárního zásahu v zemědělství

Kapitola obsahuje charakteristiku objektů, kde probíhá zemědělská výroba, a základy taktiky vedení požárního zásahu v zemědělství. Dále také obsahuje základní informace z oblasti záchrany zvířat.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je získání základních informací o činnostech nebo komplikacích, které mohou nastat při zásazích jednotek požární ochrany v souvislosti se zemědělskou výrobou a zemědělskými objekty. Kapitola také představí zásady a specifika při provádění záchrany zvířat.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní poznatky z oblasti požární ochrany, základy požární taktiky a informace nabyté během studia.

Klíčová slova

Objekt zemědělské výroby, zemědělství, záchrana zvířat, mimořádná událost.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

7.1 Úvod

Pro požáry zemědělských objektů je typická především přítomnost velkého množství látek, které podléhají snadnému zapálení a jsou lehce hořlavé. Typicky se jedná o seno, slámu, obiloviny, úsušky a jejich prach, krmné směsi apod. Tyto objekty také umožňují požáru šířit se velkou rychlostí, dochází v nich k velké intenzitě výměny plynů, která při požárech otevřených hal roste, je pro ně charakteristické také tepelné sálání a silné zakouření, je v nich ustájeno velké množství zvířat (v tzv. velkochovech), zvířata jsou v nich často odvázaná či volně pobíhající,

může se v nich nacházet též volný chov drůbeže, a to v halách i na volné ploše. Pro zvířata je charakteristické, že nebezpečí vycítí pudově, jejich reakce na kouř je mnohem rychlejší, jsou pak neklidná a jejich chování je panické až zdivočelé.¹⁶⁸

7.2 Požární zásah v zemědělství

Za objekty pro zemědělskou výrobu považujeme objekty, kde dochází k pěstování rostlin, dále stáje, objekty pro skladování, stodoly, halové sklady sena, obilí a slámy.¹⁶⁹

Jakmile na místo zásahu dorazí jednotky požární ochrany, měly by, především u skladových objektů, předpokládat, že požár se nachází již ve II. až III. fázi požáru.¹⁷⁰

Jsou-li hašeny požáry zemědělských objektů, je nutné, aby byly co možná nejrychleji prostřednictvím průzkumu zjištěny informace o tom, jaké je možné ohrožení osob, ustájených zvířat, jakožto i podmínky, které ovlivňují jejich záchranu, ale také průběh a stav evakuace před příjezdem jednotky požární ochrany. Je nutné také pamatovat na potřebu provést ověření, že elektrický proud u zasažených objektů je vypnutý, a to včetně venkovního vedení nízkého a vysokého napětí, které se nachází v okolí objektu, který byl zasažen mimořádnou událostí. V té souvislosti je také nutné prověřit větrání a odvod tepla u toho prostoru, kde jsou chována zvířata (především u drůbežár) poté, co bude elektrická energie vypnuta. Nejsou-li ohroženy osoby, je zásah směřován přednostně tak, aby byly vytvořeny podmínky pro záchranu zvířat. Průzkum se většinou provádí zároveň s evakuací zvířat, jakožto i s rozvinutím prvních jednotek požární ochrany. Vodní proudy se nasazují za účelem ochrany evakuačních a zásahových cest. U vodních proudů volíme hlavní směr jejich nasazení tak, aby zabránil šíření požáru uvnitř stájí po podestýlce, po dělicích a nosných konstrukcích, hořlavých stropech, střešní krytině a skladových půdních prostorech. Usiluje se o snížení intenzity sálavého tepla. Šíření požáru se zamezuje v hlavním směru a také ve směru zajišťujícím záchranu osob a zvířat, který eliminuje nebezpečí, které pro ně vzniká.¹⁷¹

Jedná-li se o požáry zemědělských objektů, musíme počítat s následujícími komplikacemi:

- je nutné předpokládat dlouhotrvající zásah, s čímž se pojí velké nároky na vynaložené síly a prostředky, jakožto i na součinnost

¹⁶⁸ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 28/P, s. 1-2.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 1.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 2.

¹⁷¹ Tamtéž.

- zaměstnanců objektu, respektive provozovatele objektu (pohonné hmoty, zajištění stravování, střídání hasičů apod.),
- některé speciální druhy ustájení mohou komplikovat či i částečně znemožňovat efektivní záchranu zvířat, zejména jsou-li ustájena v boxech, kotcích, klecích, na vysoké podestýlce, volně ustájena apod.,
  - zásobování požární vodou může být nedostatečné, a to z důvodu neudržovaných či chybějících zdrojů požární vody na místě,
  - nejsou-li předem vytvořeny evakuační prostory a počet zaměstnanců je nedostatečný pro evakuaci zvířat a majetku,
  - komplikaci může přinést také přítomnost sloupových transformátorů, venkovního vedení elektrického napětí, hrozí nebezpečí úrazu proudem,
  - může nastat potřeba, aby byla zajištěna mechanizace včetně obsluhy (u nakladačů, traktorů, valníků, fekálních vozů apod.),
  - potřeba, aby bylo zajištěno trvalé nucené odvětrávání, a to zejména u některých halových stájových prostor, které nemají vlastní zdroj elektrické energie za účelem odvětrání a snížení tepla (dojde-li k výpadku, může nastat udušení drůbeže),
  - objekt může být vytápěn pomocí lokálních topidel, tedy rozvody plynu, tlakovými lahvemi apod.,
  - objekt může být starý, neudržovaný a poškozený, mohou se v něm nacházet poškozené konstrukce krovů, střech, křídlových vrat, stropů podlah,
  - samostatně stojící objekt může být situován v areálech, které jsou nehlídané a neuzavřené, nacházející se na okraji obytných zón, což může zapříčinit pozdní zpozorování a potažmo ohlášení požáru,
  - dokumentace zdolávání požárů může chybět,
  - průjezdnost komunikací a přístupnost k objektům může být omezena, povrch komunikací nemusí mít dostatečně únosný, a to především na cestách k objektům, které jsou samostatně stojící v polích, dále mají na sjízdnost vliv také meteorologické podmínky,
  - u naskladněných materiálů může být snížena možnost hašení, zásah může být ztížen kouřem nebo zplodinami hoření, které mají vliv také na okolí, potřeba použití dýchací techniky může být zvýšena, u velkých prostor a prostor s přirozenou ventilací nutnost použití přetlakové ventilace,
  - může vyvstat potřeba, aby byla stanovena opatření za účelem zabezpečení dohledu nad místem zásahu, která směřují k tomu, aby bylo odstraněno nebezpečí opětovného vzniku požáru, místo zásahu může být za tímto účelem předáno,
  - využití objektu mohlo být změněno k jinému účelu, například k vrakovišti, skladu odpadů a sběrných surovin apod., čímž může

dojít ke kontaminaci požární vody nebezpečnými látkami, které jsou v objektu používány nebo skladovány,

- může dojít k tomu, že některé části konstrukcí se začnou tavit, střešní krytiny se začnou odstřelovat z eternitu apod.,
- hašení může být ztíženo tím, že seno je skladováno na roštích, což také pro zasahující hasiče představuje nebezpečí,
- v objektu se mohou nacházet příruční sklady, ve kterých se vyskytují nebezpečné látky, například kyseliny, jedy apod.,
- zasahující si mohou způsobit úraz nářadím nebo zemědělským strojem, které jsou odloženy v prostoru,
- zemědělská technika může být v objektu nevhodně odstavena, případně v jeho bezprostřední blízkosti.¹⁷²

7.3 Záchrana zvířat

Záchrana osob má při zásahu přednost před záchranou zvířat a majetku. Jednotka požární ochrany se při záchraně osob a zvířat soustředí na eliminaci bezprostředního ohrožení jejich života.¹⁷³

Velitel zásahu je oprávněn rozhodnout o tom, že budou zahájeny či ukončeny činnosti vyvíjené za účelem záchrany osob, zvířat a majetku, jakožto i k určení osob, zvířat a majetku, které budou přednostně zachráněny. Hrozí-li nebezpečí z prodlení, rozhodnout o způsobu záchrany zvířat mohou i hasiči, kteří provádějí záchranné práce, ale také členové průzkumné skupiny apod. Způsob záchrany osob je stanoven tak, aby byl v daném okamžiku pro zachraňující nejbezpečnější.¹⁷⁴

Má-li být zahájena záchrana zvířat, je nutné, než bude přistoupeno k jejímu provedení, provést průzkum týkající se množství zvířat, jejich druhu a ohrožení. Nejlépe v návaznosti na dohodu s personálem je zvolen příléhavý způsob jejich záchrany a určeno místo, kam budou tato zvířata vyváděna.¹⁷⁵

Velitel zásahu, je-li to možné, by se měl pokusit k vyvedení zvířat využívat obsluhující personál, a to v maximální míře, neboť tento je na zvířata a práci s nimi zvyklý, jakož i zvířata jsou zvyklá na něj. Je ke zvážení velitele zásahu, zda tím nevystaví personál nepřiměřenému nebezpečí.¹⁷⁶

Způsoby záchrany zvířat mohou být prováděny prostřednictvím:

- otevření chlívů, kotců či stájí, čímž je zvířatům umožněn jejich

---

¹⁷² Tamtéž, s. 3.

¹⁷³ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 8/O, s. 1.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 2.

- jsou-li zachraňovány úly se včelstvy, musíme ucpat česna. Jakmile úly přeneseme do bezpečí, opět je otevřeme. Musíme si chránit především obličej a části těla, které nejsou kryté,
- u záchrany psů, koček, šelem, dravců či ostatních drobných zvířat využíváme improvizované pomůcky sloužící k odchytu a jejich přemístění, tedy například sítě, dřevěné tyče, plachty, vidlice, pytle apod. Abychom se ochránili, můžeme využít vodní proud.¹⁸¹

Musíme vždy zvážit, zda účinným zásahem proti požáru nedojde k vyloučení nutnosti provádění záchrany či evakuace zvířat. Vodní proudy musí být nasazeny za účelem ochrany únikových cest a také na provedení likvidace ohnisek hoření či cest, kudy se šíří. Pokud by mohlo prostřednictvím rychlého nasazení proudů k hašení dojít ke zmenšení ohrožení životů přítomných zvířat, musí být nejprve požár hašen na cestách záchrany a teprve poté má být přistoupeno k provádění záchranných prací.¹⁸²

Někdy je nutné provádět záchranu zvířat při požáru současně s hašením požáru. Pokud dochází k bezprostřednímu ohrožení zvířat požárem, případně je-li cesta k jejich záchrane odříznuta nebo takové odříznutí hrozí, musí být bezpodmínečně použity proudy.¹⁸³

Při provádění záchrany zvířat musíme počítat s možnými komplikacemi, a sice:

- může dojít k panice či zdivočení zvířat, neboť tato jsou v tomto ohledu více náchylnější a jejich jednání je pudové. Mnohá zvířata navíc jsou mnohem citlivější, co se týče zplodin hoření, také dříve než lidé vycítí ohrožení jednotlivce nebo ohrožení celé skupiny. Je-li vyvolán neklid u zvířat, která žijí ve skupinách, tento se velmi rychle přenáší i na ostatní jedince v rámci jejich společenství,
- zvířata nemusí být zvyklá na člověka, případně na člověka cizího, což je typické zejména u zvířat domácích. Nezvyk na člověka je typický pro hospodářská zvířata, která jsou chována ve velkokapacitních zařízeních. Zdivočení zvířat je pak způsobeno pohybem většího počtu lidí, strach zvířat navíc umocňuje probíhající mimořádná událost,
- může dojít k tomu, že zástupce státní veterinární správy bude muset rozhodnout o utracení zvířat či stanovit podmínky dalšího ošetření těchto zvířat,
- je nutné počítat s tím, že může dojít k přenosu strachu a nervozity z člověka na zvíře,
- nepřítomností chovatelů,

---

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

- může nastat výpadek elektrické energie, který může zapříčinit nebezpečí udušení ve velkochovech, protože nebude funkční ventilace,
- hasiči mohou být ohroženi zvířaty, která volně pobíhají,
- již zachráněná zvířata se mohou navracet zpátky do míst, odkud již byla vyvedena,
- uvolnění úvazů zvířat nemusí být funkční, stejně tak i různá provizoria úvazů,
- zvířata, která jsou společně nouzově ustájena, se spolu nemusí snášet,
- intoxikací zvířat, čímž je omezena jejich pohyblivost,
- při nehodě dopravního prostředku, který přepravuje zvířata, mohou nastat komplikace.¹⁸⁴

Hasiči mohou být zraněni především:

- přitlačením ke zdi nebo přitlačením ke konstrukci, což hrozí zejména při záchraně koní, krav, skotu či býků,
- úderem hlavy zvířete, tedy zejména rohem nebo čelní kostí, typicky při záchraně krav, býků a skotu,
- kopnutím, zejména koněm, krávou, býkem,
- přišlápnutím zvířetem,
- pokousáním, což je charakteristické riziko u koní, psů, prasat, šelem, potkanů, krys,
- podrápáním od psů, koček, šelem, dravců, drůbeže apod.,
- podražením nohou, typické u prasat, ovcí, koz,
- ušlapáním, toto riziko hrozí zejména u stád, a to stád krav, býků, jalovic, koní, skotu apod.,
- poraněním rukou při odvazování,
- pobodáním hmyzem, tedy například vosami, včelami, sršni, komáry,
- kousnutím cizopasníky, typicky od klíšťat, klošů, blech, roztočů,
- uštknutím,
- nákazou přenosnou na člověka; k té může dojít v rámci kontaktu se zvířetem, ale také při práci, která se odehrává v prostorech, kde se nacházejí nemocná či infikovaná zvířata, cizopasníci a hmyz. Takovou nákazou může být vzteklna, tularemie, salmonelosa, tuberkulóza, vailova žloutenka, leptospiroza, antrax (sněť slezinná), slintavka a kulhavka, mykózy (herpes), lymská borelióza, tetanus, klíšťová encefalitida apod.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 2-3.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 3.

7.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Zemědělský objekt** – pod tímto pojmem rozumíme objekt nebo jeho část, který přímo slouží rostlinné či živočišné výrobě, případně s rostlinnou nebo živočišnou výrobou souvisí funkčně či technologicky. Může se také jednat o objekt nebo jeho část, který slouží pro skladování plodin, produktů zemědělství, skladování krmiv, steliv, produktů či výkalů zvířat. V rámci požární bezpečnosti jsou zemědělské objekty děleny na objekty sloužící jako výrobní krmných směsí a mícháren krmiv, objekty sloužící pro účely posklizňové úpravy plodin zemědělství, skladové objekty, stáje a objekty, ve kterých se pěstují rostliny nebo houby.¹⁸⁶
- **Fáze požáru** – pomocí fáze požáru jsou popisovány vlastnosti požáru při jeho volném rozvoji, tedy v případě, že požár není hašen. Rozeznáváme čtyři fáze požáru. I. fáze požáru se určí časově, a to od okamžiku vzniku požáru až po rozhoření prvních hořlavých předmětů. V praxi se uvádí čas 10 minut. Pro tuto fázi jsou charakteristické nízké teploty a malá výměna plynů, fáze se také označuje jako fáze rozhořívání. II. fázi požáru charakterizujeme pomocí prudkého nárůstu teploty, jakož i plochy požáru, což souvisí s celkovým vzplanutím. III. fáze požáru představuje období stabilizace požáru, požár intenzivně hoří a zachvacuje všechny hořlavé předměty, které se v daném prostoru nachází. Pro IV. fázi požáru je charakteristický nedostatek hořlavého materiálu a dochází k postupnému snižování intenzity hoření. Provést hasební zásah je optimální v I. fázi požáru, případně na začátku II. fáze, protože požár ještě nebyl plně rozvinut.¹⁸⁷
- **Evakuační cesta pro zvířata** – představuje volný komunikační prostor. Tento prostor pak umožňuje provedení evakuace zvířat, a to ze stájí, které jsou ohroženy požárem, na volné prostranství čili na plochy, které se nachází mimo objekt, tedy například výběh.¹⁸⁸
- **Samostatný požární úsek** – zemědělské objekty či provozy musí být požárně odděleny od objektů či provozů jiného účelu, pro které jsou platné jiné příslušné normy požární bezpečnosti staveb. U zemědělských objektů je nutné, aby byl samostatný požární úsek tvořen stájí, sklady, posklizňovými úpravami, výrobními krmných směsí.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Požární bezpečnost staveb – Objekty pro zemědělskou výrobu: ČSN 73 0842.

¹⁸⁷ Konspekt 1-1-03, op. cit. s. 6-8.

¹⁸⁸ ČSN 73 0842, op. cit.

¹⁸⁹ Tamtéž.

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se specifiky, které mohou nastat při zásazích v zemědělských objektech, základy záchrany zvířat a taktikou vedení takových zásahů.

Otázky

- 1) Jaké známe způsoby záchrany zvířat?
- 2) Kdo rozhoduje o zahájení a ukončení činnosti k záchrance osob, zvířat a majetku a určí přednostní záchranu?
- 3) Co je nutné zjistit průzkumem při hašení požáru zemědělských objektů?
- 4) Co lze považovat za objekty pro zemědělskou výrobu?
- 5) Čím jsou charakteristické požáry zemědělských objektů?
- 6) Jaké komplikace mohou nastat při požárech zemědělských objektů?
- 7) Jak je stanoveno pořadí při záchrance?
- 8) Jaká jsou pravidla a postupy pro záchranu zvířat?
- 9) Jaký je doporučený způsob záchrany u koní, krav a býků?
- 10) Jaké hrozí nebezpečí zranění hasičů při těchto zásazích?

Test

1. Za objekty pro zemědělskou výrobu lze považovat:

- a. Stáje.
- b. Ubikace zvířat v zoologických zahradách.
- c. Porážkové stáje na jatkách.

2. Při příjezdu prvních jednotek na místo požáru zejména u skladových objektů lze předpokládat požár:

- a. Ve IV. fázi požáru.
- b. Ve II. až III. fázi požáru.
- c. V I. fázi požáru.

3. V zemědělských objektech musí samostatný požární úsek tvořit:

- a. Kotce.
- b. Výrobní krmných směsí.
- c. Stodoly.

4. Evakuační cesta pro zvířata je:

- a. Volný komunikační prostor, který umožňuje evakuaci zvířat.
- b. Uzavřený komunikační prostor, který umožňuje evakuaci zvířat.
- c. Volný komunikační prostor, který umožňuje koncentraci zvířat při zásahu.

5. Při vyvádění užitkových zvířat:

- a. Vždy odvážíme všechny kusy zvířat.
- b. Vždy odvážíme všechny plemenná zvířata.
- c. Vždy odvážíme jen tolik kusů, kolik jsme schopní najednou vyvést.

6. Mezi způsoby záchrany zvířat nepatří:

- a. Vyvádění jednotlivých kusů.
- b. Vyvedení ostatních zvířat, aby je následoval vůdce stáda.
- c. Umožnění samostatného odchodu zvířatům.

7. Při zásahu se uplatní následující pravidlo:

- a. Při zásahu má záchrana zvířat přednost před záchranou osob a majetku.
- b. Při zásahu má záchrana majetku přednost před záchranou zvířat a osob.
- c. Při zásahu má záchrana osob přednost před záchranou zvířat a majetku.

Správná odpověď

1. a, 2. b, 3. b, 4. a, 5. c, 6. b, 7. c.

Literatura

[1] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.

[2] Novák P. - Šoch M. - Volf O. - Zabloudil F. - Hauptmanová K. - Dousek J.: *Záchrana zvířat*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 1998.

[3] Požární bezpečnost staveb – Objekty pro zemědělskou výrobu: ČSN 73 0842.

[4] *Charakteristika objektů zemědělské výroby a taktika vedení požárního zásahu v zemědělství* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.

[5] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-03. Základy požární taktiky. Nežádoucí hoření - požár*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.

8. Dopravní nehody a taktika vedení zásahu

Kapitola obsahuje informace o taktice vedení zásahu při dopravních nehodách.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je představit přehled základních informací týkajících se dopravních nehod a taktiky vedení zásahu při takové mimořádné události, jakož i základní teoretický rámec ohledně problematiky vyprošťování.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní informace z oblasti požární ochrany, základy požární taktiky a informace nabyté během studia.

Klíčová slova

Mimořádná událost, dopravní nehoda, vyprošťování, záchranné a likvidační práce.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

8.1 Úvod

Pod pojmem dopravní nehoda je označována událost, která se stala v provozu na pozemních komunikacích. Při této události dochází k usmrcení nebo ke zranění osoby, případně ke škodě na majetku, a to v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu. Zjednodušeně se tedy jedná o havárii či srážku dopravních prostředků. U mnoha případů je vyžadováno provedení záchranných a likvidačních prací a je vyžadována také koordinace spolupráce se složkami IZS.¹⁹⁰

---

¹⁹⁰ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. § 47.

8.2 Dopravní nehoda

Záchranné a likvidační práce vyžadují spolupráci s dalšími složkami IZS, jakož i využití kompetencí těchto dalších složek za účelem vykonání speciálních činností, jako je například řízení dopravy, zajištění sjízdnosti vozovky, odstranění překážek silničního provozu apod.¹⁹¹

Mezi časté činnosti, které hasiči při zásahu u dopravních nehod na pozemních komunikacích provádějí, se řadí zejména zajištění okolí dopravní nehody a místa zásahu, poskytování první pomoci zraněným osobám, provádění opatření proti vzniku požáru, vyprošťování osob nebo zvířat, které jsou zraněné či ohrožené, vyprošťování či zajištění nákladu nebo předmětů, které byly převáženy, opatření za účelem zamezení úniku látek, které jsou nebezpečné nebo ohrožují okolí a nezbytná humanitární pomoc postiženým osobám.¹⁹²

Faktory, které z velké části ovlivňují nasazení sil a prostředků, jsou zejména kategorie, do které je pozemní komunikace zařazena, a hustota silničního provozu, tedy zda se jedná o dálnici, silnici, místní komunikaci či komunikaci účelovou, dále místo, kde se dopravní nehoda stala, například zda k nehodě došlo na křižovatce, železničním přejezdu, nepřehledném úseku apod. Vliv má také druh a počet dopravních prostředků, které havarovaly, může se jednat o osobní či nákladní automobil, prostředek hromadné přepravy osob apod. Rozhodující je také charakter nákladu, který byl předmětem přepravy, jako například zvířata, nebezpečné látky apod. Svou roli hrají také meteorologické podmínky (náledí, déšť, sníh, teplota apod.).¹⁹³

Při dopravní nehodě může dojít ke zranění osob, může vzniknout požár a výbuch, dochází k ohrožení životního prostředí. Riziko představuje také únik pohonných a provozních kapalin, převážený náklad nebo předmět jsou rovněž zdroji nebezpečí. Převážený náklad či předmět mohou být ohroženy jako takové, respektive může nastat jejich znehodnocení. Plynulost dopravy může být narušena, sjízdnost omezena a komunikace či dopravní zařízení poškozeny.¹⁹⁴

Na místě zásahu jsou prováděny zejména činnosti v podobě opatření, která směřují k záchraně osob nebo zvířat, které jsou ohroženy, jakož i ke snížení následků, jež by mohla dopravní nehoda mít na okolí.¹⁹⁵

U dopravních nehod je provádění průzkumu zaměřeno nejprve na určení počtu a druhu vozidel, která havarovala, na zjištění počtu a polohy

¹⁹¹ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 1/D, s. 1.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž.

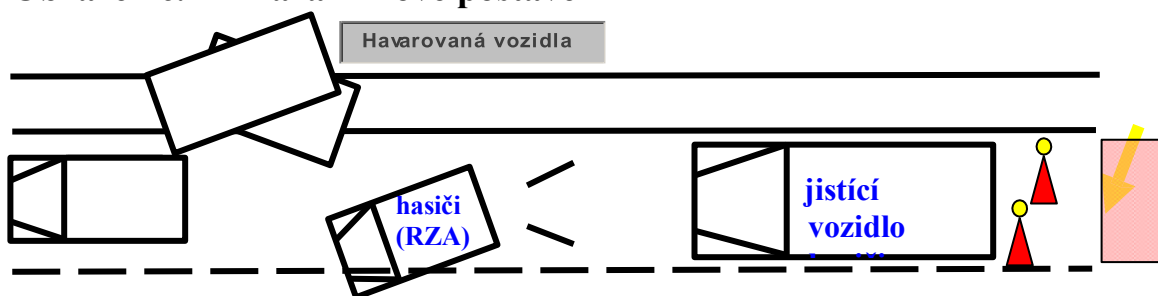
¹⁹⁵ Tamtéž, s. 2.

zraněných osob či zvířat v místě nehody a v jejím okolí, jakožto i odhad jejich poranění. Posuzuje se, zda jsou převážena zvířata a životní prostředí ohroženy, zda jsou převáženy náklad nebo předměty potenciálně nebezpečné, zda havarovaná vozidla nebo jejich náklad jsou způsobilé zapříčinit vznik požáru, zda jsou havarovaná vozidla nestabilní, zda může dojít k úniku pohonných hmot či provozních kapalin nebo zda plyne nějaké nebezpečí z pohonu vozidel (např. z benzínu, CNG, LPG, H₂, elektrického proudu apod.). Velitel zásahu musí na základě zjištěných skutečností zvážit, zda by mělo dojít k nasazení speciální vyprošťovací techniky a prostředků.¹⁹⁶

Aby byli zasahující hasiči dostatečně chráněni po jejich bezprostředním příjezdu na místo zásahu, je důležité správně ustavit techniku, především za účelem zajištění ochrany těchto zasahujících hasičů před silničním provozem. Z toho důvodu se využívá tzv. „nárazníkové“ postavení, při kterém požární vozidla místo zásahu oddělují od okolního provozu, čímž jsou zasahující záchranáři chráněni, jak je patrné z obrázku níže.¹⁹⁷

Obrázek č. 1 – nárazníkové postavení¹⁹⁸

Nezbytná opatření, která se přijímají, aby byly chráněny životy a zdraví, spočívají zejména ve zvýraznění místa zásahu všemi dostupnými prostředky, jako jsou například zvláštní výstražná zařízení, výstražná oranžová blikající světla, která jsou umístěna na zádi vozidel, varovná světla, vytyčovací pásky, přenosné kužely a zábrany, výstražné trojúhelníky, reflexní vesty pro zasahující hasiče usměrňující provoz pro zvýraznění a zajištění vyšší bezpečnosti, reflexní vestu nemusí mít ostatní hasiči v hasičských zásahových oděvech. Dále je vhodné, aby byl pohyb a vstup osob, včetně osob zasahujících, do místa, kde probíhá doprava, omezen na minimum, místo nehody zajištěno z pohledu bezpečnosti. Policie ČR provádí společně s vlastníkem komunikace řízení nebo odklon

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 2-3.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 2.

¹⁹⁸ Tamtéž.

dopravy, jakožto i podobné činnosti.¹⁹⁹

Protipožární opatření slouží k předcházení vzniku požáru havarovaných dopravních prostředků, případně jejich nákladu. Mezi tato opatření patří především odpojení akumulátorů, respektive rozpojení elektrických obvodů, eliminace přítomnosti případných zdrojů iniciace, jako je otevřený oheň, kuřáci apod., příprava na možný požární zásah (přenosný hasicí přístroj, zavodněný útočný proud apod.).²⁰⁰

Poskytnutí součinnosti od dalších složek IZS a od věcně příslušných orgánů vyžaduje velitel zásahu za účelem zabezpečení činností, které souvisí s dopravní nehodou. Součinnost vyžaduje především v souvislosti s odstraněním překážky silničního provozu, při zajištění sjízdnosti a očištění komunikace, za účelem opravy dopravního zařízení od vlastníka nebo správce komunikace, po zdravotnické záchranné službě poskytnutí zdravotnické pomoci pro zraněné, orgán veterinární správy zajistí zabezpečení zvířat, která byla zraněna, po policii vyžaduje zajištění regulace dopravy nebo uzavření komunikace, vodoprávní úřad, správce vodního toku či původce havárie zajišťuje činnosti při havarijním znečištění podzemních a povrchových vod, dále se jedná například o zajištění psychosociální pomoci osobám, které byly zasaženy mimořádnou událostí, ochranu majetku zasažených osob.²⁰¹

V rámci činností, které jsou prováděny na místě zásahu u dopravní nehody, musíme počítat s možností zejména těchto komplikací:

- informace o místě dopravní nehody, jakožto i samotné dopravní nehodě nemusí být úplné,
- místo zásahu je nepřehledné, což je typické pro hromadné a řetězové nehody, vozidlo se po nehodě nachází mimo vozovku, terén je nepřístupný apod.,
- akumulátory jsou nepřístupné či není možné provést jejich odpojení nebo rozpojení elektrických obvodů havarovaných vozidel, jelikož se nachází v prostoru, který je nepřístupný, pod sedadly, v jednom vozidle je více akumulátorů apod.,
- místo zásahu není dostupné, příjezd na místo zásahu je obtížný (doprava je neprůjezdná, na místě vznikla kolona vozidel, jiná nepřístupnost apod.),
- prostředky pro dostatečnou stabilizaci nejsou dostupné,
- na místě se nachází velké množství zraněných osob, s těmito osobami je obtížná komunikace (jedná se o cizince, o zdravotně postižené apod.),
- zasahující jsou ohroženi okolní dopravou,

---

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 3.

²⁰¹ Tamtéž.

- zasažené osoby jednají nepředvídatelně, a to v důsledku šoku, alkoholu, omamných látek apod., což se může projevit zvýšenou agresivitou, případně snahou utéct z místa nehody apod.,
- převážena zvířata mohou ohrožovat okolí i zasahující,
- došlo k úniku velkého množství provozních kapalin a pohonných hmot, což může nastat zejména u dopravní nehody nákladní a autobusové přepravy,
- není předpokládán výskyt nebo přítomnost látky, která je nebezpečná,
- havarovaná vozidla jsou různých typů, různého stáří a technického stavu, může se jednat například o netypické bezpečnostní prvky, konstrukční provedení apod.,
- k provedení vyprošťovacích prací nejsou dostatečné prostředky,
- je nutné nasadit těžkou techniku a další speciální prostředky,
- může dojít ke vzniku další dopravní nehody.²⁰²

8.3 Vyprošťování

Než je zahájeno vyprošťování zraněných či ohrožených osob nebo zvířat, musí být provedena stabilizace havarovaného vozidla. Prostřednictvím stabilizace se havarované vozidlo zajistí proti nežádoucímu pohybu, a to po dobu, co jsou prováděny záchranné práce (především při vyprošťování).²⁰³

Vyprošťovací práce jsou prováděny s cílem získání přístupu za účelem poskytnutí pomoci osobám, jakožto i vytvoření prostoru pro účely provedení bezpečného vyproštění.²⁰⁴

Vyprošťovací práce jsou ovlivňovány zejména:

- druhem, typem, technickým stavem a konstrukcemi havarovaných vozidel,
- rozsahem a způsobem poškození havarovaných vozidel,
- polohou a stabilitou havarovaných vozidel po dopravní nehodě,
- počtem zachraňovaných, rozsahem a závažností zranění,
- technickými parametry, které mají vyprošťovací nástroje,
- okolnostmi dopravní nehody a dalšími překážkami (předměty, stavbami narušenými dopravní nehodou apod.).²⁰⁵

Postup a způsob, jakým budou provedeny vyprošťovací práce, stanovuje velitel zásahu. Vyprošťovací práce s ohledem na charakter a rozsah zranění osob zaklíněných po dopravní nehodě s sebou nesou potřebu nasazení velkého počtu speciálních technických prostředků, potřebných

²⁰² Tamtéž, s. 3-4.

²⁰³ Tamtéž, s. 3.

²⁰⁴ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 2/D, s. 1.

²⁰⁵ Tamtéž.

pro bezpečné a efektivní vyproštění zraněných.²⁰⁶

Při vyprošťování u dopravních nehod se vyskytují tyto komplikace: zachraňované osoby se mohou nacházet v těžkém traumatickém stavu, konstrukční řešení vozidel jsou různorodá a neobvyklá, druh pohonu vozidel může také způsobit komplikace (elektrický proud, CNG, LPG apod.), poloha havarovaných vozidel nebo ostatní nebezpečí (únik plynu, svažitý terén, vodní tok apod.) může vyžadovat nestandardní postup při vyprošťování.²⁰⁷

Speciální technické prostředky slouží pro vyprošťování osob z havarovaných silničních a kolejových vozidel, letadel, zborcených konstrukcí, při důlních neštěstích a jiných záchranných činnostech. Základní rozdělení tyto prostředky dělí na hydraulické vyprošťovací zařízení, pneumatické zvedací a utěšňovací vaky, válce, ruční vyprošťovací nástroje a další.²⁰⁸

Hydraulické vyprošťovací zařízení se sestává z těchto zařízení: nůžky, rozpínák, rozpěrný válec, kombinovaný nástroj, střihač pedálu, otvírač dveří, mininůžky, hydraulický klín. Součástí hydraulického zařízení jsou pohonné jednotky – agregáty. Zdrojem pohonu bývá nejčastěji spalovací motor, elektromotor, ruční (nožní) pohon.²⁰⁹

Pneumatické zvedací a utěšňovací vaky nejčastěji dělíme na nízkotlaké a vysokotlaké zvedací vaky. Mezi ruční vyprošťovací nástroje patří variabilní ruční vyprošťovací nástroj VRVN1 nebo Hooligan, ruční rezač skla, rozbíječ skel. K ostatním doporučeným prostředkům mohou patřit zakládací klíny, materiály pro stabilizaci jako jsou stabilizační podpěry a bloky, motorové kotoučové (rozbrušovací) a řetězové pily, přímočaré akumulátorové pily.²¹⁰

Další využívané prostředky v souvislosti s vyprošťováním při dopravních nehodách jsou vyprošťovací nosítka a transportní desky, nože na řezání bezpečnostních pásů, lepicí folie na rozbíjené sklo, materiály pro ochranu zraněných osob nebo hasičů, ochranné štíty, krycí plachty, návleky na ostré hrany a předměty, respirátory, deky, žebříky, vazáky, utahovací popruhy.²¹¹

---

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 2.

²⁰⁸ MV GR HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 4-2-03. Speciální technické prostředky pro vyprošťování*. Praha: MV GR HZS ČR, 2009, 1. vydání. s. 3.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Tamtéž, s. 6.

²¹¹ Tamtéž, s. 7-10.

8.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Dopravní nehoda** – za dopravní nehodu je považována dle příslušného zákona událost v provozu na pozemních komunikacích, jako je například havárie nebo srážka. Dopravní nehoda se stala, případně byla započata na pozemní komunikaci. Dochází při ní k usmrcení nebo ke zranění osoby či je způsobena škoda na majetku, a to v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.²¹²
- **Kategorie pozemní komunikace** – z hlediska zákona o pozemních komunikacích se v České republice rozlišují čtyři kategorie pozemních komunikací: dálnice, silnice (třída I. – III.), místní komunikace (třída I. - IV.) a účelová komunikace.²¹³
- **Pneumatický zvedací vak** – jeho využití je při záchraně osob, které jsou uvězněné pod dopravním prostředkem při dopravní nehodě, letecké katastrofě či po zřícení tunelu, mostu nebo bednění (lešení). Používá se především v situacích, kdy nejsou dostatečné běžné metody záchrany, případně by použití těchto metod bylo časově příliš náročné.²¹⁴
- **Hydraulické vyprošťovací zařízení** – jedná se o soupravu náradí, které je poháněno pomocí tlakového oleje. Jeho využití spočívá ve vyproštění osob z havarovaných dopravních prostředků, ze závalů, používá se také k násilnému otevření uzavřených prostor apod. Většinou je složeno z nůžek, rozpínacího válce, rozpínáku, otevírače dveří a střihače pedálu. Nástroje pohání motorová jednotka, zařízení je však vybaveno i ruční pumpou pro případ, kdy by bylo nutné využít nouzové ovládání, například selhal-li by motor.²¹⁵

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se základy taktiky při dopravních nehodách a se základními pojmy z oblasti vyprošťování.

²¹² Zákon o provozu na pozemních komunikacích, op. cit. § 47.

²¹³ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. § 2-3.

²¹⁴ Konspekt 4-2-03, op. cit. s. 6.

²¹⁵ Tamtéž, s. 3.

Otázky

- 1) Definujte pojem „dopravní nehoda“.
- 2) Jaké jsou časté činnosti hasičů při zásahu u dopravních nehod?
- 3) Čím je u dopravní nehody ovlivněno nasazení sil a prostředků?
- 4) Co je tzv. „nárazníkové postavení“?
- 5) Jaká jsou nezbytná opatření pro ochranu životů a zdraví při dopravní nehodě?
- 6) Jak můžeme předcházet možnosti vzniku požáru havarovaných dopravních prostředků?
- 7) Jaké mohou nastat komplikace při vyprošťování u dopravních nehod?
- 8) Z čeho sestává hydraulické vyprošťovací zařízení?
- 9) Jaké znáte využívané prostředky v souvislosti s vyprošťováním při dopravních nehodách?
- 10) Jaké činnosti u dopravní nehody vyžadují součinnost s dalšími složkami IZS?

Test

1. Pneumatické zvedací a utěšňovací vaky nejčastěji dělíme na:

- a. Nízkotlaké a vysokotlaké.
- b. Malé a velké.
- c. Vyprošťovací a běžné.

2. Cílem činnosti jednotek při zásahu při dopravní nehodě je zejména:

- a. Zajištění místa dopravní nehody, poskytnutí první pomoci zraněným, provedení protipožárních opatření, vyproštění zraněných osob, zamezení úniku nebezpečných látek, poskytnutí nezbytné humanitární pomoci.
- b. Zajištění místa dopravní nehody, zajištění sjízdnosti vozovky, provedení protipožárních opatření, odstranění následků dopravní nehody, zamezení úniku nebezpečných látek.
- c. Zajištění místa dopravní nehody, zjistit počet havarovaných vozidel, vyčkat příjezdu dalších složek IZS, zajištění sjízdnosti vozovky, odstranění havarovaných vozidel z komunikace, poskytnutí nezbytné humanitární pomoci.

3. U dopravních nehod hrozí nejvíce tato rizika:

- a. Utonutí, přehřátí, ztráta orientace.
- b. Udušení, zřícení konstrukcí.
- c. Psychické vyčerpání, infekce, výbuch.

4. Tzv. nárazníkové postavení:

- a. Jedná se o způsob ustavení požární techniky.
- b. Jedná se o technické prostředky využívané při vyprošťování.
- c. Jedná se o speciální požární techniku, která se využívá při zásahu při dopravní nehodě.

5. Hydraulické vyprošťovací zařízení neobsahuje:

- a. Stříhač pedálu.
- b. Rozpěrný válec.
- c. Utěšňovací vak.

6. Nasazení sil a prostředků u dopravní nehody ovlivňuje zejména:

- a. Kategorie jednotky požární ochrany.
- b. Kategorie pozemní komunikace.
- c. Kategorie požárního nebezpečí.

7. Před vyprošťováním zraněných nebo ohrožených osob nebo zvířat je nutné provést:

- a. Stabilizaci havarovaného vozidla.
- b. Stabilizaci vyprošťovacího zařízení.
- c. Požádat o součinnost další složky IZS.

Správná odpověď

1. a, 2. a, 3. c, 4. a, 5. c, 6. b, 7. a.

Literatura

- [1] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany. II.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [2] Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 4-2-04. Taktika zásahu při dopravních nehodách.* Praha: MV GŘ HZS ČR, 2009, 1. vydání.
- [4] *Dopravní nehody a taktika vedení zásahu* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 4-2-03. Speciální technické prostředky pro vyprošťování.* Praha: MV GŘ HZS ČR, 2009, 1. vydání.
- [6] Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

9. Mimořádné události spojené se záchranou a evakuací

Kapitola obsahuje informace o mimořádných událostech vyžadujících evakuaci obyvatel a základní principy objektové a plošné evakuace.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je nastínění základních informací o mimořádných událostech spojených s nutností záchran a evakuace obyvatelstva, představení základních zásad evakuace objektové a evakuace plošné.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní poznatky z oblasti požární ochrany nabyté během studia.

Klíčová slova

Evakuace, objektová evakuace, plošná evakuace, evakuační plán, mimořádná událost.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 3 hodiny času.

9.1 Úvod

Prostřednictvím evakuace dochází k zabezpečení přemístění osob, zvířat, ale i předmětů kulturní hodnoty, také technických zařízení nebo strojů či materiálu z míst, která jsou ohrožena mimořádnou událostí či krizovou situací. Evakuace je prováděna do míst, kde je zajištěno nouzové ubytování pro evakuované obyvatelstvo, pro zvířata je zajištěno nouzové ustájení a pro předměty je zajištěno nouzové uskladnění.²¹⁶

---

²¹⁶ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 6/Ob, s. 1.

9.2 Objektová evakuace

Velitel zásahu je v místě zásahu oprávněn, a to včetně místa, kde jsou předpokládány účinky mimořádné události, k nařízení evakuace. Evakuace obyvatelstva je zabezpečována v koordinaci s operačním a informačním střediskem a ve spolupráci s obcemi.²¹⁷

Objektová evakuace představuje krátkodobé opuštění ohroženého objektu, které musí být provedeno co nejrychleji. Takový objekt je ohrožen především požárem, nebezpečnou látkou, havárií, nástražným výbušným systémem apod. Objektová evakuace je prováděna únikovými cestami, kterými objekt opouští jednotlivci nebo skupiny osob. Osoby se přesouvají na volné prostranství, případně do prostoru, který je chráněný a nachází se mimo dosah nebezpečných účinků, které ohrožují zdraví a životy. Objektová evakuace představuje součást preventivní ochrany před nebezpečím. Nebyla-li evakuace zahájena provozovatelem objektu, vyzve k ní velitel zásahu. Může také nastat situace, kdy dojde k samovolné evakuaci před samotným příjezdem jednotky požární ochrany. Požární evakuační plán (dále také jen „evakuační plán“) určuje pravidla a způsob, jakým je evakuace v objektech prováděna.²¹⁸

Tento evakuační plán je vypracován pro takové budovy a prostory, kde nastávají složité podmínky pro zásah, případně kde jsou provozovány činnosti, které vykazují vysoké požární nebezpečí, nebo také za předpokladu, že nutnost jeho vypracování je stanovena dokumentací požární ochrany, která je zpracována v důsledku stanovení podmínek požární bezpečnosti i u dalších provozovaných činností, které vykazují zvýšené požární nebezpečí. Pro vybrané areály podniků jsou kromě evakuačního plánu vypracovávány také tzv. vnitřní havarijní plány, které obsahují stanovené zásady evakuace.²¹⁹

Evakuaci podléhají všechny osoby, které se nachází v místech, která jsou ohrožena mimořádnou událostí. Výjimkou jsou osoby, podílející se na záchranných pracích, na řízení evakuace či osoby, které vykonávají nebo budou vykonávat jinou neodkladnou činnost.²²⁰

Poté, co se jednotky požární ochrany dostaví na místo zásahu, je při evakuaci osob z objektu nutné provést zajištění spolupráce s odpovědnými osobami provozovatele objektu, a to za účelem řízení evakuace a za účelem získání informací, které jsou potřebné k posouzení objektu, například kde se nachází stanoviště stálé služby v objektu, tzv. velín, dále kde je umístěn technický dispečink apod. Vedení evakuace probíhá po únikových cestách

---

²¹⁷ Tamtéž, s. 2.

²¹⁸ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 5/Ob, s. 1.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Tamtéž.

dle evakuačního plánu. Mimo obvyklý postup je nutné prostřednictvím průzkumu zjistit, jaký je rozsah již uskutečněné evakuace osob, jakož i další potřebu evakuace osob s přihlédnutím k charakteru ohrožení, ke stavu únikových cest a východů z objektu, také zda jsou volné únikové cesty a zda tyto cesty nejsou ohroženy zplodinami hoření, které unikají (zda nejsou uzavřeny požární otvory, které ústí do únikových cest, jaký je stav šíření kouře skrz rozvody vzduchotechniky apod.). Dále jaké jsou možnosti využití evakuačních výtahů, zda je možné využít ovládání požárně bezpečnostních zařízení, případně byla-li tato zařízení uvedena do provozu a jaká je jejich funkčnost. Zjišťuje se také možnost využití vnitřního rozhlasu či ručních megafonů, pomocí kterých by byla evakuace řízena, a zároveň by sloužily k zabránění vzniku paniky. Mělo by být také zajištěno, aby byly podávány informace během evakuace osobám, které jsou evakuovány a také v místě, kde dochází k soustředování evakuovaných osob. Osoby, které jsou evakuovány, by měly být, je-li to možné, soustředovány mimo nástupní prostory jednotek požární ochrany. Požární technika by pak měla být ustavována mimo prostory, které jsou určeny k soustředování evakuovaných osob, a komunikaci, která k nim vede. Průběh a výsledek evakuace v objektu by měl být kontrolován, jakožto i úplnost evakuace osob, respektive počet evakuovaných osob, z ohroženého prostoru. Měl by být organizován průzkum uvnitř budovy, který se zaměřuje na vyhledávání osob, průzkum by měl být také zaměřený na kontrolu objektu a jeho prostřednictvím by měla být označena místa, kde byl tento průzkum proveden. V návaznosti na průzkum by měla být přijata opatření vedoucí k uzavření objektu pro osoby, které v objektu nejsou žádoucí, mělo by být zajištěno střežení prostor, které jsou evakuovány, jakožto i střežení evakuovaného objektu a materiálu.²²¹

Je možné evakuované osoby dělit dle jejich potřeb, a to na osoby nevyžadující další péči, které se mohou vzdálit z místa mimořádné události, dále na osoby, které vyžadují nezbytnou přechodnou péči a na osoby, které vyžadují zabezpečení podmínek pro nouzové přežití.²²²

Pro evakuované osoby musí být zabezpečena nezbytná péče, především v podobě dohledu nad osobami, které jsou evakuovány (děti, nemocní apod.). Je-li potřeba, musí být zajištěna zdravotnická pomoc, psychologická pomoc, dočasné náhradní prostory (například autobus, vhodný objekt, v případě nepříznivých klimatických podmínek kontejner nouzového přežití, v noci atd.). Evakuované osoby musí být informovány, jak se situace vyvíjí a jaké jsou možnosti řešení jejich evakuace.²²³

Nouzové přežití pro evakuované osoby je organizováno orgány obce

---

²²¹ Tamtéž, s. 1-2.

²²² Tamtéž, s. 2.

²²³ Tamtéž.

v koordinaci s provozovatelem objektu, resp. s HZS kraje. Zajištění nouzového přežití evakuovaných osob je zabezpečováno za situace, kdy byla prováděna evakuace osob především z objektů, které byly určeny pro bydlení a pro ubytování. V těchto situacích je také prováděna evidence osob.²²⁴

Je nutné, aby evakuace odpovídala vzniklé situaci. Evakuace může být prováděna současně pro všechny osoby, které se v objektu nachází, případně je možné tyto osoby evakuovat postupně. V rámci zkrácení doby evakuace a evakuačních cest se evakuace provádí do částí objektu, které nejsou ohroženy (například je-li prováděna evakuace v objektech zdravotnických zařízení). Měl by být brán zřetel na míru ohrožení osob, na osoby, které trpí různými druhy omezení schopnosti pohybu, na děti apod. Je-li evakuace prováděna v objektu, ve kterém se nachází velký počet osob, prioritou je rychlost evakuace a evakuace co možná největšího množství osob.²²⁵

U evakuace osob je nutné mít na paměti, že mohou nastat následující komplikace:

- některé evakuované osoby se mohou pokoušet navrátit zpět, mohou projevovat neochotu až odpor k opuštění místa, některé skupiny vykazují zvláštní chování (typické pro děti, osoby se zdravotním postižením apod.), některé osoby mají omezenou schopnost pohybu,
- situace ohledně počtu evakuovaných osob není přehledná, kontrola evakuovaných osob může být ztížena samovolným odcházením osob z míst, která byla určena k soustředování evakuovaných osob,
- podmínky pro evakuaci jsou složité, hrozí například nebezpečí pádu osob na únikových cestách, objekt nedisponuje dostatečným počtem únikových východů, případně mají únikové východy sníženou průchodnost například umístěním mříží, závor, dveře a okna jsou blokovány elektronickými systémy, na místě se nachází uměle vytvořené překážky apod.,
- možnost vstupu do budov může být omezena, únikové nebo evakuační cesty mohou být odříznuty,
- únikové cesty jsou neprůchodné, pokyny pro evakuaci nejsou dodržovány (evakuace je odmítnuta, nejsou dodržovány evakuační trasy),
- únikové cesty jsou souběžně používány jako zásahové,
- na místě není dostatečné množství sil a prostředků pro zabezpečení evakuace, nastala časová tíseň,
- může nastat panika, průběh evakuace nebude koordinovaný,

---

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Tamtéž.

živelnost,

- evakuace může být ztížená v důsledku výpadku elektrického proudu (větrání, osvětlení, požární uzávěry),
- může vyvstát potřeba poskytnutí péče nemocným osobám, osobám se zdravotním postižením, dětem, cizincům apod.,
- může dojít ke krádežím předmětů, které byly evakuovány, případně v prostorách objektů, které byly opuštěny,
- náročnost průzkumu v důsledku velkého počtu osob,
- u některých typů objektů či akcí, jako např. u veřejných budov, zábavních podniků či sportovních akcí, představuje komplikaci anonymita evakuovaných osob.²²⁶

9.3 Plošná evakuace

Je-li prováděna plošná evakuace, dochází k přemísťování osob z více objektů či areálů, případně obcí nebo částí obcí.²²⁷

Řízená plošná evakuace představuje nařízené a řízené přemístění evakuovaných osob. Součástí řízené evakuace může být i samoevakuace. Samoevakuací rozumíme řízené přemístění evakuovaných osob svými prostředky, a to po určené trase nebo po určeném směru. Přemístění je směřováno do vlastního náhradního ubytování či do evakuačního střediska, může být také případně směřováno do stanoveného místa nouzového ubytování. Obecně je upřednostňována samoevakuace.²²⁸

Naopak evakuace neřízená vzniká v důsledku samovolné reakce obyvatelstva, které samovolně opustí místo, kde může hrozit nebezpečí, evakuace však nebyla nařízena a není ani řízena, neboť obyvatelé jednájí dle jejich vlastního uvážení.²²⁹

Na výše uvedenou plošnou evakuaci se navazuje dalšími opatřeními, která souvisejí s následnou péčí o osoby, které byly evakuovány. Je předpokládáno, že evakuace obyvatelstva bude trvat delší dobu (v rádech dnů, měsíců).²³⁰

Havarijní dokumentace, v podobě havarijního plánu kraje či vnějších havarijních plánů, případně krizový plán obsahují plán způsobu plošné evakuace.²³¹

Starosta obce je odpovědný za organizaci evakuace obyvatelstva v dané obci. Evakuace je organizována v dohodě s HZS kraje a s velitelem

---

²²⁶ Tamtéž, s. 3.

²²⁷ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 6/Ob, s. 1.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

zásahu. Starosta obce také organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce.²³²

Plošná evakuace obyvatelstva je plánována za účelem řešení těch mimořádných událostí, u kterých je vyžadováno vyhlášení třetího či zvláštního stupně poplachu v souladu s poplachovým plánem IZS (kupříkladu evakuace v rámci ochrany před povodněmi), dále je plánována ze zón havarijního plánování u jaderných zařízení, případně pracovišť, kde se vyskytují velmi významné zdroje ionizujícího záření, dále ze zón havarijního plánování objektů nebo zařízení, kde se nachází nebezpečné látky při možnosti hrozícího ozbrojeného konfliktu.²³³

Plošné evakuaci obyvatelstva podléhají všechny osoby vyskytující se v evakuační zóně s výjimkou osob podílejících se na záchranných a likvidačních pracích a na řízení evakuace nebo osob vykonávajících jinou neodkladnou činnost.²³⁴

Velitel zásahu je oprávněn na místě zásahu, jakož i na místě, kde jsou předpokládány účinky mimořádné události, k nařízení evakuace. Evakuace obyvatelstva je zabezpečována v koordinaci s řídícím důstojníkem HZS kraje, s obcemi a s operačním a informačním střediskem IZS.²³⁵

Plošná evakuace může být také nařízena starostou dané obce, hejtmanem kraje či vládou v rámci vyhlášení příslušného krizového stavu.²³⁶

V rámci přípravy evakuace musí být stanovena:

- evakuační zóna, vymezující území, které je ohroženo mimořádnou událostí nebo krizovou situací. Z tohoto území musí být prováděna evakuace obyvatelstva,
- uzávěra neboli místo, kde je řízen vstup a výstup do a z evakuační zóny. Uzávěra se zpravidla umísťuje na přístupové komunikaci za účelem zabránění vstupu do evakuační zóny nepovolaným osobám,
- evakuační trasa, jež je připravená předem, případně je určena dle aktuální situace, sloužící k uskutečnění evakuace z výše specifikované evakuační zóny, přičemž konec této evakuační trasy se nachází v evakuačním středisku. Na této trase se mohou vyskytovat kontrolní body usměrňující dopravu, jakož i průběh samotné evakuace,
- místo shromažďování, kde dochází k soustředění evakuovaných osob vně či uvnitř evakuační zóny, z tohoto místa se zajišťuje přemístění evakuovaných osob z evakuační zóny do evakuačních

²³² Zákon o IZS, op. cit. § 16.

²³³ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 6/Ob, s. 1.

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ Tamtéž, s. 2.

²³⁶ Tamtéž.

středisek. Místo shromažďování představuje výchozí bod na evakuační trase. Někdy může být místo shromažďování a místo evakuačního střediska totožné,

- evakuační středisko, které představuje místo nebo zařízení ke shromažďování evakuovaných osob, jakož i cílový bod evakuace. Jedná se současně o výchozí bod, ze kterého probíhá přemístění evakuovaných osob do míst, kde jim bude poskytnuto nouzové ubytování. Za některé situace může samotné evakuační středisko být také místem nouzového ubytování,
- místo nouzového ubytování, tedy náhradní ubytovací kapacity sloužící pro evakuované obyvatele, které je vybudováno v prostorách běžně nesloužících k ubytování.²³⁷

Poté, co byla nařízena evakuace obyvatelstva, velitel jednotky spolupracuje v obci se starostou této obce. V návaznosti na opatření starosty obce se jednotka požární ochrany podílí především na varování osob, dále předává pokyny a informace ohledně opuštění evakuační zóny do míst, která k tomu byla určena, což se využívá například za situace, kdy není zaručená slyšitelnost varovacího systému, případně kde tento systém vůbec není nebo kde došlo k jeho selhání. Jednotka požární ochrany také zajišťuje poskytování doplňujících informací evakuovanému obyvatelstvu, jakož i opatření při dlouhodobém opuštění obydlí či jiných budov, a také při přípravě evakuačního zavazadla. Podílí se též na poskytování pomoci zdravotně postiženým osobám a starším osobám s jejich přípravou na evakuaci. Jednotka požární ochrany zajišťuje vytýčení evakuační trasy prostřednictvím podílení se na činnostech kontrolních bodů, které se nachází na evakuační trase, jakož i provádí kontrolu evakuační zóny po provedené evakuaci za účelem zjištění, zda byla provedená evakuace úplná. Také označuje oblasti, ve kterých již byla provedena evakuace, jakož i oblasti sloužící k přesunu nebo k doprovodu evakuovaných osob do míst, kde budou shromažďovány nebo do evakuačních středisek. Dále provádí prvotní evidenci evakuovaných osob, jakož i poskytuje pomoc při sjednocování rodin, které bydlí v evakuační zóně nacházející se v evakuačním středisku. Jednotka požární ochrany spolupracuje též na zajištění laické zdravotnické pomoci, ale i na případné dekontaminaci osob, které byly evakuovány, dekontaminace je vykonávána na určených dekontaminačních stanovištích. V neposlední řadě podává informace evakuovaným osobám.²³⁸

---

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž, s. 2-3.

Některé činnosti však může obec či jednotka požární ochrany provádět i ve spolupráci s dalšími složkami IZS a nestátními neziskovými organizacemi (věcná nebo osobní pomoc).²³⁹

Jednotka požární ochrany je jejím velitelem rozdělena do skupin, přičemž jim je přidělena určená část evakuační zóny (úsek, sektor). Velitel jednotky členy skupiny obeznámí se způsobem, jakým bude evakuace obyvatelstva obce prováděna, především je seznámí s místy shromažďování, s evakuační trasou a s tím, jaký bude podíl činnosti jednotky požární ochrany na kontrolních bodech. Velitel jednotky dále určí úkoly při evakuaci a upozorní hasiče na nebezpečí, které plyne z dané mimořádné události. Poté je jednotka požární ochrany vybavena ochrannými prostředky, určí se způsob, jakým bude probíhat komunikace v této jednotce a určí se osoby, kterým jednotka požární ochrany poskytne přímou pomoc při probíhající evakuaci, například v podobě jejich doprovodu.²⁴⁰

Technika, kterou je vybavena jednotka požární ochrany, má jako primární cíl zajistit akceschopnost jednotky, není-li určena pro evakuaci. Jedná se například o dopravní nebo nákladní automobil. Jednotka požární ochrany, v dohodě se starostou obce, poté, co provede kontrolu úplnosti evakuace a velitel této jednotky úplnost evakuace starostovi obce ohlásí, opouští evakuační zónu. Jednotka následně vyčkává na další úkoly či pokyny, může se však také zapojit do dalších prováděných činností v obci, jako jsou záchranné práce, uzávěry evakuační zóny apod.²⁴¹

Pokud se některé osoby odmítnou podvolit evakuaci, jedná se o protiprávní jednání těchto osob. Jednotka požární ochrany však za účelem zajištění jejich evakuace nepřistoupí k použití násilí, pouze je upozorní, jaké nebezpečí jim plyne a provede jejich evidenci pro příslušné orgány obce.²⁴²

Je-li to možné, vytvoří se v rámci evakuace také podmínky nutné pro přežití domácích zvířat, která nebyla evakuována. Ve velkých chovech musí být zabezpečeno, aby se k nim do evakuační zóny vraceli chovatelé a zabezpečovali jim potřebnou péči.²⁴³

Při plošné evakuaci mohou nastat následující komplikace:

- časová tíseň,
- síly a prostředky k zabezpečení evakuace nemusí být dostatečné,
- mobilní telefonní sítě operátorů mohou být přetíženy,

---

²³⁹ Tamtéž, s. 3.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ Tamtéž.

- evakuované osoby se nemusí podvolit dodržování vydaných pokynů, týkajících se například evakuačních tras, mohou odmítnout evakuaci apod.,
- kapacita evakuačních tras určená k evakuaci mobilními prostředky nemusí být dostatečná, jakožto i průjezdnost komunikací, řidiči nemusí být disciplinováni,
- může dojít ke vzniku paniky, hrozí nebezpečí krádeží či dopravních nehod na evakuačních trasách,
- jazyková bariéra v důsledku přítomnosti cizinců,
- může nastat nekoordinovaný průběh evakuace, živelnost,
- evakuace může být ztížena výpadkem elektrického proudu, zhoršenými povětrnostními podmínkami,
- může vyvstát potřeba speciální péče o osoby, zejména o nemocné a se zdravotním postižením,
- doprovod evakuovaných osob domácími zvířaty (psem, kočkou apod.),
- osoby mohou začít provádět samovolnou neřízenou evakuaci.²⁴⁴

9.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Krizová situace** – pojem označuje mimořádnou událost, tedy škodlivé působení sil a jevů, které byly vyvolány v důsledku činnosti člověka, přírodních vlivů, ale také havárií, a které ohrožují život, zdraví, majetek či životní prostředí, kdy tyto vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací, dále označuje narušení kritické infrastruktury, případně i jiná nebezpečí, při kterých dochází k vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu.²⁴⁵
- **Poplachový plán** – představuje dokument, ve kterém je upraven princip povolávání záchranných složek, ke kterému dochází v rámci organizace záchranných a likvidačních prací. Je zpracováván vždy pro daný územní celek, poplachový plán tedy může být zpracován na úrovni krajské a na úrovni ústřední (centrální). Požární poplachový plán představuje zvláštní variantu poplachového plánu.²⁴⁶
- **Požární evakuační plán** – dokument, upravující postup při evakuaci osob, zvířat a materiálu. Je zpracováván pro takové

²⁴⁴ Tamtéž, s. 3-4.

²⁴⁵ *Úkoly a působnost. Pojmy a definice krizového řízení.* Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje [online]. 2020 [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/krizove-řízení-a-cnp-ke-stažení-ff.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.

²⁴⁶ SMETANA, Marek, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Danuše KRATOCHVÍLOVÁ. *Havarijní plánování: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány.* Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2989-0. s. 61.

objekty a prostory, ve kterých nastávají složité podmínky pro zásah, případně kde jsou provozovány činnosti s vysokým požárním nebezpečím, jakož i v případě, kdy je tak stanoveno v dokumentaci požární ochrany zpracované dle stanovení podmínek požární bezpečnosti, i pro jiné provozované činnosti, které vykazují zvýšené požární nebezpečí.²⁴⁷

- **Havarijní plán** – dokument obsahující popis činností a opatření vedoucích ke zmírnění či odstranění následků případné havárie nebo mimořádné události.²⁴⁸

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se základními informacemi o mimořádných událostech vyžadujících evakuaci obyvatelstva, základními principy evakuace a možnými komplikacemi, které mohou při takových zásazích nastat.

Otázky

- 1) Definujte pojem „evakuace“.
- 2) Co se rozumí pod pojmem „objektová evakuace“.
- 3) Uveďte možné komplikace při objektové evakuaci osob.
- 4) Co je to samoevakuace?
- 5) Co je nutné stanovit při přípravě evakuace?
- 6) Co je neřízená evakuace?
- 7) Na koho se vztahuje plošná evakuace obyvatelstva?
- 8) Kdo je oprávněn nařídit plošnou evakuaci obyvatelstva?
- 9) Jaké jsou možné komplikace při plošné evakuaci obyvatelstva?
- 10) Co je to evakuační středisko?

²⁴⁷ Vyhláška o požární prevenci, op. cit. § 33.

²⁴⁸ *Havarijní plánování. Havarijní plán. Typy havarijních plánů.* Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje [online]. 2020 [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/krizove-rizeni-a-cnp-havarijni-planovani-havarijni-planovani.aspx>>.

Test

1. Evakuační zóna:

- a. Vymezuje území ohrožené mimořádnou událostí nebo krizovou situací.
- b. Trasa určená k provedení evakuace.
- c. Místo, kde jsou shromažďovány evakuované osoby.

2. Plošná evakuace se neplánuje pro:

- a. Zařízení s nebezpečnými chemickými látky.
- b. Řešení mimořádných událostí vyžadujících vyhlášení druhého stupně poplachu.
- c. Pracoviště s velmi významnými zdroji ionizujícího záření.

3. Za organizaci evakuace obyvatelstva v obci odpovídá:

- a. Hejtman příslušného kraje.
- b. Ředitel příslušného HZS kraje.
- c. Starosta příslušné obce.

4. Způsob objektové evakuace je stanoven v:

- a. Poplachovém plánu IZS.
- b. Požárním evakuačním plánu.
- c. Havarijním plánu.

5. Evakuované osoby lze podle potřeb rozdělit na:

- a. Osoby, které budou vyžadovat další péči a nemohou se z místa mimořádné události vzdálit, osoby vyžadující přechodnou nezbytnou péči, osoby nevyžadující zabezpečení podmínek pro nouzové přežití.
- b. Osoby, které budou vyžadovat další péči a mohou se z místa mimořádné události vzdálit, osoby vyžadující přechodnou nezbytnou péči, osoby nevyžadující zabezpečení podmínek pro nouzové přežití.
- c. Osoby, které nebudou vyžadovat další péči a mohou se z místa mimořádné události vzdálit, osoby vyžadující přechodnou nezbytnou péči, osoby vyžadující zabezpečení podmínek pro nouzové přežití.

6. Neřízená evakuace je:

- a. Evakuace, kterou řídí výlučně velitel zásahu bez spolupráce dalších složek IZS.
- b. Samovolná reakce obyvatelstva spočívající v opuštění potencionálně ohroženého místa, aniž by někdo evakuaci nařídil a řídil.
- c. Evakuace, kterou řídí starosta příslušné obce před příjezdem složek IZS na místo zásahu a předání řízení veliteli zásahu.

7. Místo shromažďování je:

- a. Místo, kde se soustřeďují evakuované osoby uvnitř nebo vně evakuační zóny.
- b. Náhradní ubytovací kapacity pro evakuované obyvatelstvo vybudované v prostorách, které běžně neslouží pro ubytování.
- c. Místo řízeného vstupu a výstupu do a z evakuační zóny.

Správná odpověď

1. a, 2. b, 3. c, 4. b, 5. c, 6. b, 7. a.

Literatura

- [1] Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.
- [2] Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] *Mimořádné události spojené se záchranou a evakuací* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.
- [6] MV GR HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [7] *Havarijní plánování. Havarijní plán. Typy havarijních plánů*. Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje [online]. 2020 [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/krizove-rizeni-a-cnp-havarijni-planovani-havarijni-planovani.aspx>>.
- [8] *Úkoly a působnost. Pojmy a definice krizového řízení*. Hasičský záchranný sbor České republiky: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje [online]. 2020 [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <<https://www.hzscr.cz/clanek/krizove-rizeni-a-cnp-ke-stazeni-ff.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.
- [9] SMETANA, Marek, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Danuše KRATOCHVÍLOVÁ. *Havarijní plánování: varování, evakuace, poplachové plány, povodňové plány*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2989-0.

10. Mimořádné události s výskytem nebezpečných látek

Kapitola obsahuje základní informace o mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek a o souvisejících úkolech a činnostech jednotky požární ochrany.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je představení základních informací o činnostech nebo komplikacích, které mohou nastat při zásazích jednotky požární ochrany při výskytu nebezpečné látky nebo v její souvislosti.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní informace z oblasti požární ochrany a znalosti nabyté během studia.

Klíčová slova

Mimořádná událost, nebezpečná látka, havárie nebezpečné látky.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 3 hodiny času.

10.1 Úvod

Za nebezpečné látky jsou považovány chemické látky nebo chemické směsi, které mají jednu nebo více nebezpečných vlastností. Dále se zde řadí také bojové chemické látky, rizikové, jakož i vysoce rizikové biologické agens, radioaktivní látky a toxiny.²⁴⁹

10.2 Havárie nebezpečné látky

Havárie nebezpečné látky je mimořádná událost, kdy je nebezpečná látka mimo kontrolu ve množství ohrožujícím životy a zdraví osob, zvířat a životního prostředí, a která vyžaduje provedení záchranných

---

²⁴⁹ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 1/L, s. 1.

a likvidačních prací. Nebezpečná látka se může ocitnout mimo kontrolu v důsledku jejího úniku z obalů, nádob či zařízení. K výskytu nebezpečných látek dochází zejména v místě, kde probíhá jejich výroba, zpracování, skladování nebo jejich přeprava.²⁵⁰

Přítomnost nebezpečných látek na místě zásahu může být rozpoznána s ohledem na:

- přepravní prostředky nebo obaly, které jsou označeny výstražnými symboly nebezpečnosti, bezpečnostními značkami, výstražnými tabulkami nebo jinými identifikačními nebo manipulačními označeními,
- technologická zařízení, skladovací prostory, otevřené technologické provozy apod.,
- osoby přítomné na místě mimořádné události mají zdravotní obtíže, které nemají jinou zjevnou příčinu, například mají podrážděné oči, sliznice nebo kůže, mají poruchy vnímání či dýchání,
- okolní vegetace změnila barvu či odumírá, dochází k úhynu drobných živočichů v blízkém okolí, hoření a rozvoj požáru doprovází zvláštní průvodní jevy, jako je neobvyklá barva kouře či plamene, zápach, objevují se výbuchy, plameny jsou žíhavé, hoření je spontánní, požár se rychle šíří i po nehořlavých materiálech,
- na místě se vytváří mlha, vzduch se tzv. vlní, je možné slyšet sykot unikání plynu, případně praskající konstrukce,
- na místě jsou přítomné zvláštní obaly, skleněné nádoby, tlakové lahve nebo mohutné izolace na nádobách.²⁵¹

Obrázek č. 1 – Výstražné symboly²⁵²

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006.

Pro zásahy, kde jsou přítomné nebezpečné látky, je charakteristická potřeba nasazení speciálních prostředků, které se používají pro práci s nebezpečnými látkami. Také je specifické nasazení speciálních hasiv, vyvstává potřeba, aby byly zapojeny speciální síly a další složky IZS, aby byla navázána spolupráce s institucemi a s orgány veřejné správy, dále spolupráce s odborníky a s původcem havárie. V místě zásahu musíme předpokládat výskyt nebezpečí výbuchu, intoxikace, poleptání, ionizujícího záření a infekce.²⁵³

10.3 Úkoly a postup činnosti

Jednotky požární ochrany při havárii nebezpečných látek mají za úkol provádět činnosti, které vedou k tomu, aby byla snížena bezprostřední rizika a aby byl omezen rozsah havárie, a to za účelem stabilizace situace. Úkoly a postup činností, které jednotka provádí, jsou pak závislé na jejím vybavení ochrannými prostředky, případně dalšími prostředky sloužícími k práci s nebezpečnými látkami. Závislé jsou také na předurčenosti jednotky. Činnost jednotky požární ochrany musí být pro jednotku maximálně bezpečná, jednotka požární ochrany nesmí svou činností vyvolat neúnosné riziko pro okolí.²⁵⁴

První jednotka požární ochrany v době příjezdu na místo zásahu musí postupovat v souladu s těmito zásadami:

- k místu havárie se jednotka požární ochrany přibližuje zpravidla po směru větru, tento směr musí neustále kontrolovat,
- nezajíždí bezprostředně k místu mimořádné události,
- zjišťuje, zda se na místě vyskytují nebezpečné látky (o jejich přítomnosti svědčí např. plyn, pára, ionizující záření apod.).²⁵⁵

Každá jednotka při havárii s nebezpečnou látkou musí učinit tzv. prvořadá opatření. To znamená, že prostřednictvím průzkumu musí být zjištěno, zda se skutečně jedná o havárii s nebezpečnou látkou, musí být provedena opatření směřující k záchraně osob a zvířat, místo havárie musí být uzavřeno. Dále se zajistí přivolání pomoci, a to včetně jednotek požární ochrany, které jsou předurčeny pro havárie s nebezpečnou látkou, přivolá se také jednotka stanovená jako opěrný bod s rozšířenou detekcí. Jednotka požární ochrany, která je předurčena právě pro havárie s nebezpečnými látkami, poté provádí činnosti, které vedou k tomu, aby byla snížena bezprostřední rizika havárie, provádí spolupráci s dalšími složkami IZS za účelem vyšetření a zdokumentování události.²⁵⁶

---

²⁵³ Tamtéž, s. 2.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Tamtéž.

Až do doby, než je zjištěn druh nebezpečné látky, musí být opatření jednotky požární ochrany činěna v následujícím sledu:

- musí být zajištěn dostatečný odstup od místa havárie, a to s ohledem na směr větru. Za dostatečný se považuje odstup zpravidla 100 m,
- uzavření místa havárie, vytyčení nebezpečné, případně bezpečnostní vnější zóny,
- určení, kde došlo k úniku, výskytu nebo nálezu nebezpečné látky,
- vyloučení iniciačních zdrojů,
- na průzkum a na práci v oblasti nebezpečné zóny se nasazuje co nejmenší počet hasičů, práce se odehrává v nejvyšším stupni ochrany a připraví se zjednodušená nebo základní dekontaminace,
- jištění hasičů v nebezpečné, případně bezpečnostní zóně,
- příprava hasebních prostředků pro požární zásah, připraví se trojnásobná požární ochrana v podobě vody, pěny, prášku,
- zabránění dalšího úniku či rozšíření nebezpečné látky, je-li to možné,
- pokus o identifikaci nebezpečné látky, opatření informací o jejím nebezpečí. Pokud jednotka požární ochrany není schopná prostřednictvím dostupných detekčních prostředků nebo analyzátorů provést identifikaci chemické látky, případně hrozí-li nebezpečí z prodlení, jednotka odběr vzorku provede a tento se předá příslušné jednotce opěrného bodu, která zajišťuje rozšířenou detekci, případně je jednotka opěrného bodu povolána k zásahu. Pokud není identifikace nebezpečné látky provedena na místě mimořádné události, je pro identifikaci aktivována chemická laboratoř, která ve spolupráci s jednotkou realizuje další postup.
- umožňuje-li to situace na místě zásahu, provedou se opatření k zachycení či odstranění nebezpečné látky nebo k dekontaminaci jejího zdroje,
- průběžné hodnocení situace.²⁵⁷

Průzkum má za cíl identifikovat nebezpečí, stanovit cíle jednotce požární ochrany a vyhodnotit, jaký postup je pro dosažení cílů nejvhodnější. Za účelem rozhodování o postupech a stanovení cílů musí velitel zásahu posuzovat především, o jaký druh havárie se jedná (požár, samovolný únik, výron plynů, dopravní nehoda apod.), jaký je charakter nebezpečné látky, jaké je možné množství nebezpečné látky, které již uniklo, případně u které únik hrozí, jak velká plocha byla zasažena, jaké je skupenství a možnost jeho změny, jaká rizika vyplývají z nebezpečné látky, jaké jsou možnosti šíření nebezpečné látky, vývoj počasí a směr větru, konfigurace terénu a hustota osídlení. Dále zda mohou být ohroženy povrchové nebo podzemní vody, zda jsou přítomné zdroje iniciace a hrozí možnost

---

²⁵⁷ Tamtéž, s. 2-3.

výbuchu, jaká je rychlost úniku nebezpečné látky a jak rychle se šíří, jaké jsou možnosti k zastavení nebo k omezení úniku a rozšiřování nebezpečné látky, jak dlouhý byl pobyt zasahujících osob, a to s ohledem na to, aby nedošlo k překročení referenčních úrovní pro radiační zásah, stanoví se koncentrační limity chemické látky za účelem zavedení režimových opatření.²⁵⁸

Velitel zásahu mimo své obvyklé úkoly při havárii nebezpečné látky dále organizuje příjezd sil a prostředků z návětrné strany, a to s ohledem na případné možné šíření nebezpečných látek, při nasazování a rozmíst'ování sil a prostředků musí počítat s možností rychlé a neočekávané změny situace (například směr větru, dojde k masivnímu výronu nebezpečné látky, k výbuchu, požáru apod.) a za tím účelem musí být možné rychle opustit zasaženou oblast, musí zohledňovat specifika taktiky zásahu vzhledem k rizikům, která vyplývají z přítomnosti dané nebezpečné látky a z podmínek, které se na místě zásahu vyskytují, pro identifikaci účinků nebezpečné látky využívá informační zdroje, které jsou dostupné na místě zásahu, jakož i databáze nebezpečných látek, vyžaduje poskytnutí součinnosti od věcně příslušných orgánů, které mají působnost v oblasti rozhodování a plnění povinností u původce havárie (právníkové a podnikající fyzické osoby, u kterých k havárii došlo), vyžaduje součinnost právníkových a fyzických osob vlastnicích speciální prostředky pro zásah, jakož i součinnost ostatních složek IZS, rozdělí místo zásahu na zóny s charakteristickým nebezpečím, které organizačně zajistí, zajistí také bezpečnost sil a prostředků a jejich minimální kontaminaci.²⁵⁹

Na místě zásahu by měla být vytvořena minimálně nebezpečná zóna, hrozí-li nebezpečí ionizujícího záření, také zóna bezpečnostní. Dále vnější zóna s týlovým prostorem, nástupním prostorem a dekontaminačním prostorem.²⁶⁰

Velitel zásahu dále stanoví režim práce, jakož i způsob ochrany zasahujících osob, sleduje okolí místa úniku, případně využívá software pro modelování šíření nebezpečných plynů a par v ovzduší. Získané informace využívá k návrhu opatření k ochraně obyvatelstva, k provedení dekontaminace zasahujících osob, popř. obyvatelstva, k posouzení nutnosti průběžného informování obyvatel o situaci, která panuje v místě zásahu, čímž by mohl předejít případné panice. Nutné je, aby došlo k včasnému přijetí potřebných preventivních opatření či režimových opatření, aby byli vyrozuměni obyvatelé, příslušné instituce a orgány veřejné správy, musí být zvážena případná nutná evakuace obyvatel nebo

---

²⁵⁸ Tamtéž, s. 3.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 3-4.

²⁶⁰ Tamtéž, s. 4.

jiná jejich vhodná ochrana, posouzena nutnost informování podniků nebo institucí, na které mohou mít vliv účinky mimořádné události.²⁶¹

Je-li při zásahu předpoklad výskytu nebezpečné látky, je nutné počítat s možností následujících komplikací:

- nedostatečné množství sil a prostředků, případně chybný odhad sil a prostředků,
- možnost výskytu více nebezpečných vlastností u jedné nebezpečné látky,
- označení nebezpečné látky nemusí odpovídat skutečně přítomné nebezpečné látce,
- nemožnost spolehlivého určení množství nebezpečné látky, k jejímuž úniku došlo,
- může nastat náhlá změna situace zapříčiněná reakcí nebezpečné látky,
- látky spolu mohou vzájemně reagovat,
- meteorologická situace se může náhle změnit,
- klimatické podmínky mohou mít na šíření látek nepříznivý vliv,
- plynné látky se v ovzduší rychle šíří,
- nemožnost identifikace nebezpečné látky,
- obyvatelstvo se nemusí chovat disciplinovaně v souvislosti se stanovenými režimovými opatřeními, či podceňuje hrozící nebezpečí,
- spolupracující složky IZS mohou podcenit nebezpečí, nemusí respektovat organizaci místa zásahu, jakož i nebezpečné zóny,
- nebezpečná látka se nemusí chovat v souladu s deklarovanými vlastnostmi, a to s ohledem na vliv místních podmínek, koncentraci apod.,
- není možné zamezit úniku nebezpečných látek či provést odstavení technologie,
- nebezpečné látky se mohou šířit skrytě a těžko pozorovatelně,
- k projevu nebezpečných vlastností nebezpečné látky může dojít se zpožděním či na nepředpokládaném místě,
- nejnebezpečnější látka nemusí být ta nebezpečná látka, která má nejvyšší koncentraci nebo výrazné varovné znaky, jako například zápach.²⁶²

10.4 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- ***Označování nebezpečných látek*** – k označování se využívá výstražný symbol nebezpečnosti. Jedná se o obrázek umístěný na štítku, který je složen z výstražného znaku a ze specifických barev.

---

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž.

Výstražný symbol slouží k upozornění na způsob, kterým může tato látka nebo směs poškozovat zdraví nebo životní prostředí. V Evropské unii byl nový systém klasifikace a označování nebezpečných chemických látek zaveden prostřednictvím Nařízení o klasifikaci, označování a balení látek. Došlo také ke změně výstražných symbolů tak, aby byly v souladu se systémem OSN, který je globálně harmonizovaný.²⁶³

- **Předurčenost JPO** – jednotka HZS ČR nebo jednotka sboru dobrovolných hasičů vybrané obce je určena k tomu, aby prováděla záchranné práce při silničních dopravních nehodách a záchranné práce při zásazích na nebezpečné látky, a to v závislosti na rozsahu jejich vybavení, který je předem stanovený, v závislosti na početních stavech jednotky a předpokládané době jejího dojezdu.²⁶⁴
- **Třídy nebezpečnosti** – povaha fyzikální nebezpečnosti nebo nebezpečnosti pro zdraví či životní prostředí.²⁶⁵
- **Kategorie nebezpečnosti** – dělení kritérií v rámci dané třídy nebezpečnosti, přičemž je upřesněna závažnost nebezpečnosti, která je vyjádřena prostřednictvím stupně bezpečnosti, respektive kategorie v rámci předmětné třídy.²⁶⁶

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se specifiky, která mohou nastat při mimořádných událostech s výskytem nebezpečných látek a s doporučenými postupy při zásahu.

Otázky

- 1) Co je to „nebezpečná látka“?
- 2) Jak má být organizováno místo zásahu v případě výskytu nebezpečné látky?

²⁶³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008, op. cit.

²⁶⁴ Hasičský záchranný sbor ČR. *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR č. 16/2017 ze dne 17.03.2017, kterým se stanoví opěrné body Hasičského záchranného sboru České republiky a typy předurčenosti jednotek požární ochrany pro záchranné práce*. Praha: Hasičský záchranný sbor ČR, 2017.

²⁶⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008, op. cit.

²⁶⁶ Tamtéž.

- 3) Pomocí jakých znaků určíme, že se na místě zásahu nachází nebezpečná látka?
- 4) Jaká nebezpečí lze předpokládat na místě zásahu s výskytem nebezpečné látky?
- 5) Jaké zásady musí dodržovat první jednotka při příjezdu na místo zásahu s výskytem nebezpečné látky?
- 6) Popište tzv. prvořadá opatření.
- 7) Co musí velitel zásahu posoudit při rozhodování o postupu a stanovení cílů?
- 8) Jaké jsou způsoby identifikace nebezpečných látek?
- 9) Jaké mohou nastat komplikace při zásahu s výskytem nebezpečné látky?
- 10) Popište tzv. nebezpečnou zónu.

Test

1. Nebezpečná chemická látka není látka:

- a. Radioaktivní.
- b. Toxická.
- c. Vysoce toxická.

2. Nebezpečné látky a směsi považujeme za nebezpečné pokud:

- a. Mají pouze jednu nebezpečnou vlastnost.
- b. Mají alespoň dvě nebezpečné vlastnosti.
- c. Mají jednu nebo více nebezpečných vlastností.

3. První jednotka v době příjezdu na místo zásahu má mimo jiné:

- a. Přibližovat se k místu havárie zprava proti směru větru.
- b. Zajíždět co nejbližší k místu mimořádné události.
- c. Zjišťovat přítomnost nebezpečných látek.

4. Tzv. prvořadá opatření:

- a. Jedná se o úkoly každé jednotky při havárii s nebezpečnou látkou.
- b. Jedná se o úkoly jednotky předurčené pro zásahy s nebezpečnou látkou.
- c. Jedná se o úkoly výlučně velitele zásahu.

5. Charakteristickým znakem svědčícím o přítomnosti nebezpečné látky může být:

- a. Požár.
- b. Odumírání vegetace.
- c. Pomalé šíření požáru.

6. V místě zásahu by měly být minimálně vytvořeny:

- a. Nebezpečná zóna, vnější zóna, nástupní prostor, dekontaminační prostor, týlový prostor.
- b. Týlový prostor, dekontaminační prostor.
- c. Nebezpečná zóna, vnější zóna, bezpečnostní zóna.

7. Při zásahu na havárii s výskytem nebezpečné látky je mimo obvyklých úkolů velitele zásahu dále třeba příjezd sil a prostředků organizovat:

- a. Z libovolné strany.
- b. Z návětrné strany.
- c. Proti větru.

Správná odpověď

1. a, 2. c, 3. c, 4. a, 5. b, 6. a, 7. b.

Literatura

- [1] Matějka, J., a kol. *Chemická služba: učební skripta*. Praha: MV ČR, 2012. 310 s. ISBN 978-80-87544-09-9.
- [2] Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Vyhláška č. 64/1987 Sb., o Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), ve znění pozdějších předpisů.
- [4] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006.
- [5] Hasičský záchranný sbor ČR. *Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 6/2017, kterým se vydává Řád chemické služby HZS ČR*. Praha: Hasičský záchranný sbor ČR, 2017.
- [6] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [7] *Mimořádné události s výskytem nebezpečných látek* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [8] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 2-02. Požární taktika. Činnost jednotky PO při zásahu s přítomností nebezpečné látky*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání.
- [9] Hasičský záchranný sbor ČR. *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR č. 16/2017 ze dne 17.03.2017, kterým*

se stanoví opěrné body Hasičského záchranného sboru České republiky a typy předurčenosti jednotek požární ochrany pro záchranné práce. Praha: Hasičský záchranný sbor ČR, 2017.

11. Komunikace a spojení při mimořádné události

Kapitola obsahuje informace o komunikaci a spojení při mimořádné události, druzích sítí a vybraných komunikačních prostředcích, volacích značkách a zkratkách..

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je nastolení základního přehledu o komunikaci, která probíhá při mimořádné události a prostředcích, které umožňují spojení mezi zasahujícími jednotkami.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní poznatky z oblasti požární ochrany, základy při komunikaci v rámci jednotek HZS ČR a znalosti nabyté během studia.

Klíčová slova

Spojení, komunikace, mimořádná událost, analogová radiová síť, digitální radiová síť, PEGAS.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny času.

11.1 Úvod

Bez spojení není velení. Každá mimořádná událost vyžaduje koordinaci na místě a také mezi místem zásahu a operačními středisky. Operační úroveň řízení podléhá několika pravidlům, která budou v této kapitole představena.

11.2 Operační úroveň řízení

Operační úroveň řízení vyjadřuje podporu, která je poskytována veliteli zásahu na místě zásahu, ale také představuje koordinaci spolupráce mezi operačními středisky zasahujících složek. U mimořádné události, jejíž

rozsah je malý, zpravidla koordinaci provádí mateřské operační středisko velitele zásahu. Mimořádné události velkého rozsahu jsou koordinovány operačním a informačním střediskem integrovaného záchranného systému (dále také jen „OPIS IZS“).²⁶⁷

Pod pojmem OPIS IZS rozumíme stálé orgány, zajišťující koordinaci složek IZS. OPIS IZS je tvořeno operačními středisky HZS kraje a operačním a informačním střediskem generálního ředitelství HZS ČR.²⁶⁸

Povinnosti OPIS IZS jsou:

- přijímání a vyhodnocování informací o mimořádných událostech,
- zprostředkování organizace plnění úkolů, které jsou ukládány velitelem zásahu,
- plnění úkolů, které byly uloženy orgánem s oprávněním koordinace záchranných a likvidačních prací,
- zabezpečování, je-li to nutné, vyrozumívání složek IZS, základních i ostatních, jakož i vyrozumívání státních orgánů, včetně orgánů územních samosprávných celků dle příslušné dokumentace IZS.²⁶⁹

OPIS IZS jsou oprávněna:

- k povolávání a nasazování sil a prostředků HZS ČR a jednotek požární ochrany, také i dalších složek IZS dle poplachového plánu IZS či na základě požadavků vznesených velitelem zásahu,
- vyžádat a organizovat osobní a věcnou pomoc i běžnou pomoc na základě požadavku vzneseného velitelem zásahu,
- provádět též i varování obyvatelstva, které se nachází na ohroženém území, hrozí-li nebezpečí z prodlení apod.²⁷⁰

11.3 Spojení na místě zásahu

Na místě zásahu je spojení organizováno velitelem zásahu, který zajišťuje i spojení s příslušným operačním a informačním střediskem. Velitel zásahu je odpovědný za předávané informace, za jejich úplnost a správnost.²⁷¹

V rámci HZS ČR je zajišťována infrastruktura a organizován provoz v analogové rádiové síti HZS ČR a při součinnosti v IZS (dále také jen „ARS“), jakož i organizován provoz v komunikačních prostředích IZS, komunikačních prostředích 5 a 6 v digitální rádiové síti PEGAS (dále také jen „DRS“).²⁷²

²⁶⁷ Vyhláška o podobnostech zabezpečení IZS, op. cit., § 6.

²⁶⁸ Zákon o IZS, op. cit. § 6.

²⁶⁹ Tamtéž., § 5 odst. 2.

²⁷⁰ Tamtéž., § 5 odst. 3.

²⁷¹ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 9/Ř, s. 1.

²⁷² MV GR HZS ČR. *Řád rádiových komunikací HZS ČR a při součinnosti v IZS*. Praha: MV GR HZS ČR, 2020. s. 4.

ARS je určena pro rádiové spojení jednotek HZS ČR a pro součinnost s jednotkami požární ochrany ostatních zřizovatelů a součinnost s dalšími základními a ostatními složkami IZS (dále také jen „další složky IZS“).²⁷³

ARS se provozuje na základě Oprávnění, která byla udělena Českým telekomunikačním úřadem Ministerstvu vnitra – generálnímu ředitelství HZS ČR. K zajištění jejího provozu se používá úzkopásmová kmitočtová modulace.²⁷⁴

DRS se provozuje na základě Oprávnění, které bylo uděleno Českým telekomunikačním úřadem Ministerstvu vnitra. DRS představuje plně digitální rádiovou síť, ve které jsou integrovány hlasové a datové služby v evropsky harmonizovaném kmitočtovém pásmu. DRS pracuje ve standardu TETRAPOL.²⁷⁵

Dostupné komunikační prostředky řízení se využívají podle charakteru události a podle dostupnosti daného komunikačního prostředku. Při využití prostředků, které slouží pro komunikaci a přenos informací, musí být přihlédnuto k jejich určení, doporučována je tato priorita v použití, kdy nejčastěji je využíváno rádiové spojení, dále datové přenosy, telefonní spojení a v neposlední řadě signály.²⁷⁶

Prostředky, které slouží ke zpracování a přenosu informací, se mohou soustředit do velitelského automobilu, popř. štábního automobilu, spojového automobilu nebo kontejneru.²⁷⁷

Při výjezdu jednotky je každé vozidlo povinno informovat o svém odjezdu příslušné operační středisko. Během jízdy k zásahu se spojení organizuje mezi vyjíždějícími vozidly jednotek a krajským operačním a informačním střediskem. Komunikace probíhá na hovorové skupině (TKG) příslušného územního odboru, používají se výhradně volací značky dle Oprávnění nebo Dokladu.²⁷⁸

Pro komunikaci u zásahu se používá přímý režim. K tomuto účelu se používá pět zásahových kanálů K, N, I, S a kanál DIR IZS, který je určen pro součinnost složek IZS. Kanál mají k dispozici všechny složky IZS využívající síť PEGAS. Pro komunikaci s leteckou službou je určen kanál DIR IZS L.²⁷⁹

Nejčastěji vytvořené komunikační prostředí se využívá při komunikaci jednotek PO na místě zásahu (včetně prověřovacího a taktického cvičení),

---

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ Řád rádiových komunikací, op. cit. s. 8.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 15.

²⁷⁶ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 9/Ř, s. 1.

²⁷⁷ Tamtéž, s. 2.

²⁷⁸ Řád rádiových komunikací, op. cit. s. 35.

²⁷⁹ Tamtéž.

zřízení štábu, při zásahu s vrtulníkem pro komunikaci mezi vysazovačem, lezcem a případně i velitelem jednotky PO na zemi, na místě zásahu pro součinnostní spojení s letadlem, pro spojení v rámci odřadu při přesunu a vyvolanou tísňovou komunikaci u jednotek PO.²⁸⁰

S obsahem informací odesílaných na operační středisko, vyslovuje souhlas velitel zásahu. V případě tísňové zprávy (např. v objektu došlo k výbuchu v době, kdy se tam pohyboval velitel zásahu) a hrozí-li nebezpečí z prodlení při přivolání pomoci, podává informaci spojenou se žádostí o pomoc hasič udržující spojení s příslušným operačním střediskem i bez souhlasu velitele zásahu.²⁸¹

U zásahu vyžadujícího součinnost s jednotkami sborů dobrovolných hasičů a HZS podniků se pro spojení v místě zásahu používají převodníky, které umožňují na dohodnutých kanálech přechod digitální sítě do analogové (např. DIR zásahový K do analogového K). U zásahu, kde je k místu události vysláno jedno vozidlo a je třeba pro spojení s jednotkami sboru dobrovolných hasičů použít převodník, je jednotka povinna oznámit operačnímu středisku zapnutí převodníku pomocí statusové zprávy (číslo statusu). V místě zásahu může být aktivní pouze jeden převodník AD/DA pro jeden komunikační kanál. Na radiostanicích, které jsou zapojeny jako převodník, nemůže být prováděno klíčování. Po zapnutí převodníku probíhá veškerá komunikace fonicky, až do vypnutí převodníku.²⁸²

11.4 Hovorová kázeň, zkratky, volací značky

V rámci komunikace a spojení je nutné, aby byla dodržována hovorová kázeň, která obnáší jistá pravidla. Mezi zásadní pravidla patří, že komunikace musí být stručná, slušná a jasná. Dále platí, že hovor se začíná, až je ukončena předchozí relace. Co se týče volacích značek, používají se pouze ty, které radiostanici byly přiděleny. Jsme povinni počínat si tak, aby nedošlo k poškození, zneužití či zcizení radiostanic.²⁸³

Pod pojmem zkratka rozumíme slovní výraz, který v rámci radiového provozu nahrazuje celé věty, respektive jejich smysl. Používat je možné pouze běžné zkratky, které jsou uvedeny níže. Vzhledem k tomu, že v rádiovém provozu se často opakují dané typy vět, přistoupilo se k vytvoření systému zkratek.²⁸⁴

---

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Konspekt 1-1-08, op. cit. s. 14.

²⁸² Řád rádiových komunikací, op. cit. s. 35.

²⁸³ DVORÁČEK, Petr, pplk. *Rádiové spojení v PO*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2002. 64 s. s. 9.

²⁸⁴ Tamtéž.

Zkratka: význam

Příjem:	„Skončil jsem vysílání a čekám na Vaši odpověď“
Vysílejte:	„Pokračujte ve vysílání“
Konec:	„Rozhovor s Vámi jsem ukončil a nechci odpověď“
Opakujte:	„Nejsem si jist, že jsem zprávu, nebo její část, zachytil dobře, a proto žádám o její opakování“
Opravuji:	„Ve vysílání jsem neúmyslně udělal chybu, a proto ji vysílám znovu a správně.“
Ověřte:	„Obdržené údaje od Vaší stanice se mi jeví jako nepravdivé, proto žádám o jejich ověření“
Potvrzují:	„Vaši zprávu jsem přijal a rozumím jí“
Rozumím:	„Vaši zprávu jsem přijal a rozumím jí“
Provedu:	„Zprávě rozumím, úkoly splním“
Potvrďte:	„Potvrďte převzetí zprávy a její srozumitelnost“
Ano:	„Souhlasím, povolují!“
Ne:	„Nesouhlasím, zakazují!“
Pomoc:	„Potřebuji okamžitou a neodkladnou pomoc, buď pro sebe, nebo pro někoho jiného, kdo je ve vážném nebezpečí!“ ²⁸⁵

Volací značky představují nástroj, s jehož pomocí je možné identifikovat každou radiostanici, přičemž každá radiostanice je povinna volací značky používat. Jedná se o poznávací označení stanice. Dle vyhlášky č. 155/2005 Sb., o způsobu tvorby volacích značek, identifikačních čísel a kódů, jejich používání a o druzích radiokomunikačních služeb, pro které jsou vyžadovány, ve znění pozdějších předpisů, mohou být volací značky mezinárodní, národní a zvláštní.²⁸⁶ HZS ČR a ostatní jednotky požární ochrany využívají při rádiové komunikaci v ARS a DRS hlavní volací značky, volací značky přidělené Českým telekomunikačním úřadem, otevřené volací značky a oběžníkovou volací značku.²⁸⁷

11.5 Spojení mezi místem zásahu a operačním a informačním střediskem IZS kraje

Je nutné, aby operační a informační středisko IZS v rámci řešení mimořádné události v jejím územním obvodu mělo přehled o situaci na místě zásahu. Za tím účelem je nutná jeho komunikace s velitelem zásahu. Velitel zásahu také odpovídá za obsah, formu a aktuálnost informací, které jsou z místa zásahu na příslušné operační a informační

---

²⁸⁵ Tamtéž, s. 9-10.

²⁸⁶ Vyhláška č. 155/2005 Sb., o způsobu tvorby volacích značek, identifikačních čísel a kódů, jejich používání a o druzích radiokomunikačních služeb, pro které jsou vyžadovány, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁷ Řád rádiových komunikací, op. cit. s. 27.

středisko odesílány. Mezi tyto informace patří údaje o situaci v místě zásahu, času, kdy byly zahájeny a ukončeny záchranné a likvidační práce, o nasazených silách a prostředcích jednotlivých složek, údaje o jejich potřebě nebo o potřebě jiné pomoci, dále údaje o činnosti těchto složek, o osobní a věcné pomoci, která je v místě zásahu poskytována. Velitel zásahu odesílá údaje o stupni poplachu, jenž byl v místě zásahu vyhlášený, ale také tehdy, dojde-li ke změně v obsazení funkce velitele zásahu. Operační a informační středisko velitel zásahu informuje také v případě, kdy by nastala zásadní změna situace v místě zásahu, případně pokud by došlo ke zranění či usmrcení osob nebo ke vzniku rozsáhlých škod. Velitel zásahu informuje tom, že nastal odjezd složek z místa zásahu a také o významných informacích, které byly poskytnuty veřejnosti.²⁸⁸

Při koordinaci IZS se využívá systém krizové komunikace, a to ve fázi přípravy na mimořádnou událost, ale i ve fázi, kdy jsou záchranné a likvidační práce již prováděny. Za krizovou komunikaci označujeme přenos informací, který se odehrává mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a mezi složkami IZS.²⁸⁹

Krizová komunikace v IZS se organizuje pro potřeby jednotlivých úrovní koordinace, a to mezi subjekty krizové komunikace (složky, ministerstva, jiné ústřední správní úřady, správní úřady s krajskou působností či působností v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností, orgány krajů a obcí), a to u každého ze subjektů. Pro krizovou komunikaci jsou využívány účelová telekomunikační síť ministerstva, hromadná radiokomunikační síť IZS provozovaná ministerstvem, veřejná pevná telekomunikační síť, prostředky mobilní telekomunikační sítě, záložní rádiová síť v přímém režimu na stanoveném kmitočtu, spojky či vytvořená rádiová síť a mobilní telekomunikační síť a zařízení, přičemž jejich nasazení je oprávněn povolit velitel zásahu nebo územně příslušné operační a informační středisko, není-li kapacita běžně používaných spojových prostředků dostatečná.²⁹⁰

V rámci opatření IZS také platí povinnost k uveřejnění tísňových informací, které jsou potřebné pro provedení záchranných a likvidačních prací. Z toho důvodu má každý provozovatel hromadných informačních prostředků, a to včetně televizního a rozhlasového vysílání, povinnost tyto tísňové informace uveřejnit, aniž by byla provedena úprava jejich obsahu a smyslu. K uveřejnění dochází na

²⁸⁸ Vyhláška o podrobnostech zabezpečení IZS, op. cit. § 6.

²⁸⁹ Zákon o IZS, op. cit. § 18.

²⁹⁰ Vyhláška o podrobnostech zabezpečení IZS, op. cit. § 29.

základě žádosti OPIS IZS, přičemž provozovatel hromadných prostředků nemá nárok na náhradu nákladů s tím spojených.²⁹¹

11.6 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- ***Krizová komunikace*** – pod tímto pojmem se rozumí přenos informací, který je uskutečňován mezi státními orgány, dále mezi územními samosprávnými orgány a mezi složkami IZS, přičemž jsou za tímto účelem využívány prostředky umožňující hlasový a datový přenos informací veřejné telekomunikační sítě i vybrané části neveřejných telekomunikačních sítí.²⁹²
- ***Elektronická komunikace*** – přenos informace, který probíhá v libovolné formě pomocí přenosových systémů, zejména drátových, rádiových, optických či také jiných.²⁹³
- ***Radiová komunikace*** – druh elektronické komunikace, která přenáší informaci pomocí rádiových vln.²⁹⁴
- ***Organizace 5 a 6*** - číselné označení organizací, které jsou určeny pro jednotky PO (tzv. flotila).²⁹⁵

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili se základy komunikace na místě zásahu, druhy rádiových sítí, úlohou operačních a informačních středisek a základy krizové komunikace.

Otázky

- 1) Definujte pojem „krizová komunikace“.
- 2) Jaké prostředky hlasového i datového přenosu se využívají v rámci IZS?
- 3) Jaké znáte volací značky?.
- 4) Jak probíhá spojení mezi KOPIS a místem zásahu?
- 5) Jakou úlohu plní hromadné informační prostředky?

²⁹¹ Zákon o IZS, op. cit. § 32.

²⁹² Tamtéž, § 18 odst. 1.

²⁹³ Řád rádiových komunikací, op. cit. s. 4.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 5.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 15.

- 6) Co se rozumí pod pojmem „operační úroveň řízení“?
- 7) Kdo realizuje operační úroveň řízení a jak?
- 8) Jakou úlohu plní OPIS IZS?
- 9) Co znamená „TETRAPOL“?
- 10) Uveďte některé zkratky a jejich význam.

Test

1. Kdo odpovídá za úplnost a správnost předávaných informací z místa zásahu?

- a. KOPIS.
- b. Velitel zásahu.
- c. Velitel jednotky požární ochrany.

2. Zkratka „Provedu“ značí:

- a. „Souhlasím, povoluji!“
- b. „Vaši zprávu jsem přijal a rozumím jí“
- c. „Zprávě rozumím, úkoly splním“

3. Krizová komunikace znamená:

- a. Přenos informací mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a mezi složkami IZS.
- b. Přenos informací mezi členy jednotky požární ochrany.
- c. Přenos informací v rámci digitální radiové sítě.

4. Při mimořádných událostech s malým rozsahem následků je záležitost operačního řízení zpravidla v možnostech:

- a. Operačního a informačního střediska generálního ředitelství hasičského záchranného sboru.
- b. Operačního a informačního střediska IZS.
- c. Mateřského operačního střediska velitele zásahu.

5. Hromadné informační prostředky:

- a. Mají nárok na náhradu nákladů spojených s uveřejněním tísňových informací.
- b. Jsou povinné uveřejnit tísňové informace neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu.
- c. Nejsou povinné uveřejnit tísňové informace.

6. Povinné zprávy mezi místem zásahu a operačním a informačním střediskem IZS neobsahují:

- a. Údaj o vyhlášeném stupni poplachu.
- b. Údaje o situaci v místě zásahu.

c. Změnu v obsazení funkce velitele sektoru.

7. Mezi pravidla hovorové kázně nepatří:

- a. Komunikace musí být stručná, slušná a jasná!
- b. Hovor se začíná, až je předchozí relace ukončena!
- c. Použití libovolných volacích znaků.

Správná odpověď

1. b, 2. c, 3. a, 4. c, 5. b, 6. c, 7. c.

Literatura

- [1] HORÁK, R. – KRČ – ONDRUŠ, R. – DANIELOVÁ, L. Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu; Linde Praha 2004, 407 s.; ISBN 80-7201-471-4.
- [2] ŠENOVSKÝ, M. – ADAMEC, V. – HANUŠKA, Z. Integrovaný záchranný systém; Edice Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství spektrum; 2005; 157 s.; ISBN 80-86634-65-5.
- [3] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] *Komunikace a spojení na místě zásahu* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. II. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [6] Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Metodický manuál pro přípravu specialistů ochrany obyvatelstva.
- [7] MV GŘ HZS ČR. *Řád rádiových komunikací HZS ČR a při součinnosti v IZS*. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2020.
- [8] Vyhláška č. 155/2005 Sb., o způsobu tvorby volacích značek, identifikačních čísel a kódů, jejich používání a o druzích radiokomunikačních služeb, pro které jsou vyžadovány, ve znění pozdějších předpisů.
- [9] DVOŘÁČEK, Petr, pplk. *Radiové spojení v PO*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2002. 64 s.
- [10] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-1-08. Základy požární taktiky. Organizace a řízení zásahu*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [11] Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů.

12. Provádění technických zásahů

Kapitola obsahuje základní informace o technických zásazích a vybraných typech technických zásahů a jejich charakteristiku.

Cíl kapitoly

Cílem této kapitoly je predestinování základních informací o technických zásazích a o nejčastějších typech technických zásahů a jejich specifikách.

Vstupní znalosti

Pro nastudování této kapitoly musíte znát a vědět základní poznatky z oblasti požární ochrany, základy požární taktiky a znalosti nabyté během studia.

Klíčová slova

Technický zásah, vstup do obydlí, záchrana osob ze zřícených budov, vyprošťování osob z podzemí, vyprošťování osob, zvířat a předmětů z výťahu, vyproštění uvízlých osob ve výťahu, vyprošťování osob ze závalu a sutin, vyprošťování osob ze sil a zásobníků sypkých hmot, odchyt a hubení bodavého hmyzu, havarijní kácení dřevin.

Doba pro studium

Pro nastudování této kapitoly budete potřebovat 3 hodiny času.

12.1 Úvod

Jednotky požární ochrany jsou vzhledem k jejich vysoké akceschopnosti a nepřetržité službě přivolávány ve velké míře k technickým zásahům. Mezi technické zásahy řadíme například události typu vyprošťování osob ze závalu a sutin, sil a zásobníků sypkých hmot, z podzemí, záchranu osob ze zřícených budov, vyprošťování osob, zvířat a předmětů z výťahu, odchyt a hubení bodavého hmyzu, vstup do obydlí a jiných uzavřených prostor při zásahu, svahové deformace, havarijní kácení dřevin. Technický zásah přitom nemusí být spojen s požárem. Technické zásahy se řadí z pohledu statistiky mezi nejčastější zásahy, které provádí jednotky požární ochrany.

12.2 Vybrané druhy technických zásahů

12.2.1 Vstup do obydlí a jiných uzavřených prostor

Pod pojmem uzavřený prostor rozumíme prostor, který je v majetku právnických nebo fyzických osob. Tento prostor je ohraničen pomocí stavebních konstrukcí a je také opatřen zábranami, mechanickými či jinými, které zabraňují vstupu neoprávněných osob. Obydlí je pak prostor, který je uzavřený a slouží k bydlení. Příslušník HZS ČR může využít své oprávnění k otevření či zjednání přístupu do obydlí jiným způsobem, existuje-li důvodné podezření, že jsou ohroženy životy osob, případně je vážně ohroženo jejich zdraví nebo hrozí-li na majetku škoda, která by mohla přesáhnout částku ve výši 50.000,- Kč. Pokud tomu nebrání okolnosti, příslušník zajistí v rámci vstupu do obydlí také přítomnost nezúčastněné osoby. Příslušník HZS ČR bez zbytečného odkladu o vstupu do obydlí vyrozumí Policii České republiky. Vlastník, správce nebo uživatel nemovitosti má povinnost takový vstup na předmětnou nemovitost umožnit za účelem provedení opatření, která jsou nutná ke zdolání požáru, případně aby bylo zamezeno jeho šíření, nebo také k provedení jiných záchranných prací, jako například vyklizení či strpění vyklizení pozemku, odstranění nebo strpění odstranění staveb, jejich částí nebo porostů. Velitel zásahu rozhodne o potřebě a rozsahu výše uvedených opatření. Jednotka požární ochrany je oprávněna uzavřený prostor otevřít také v důsledku žádosti o pomoc, kterou vznesl příslušník Policie České republiky. Při této činnosti nesmí být ohroženy zdraví nebo život hasičů trestnou činností, například střelbou. Jedná-li se o takovou situaci, velitel jednotky může zásah přerušit, respektive zapůjčit Policii České republiky prostředek sloužící ke vstupu do tohoto uzavřeného prostoru. Je-li vyhlášen nouzový stav nebo stav ohrožení státu, může dojít na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutné míře k omezení práva na nedotknutelnost osoby a obydlí, a to při evakuaci osoby z místa, kde dochází k bezprostřednímu ohrožení na životě nebo zdraví.²⁹⁶

Při zásahu jednotky požární ochrany otvírají tyto uzavřené prostory především v souvislosti s prováděním záchranných prací, většinou s hasebním zásahem, případně v souvislosti s eliminací nebezpečí hrozícího vzniku požáru či jiné mimořádné události. K otevření může také dojít v souvislosti s průzkumem, který je prováděn ke zjištění, jestli v prostorech nejsou osoby, které by mimořádná událost ohrožovala, případně je zde předpoklad působení mimořádné události, jako je požár, povodeň apod. Mezi další takové činnosti patří poskytnutí pomoci nemocné nebo zraněné osobě, která se nachází uvnitř uzavřeného

---

²⁹⁶ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 5/T, s. 1.

prostoru, za účelem umožnění poskytnutí péče o osobu či zvíře nacházející se v uzavřeném prostoru. Dále také za účelem eliminace škod, které jsou způsobeny únikem hořlavé nebo výbušné látky, případně vody z vodovodních rozvodů a také dalších látek, které se nacházejí v technických zařízeních budov. Vstup může být učiněn rovněž za účelem zabránění ohrožení zdraví či života majitele nebo uživatele uzavřeného prostoru, a to v souvislosti s nezbytným poskytnutím prostředku, který se v uzavřeném prostoru nachází, například lék apod. Nehrozí-li nebezpečí bezprostředního ohrožení zdraví osob, zvířat nebo majetku, které by vyžadovalo zásah jednotky požární ochrany, otevření uzavřeného prostoru nebude provedeno.²⁹⁷

12.2.2 Záchrana osob ze zřícených budov

Tento typ události je charakterizován tím, že dochází k nestabilitě narušených stavebních konstrukcí, k narušení celistvosti i únosnosti konstrukčních prvků, je způsobeno také porušení požárně dělících konstrukcí, ale i požárně bezpečnostních zařízení. Charakteristické je též obtížné vyhledávání ze závalů a sutin.²⁹⁸

Prvořadou činností všech jednotek požární ochrany na místě zásahu je lokalizace a určení počtu zasypaných osob. Průzkumem dále zjišťujeme rozsah mimořádné události a nároky na síly a prostředky, možnosti dalšího zřícení nebo zasypaní, bezpečnost prostoru, odezvu postižených osob (vhodné je použití akustických, případně termovizních sond), nebezpečí, která ohrožují zasypané osoby, např. ohrožení požárem, zatopením, nedostatečný přístup vzdušného kyslíku k zasypaným, únik plynu, vypnutí elektrického proudu, přítomnost chemikálií, přítomnost hořlavých kapalin apod., přístupové cesty k postiženým, potřebu speciálních služeb (vyhledávací psi, báňská služba, speleologové apod.).²⁹⁹

Vyprošťovací práce jsou zahájeny zejména na tom místě, kde průzkum identifikoval lokaci živých osob, případně je naděje na jejich přežití v sutinách. Než jsou zahájeny vlastní vyprošťovací práce, musí být posouzena míra ohrožení záchránců, například hrozba jejich zasypaní zbytky objektu. Je-li to nutné, provedou se zabezpečení k ochraně záchránců i zachraňovaných.³⁰⁰

Okolí mimořádné události musí být zabezpečeno před vstupem nepovolaných osob. Také je nutné, aby bylo šetrným způsobem zamezeno

---

²⁹⁷ Tamtéž, s. 1-2.

²⁹⁸ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 2/T, s. 1.

²⁹⁹ Tamtéž.

³⁰⁰ MV GŘ HZS ČR. *Příručka pro velitele jednotek hasičského záchranného sboru Ministerstva vnitra. Vyhledávací a záchranné práce ve zřícených budovách. Mezinárodní záchranné operace.* Praha: MV GŘ HZS ČR, 2000. 19 s. s. 1.

přístupu těch osob, které předpokládají, že mezi postiženými jsou jejich blízcí. Na troskách, kde dojde k nasazení vyhledávacích psů, musí být omezen pohyb na nezbytné minimum, v rámci zabránění zničení pachových stop. Pokud je prováděna záchrana osob ze zřícených budov, musí být zajištěno uzavření přívodu všech médií do objektu (plyn, energie apod.), provedena detekce nebezpečných látek a tím stanovená nebezpečná zóna. Hašení požárů, které vznikly, je žádoucí provádět tak, aby došlo jen k minimální spotřebě vody, a sice aby nebylo způsobeno ještě větší porušení stability sutin a nedocházelo k zatopení dutin, ve kterých se mohou nacházet osoby. Pomocí výdřevy nebo hydraulických vzpěr se provádí zajištění nestabilních částí objektu, zajistí se evakuace osob z přilehlých objektů a prostor. Na místo zásahu je vhodné povolat minimálně 2 kynology s atestovanými psy pro daný typ události, dále povolat statika, odborníka na demoliční práce apod.³⁰¹

Postupy při vyhledávání osob jsou následující:

- zjistit počet pohřešovaných osob (pomoc Policie ČR, městské policie, informace od občanů),
- stanovit priority průzkumu trosek a zvážení možnosti přežití osob, zahájit akustické vyhledávání, kde je třeba zajistit klid kolem sutin a naslouchat, zda někdo neodpoví například na volání či nejde slyšet jakýkoliv jiný zvuk vycházející ze sutin.³⁰²

Jsou-li nasazeni psi, je třeba přerušit hledání a odklizení trosek hasiči, přidělit kynologovi hasiče, který ho bude neustále hlídat a usměrňovat v pohybu po sutinách.³⁰³

12.2.3 Vyprošťování osob z podzemí

U tohoto typu zásahu je třeba zajistit před započetím prací dostatečné množství dýchacích přístrojů, lezeckého vybavení a prostředků pro osvětlení místa zásahu.³⁰⁴

Průzkumná skupina je vždy jištěna například uvázáním na lano, označuje vhodnými prostředky přístupové cesty k místu zásahu a zároveň neustále sleduje místo zásahu z hlediska přítomnosti nebezpečných plynů, jako jsou metan a CO₂, a dále zajišťuje kontrolu zatopení podzemních prostor.³⁰⁵

---

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 2/T, s. 2.

³⁰³ Tamtéž.

³⁰⁴ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 1/T, s. 4.

³⁰⁵ Tamtéž.

12.2.4 Vyprošťování osob, zvířat a předmětů z výtahu

Výtah je vyhrazené technické zařízení a slouží k přepravě osob, zvířat a předmětů ve svislém směru pohybu ve vícepodlažních objektech. Občas dochází k zablokování funkce výtahu vinou technické poruchy nebo nesprávnou manipulací či jinými vlivy. Pobyt v kabině výtahu má vliv na lidskou psychiku a chování.³⁰⁶

V první řadě je třeba provést vypnutí hlavního přívodu elektrické energie, která slouží k pohonu výtahu a tím dojde k eliminaci možnosti nežádoucího zapnutí výtahu během zásahu. Ta je prováděna prostřednictvím dopravení kabiny výtahu, a to do stanice, která se nachází nejbližší. Tam dojde k otevření dveří od výtahové šachy a ke zprovoznění manuálního posunu kabiny výtahu. Kabina se ve většině případů posouvá ve směru vzhůru, čímž se eliminuje možnost zaseknutí kabiny a uvolnění lana nad kabinou a tím i případný náhlý rychlý pád kabiny směrem dolů.³⁰⁷

Po vysunutí kabiny do úrovně stanice lze dveře kabiny výtahu otevřít a osoby bezpečně vyprostit. Po vyproštění osob, zvířat a věcí z výtahu se provede opětovné uzavření dveří kabiny výtahu, dveří výtahové šachty a výtah se ponechá mimo provoz do doby revize odbornou společností.³⁰⁸

KOPIS provede informovanost majitele, uživatele nebo provozovatele výtahu o ponechání výtahu mimo provoz a o nutnosti zásahu jednotky požární ochrany.³⁰⁹

12.2.5 Vyprošťování osob ze závalu a sutin

Ke vzniku závalů dochází v důsledku sesuvu stavebních hmot, sesuvu stavebních konstrukcí, ale také bláta, zeminy či jiných materiálů. Důvodem, proč k závalu dojde, je narušení či odstranění nosných statických prvků, případně je zával způsoben působením otřesů, tlakové vlny, narušením soudržnosti materiálů, která je způsobena v důsledku výměny fyzikálních vlastností, tedy tepla, vlhkosti apod.³¹⁰

Při sesuvu půdy mohou být narušeny inženýrské sítě, produktovody a různé zásobníky a sklady, kde může dojít k následnému úniku nebezpečné látky nebo poškození rozvodů elektrické energie.³¹¹

³⁰⁶ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 3/T, s. 1.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 2.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 1/T, s. 1.

³¹¹ Tamtéž.

Úkolem průzkumu u tohoto typu události je zjištění stavu a rozsahu závalu, předpokládaný počet zasažených osob a případně i zjištění dalšího možného pohybu materiálu.³¹²

Pokud se jedná o velký počet zavalených osob, či jde o členitý prostor, je doporučeno rozdělení záchranných jednotek na dvě skupiny.³¹³

Vyhledávací skupina vyhledává polohu pohřešovaných osob. Využívají informace získané průzkumem, a dále jsou na pomoc nasazeni atestovaní kynologové se psy a technické prostředky jednotky požární ochrany jako jsou například šterbinové kamery, echolokátory nebo bioradary a další.³¹⁴

Vyprošťovací skupina zajišťuje samotné vyproštění osob ze závalu a následný transport do bezpečného prostoru určeného pro příjem a evidenci. Pro vyprošťování se využívají různá ženijní nářadí, hydraulické nebo pneumatické technické nářadí, případně další speciální vybavení, kterým je jednotka vybavena pro tento typ události.³¹⁵

12.2.6 Vyprošťování osob ze sil a zásobníků sypkých hmot

Než jsou zahájeny všechny práce, je nutné vždy zajistit zastavení přívodu a odvodu látek, které jsou v zásobníku. Dále je nutné provést uzavření výpusťných a plnicích otvorů.³¹⁶

K postižené osobě přistupujeme vždy z místa, kudy do prostoru spadla. V případě velmi sypkého materiálu je třeba vytvořit „pracovní plošinu“ kolem postiženého tak, aby nedocházelo k dalšímu propadnutí.³¹⁷

Každá osoba podílející se na záchraně postižené osoby musí být po celou dobu jistěna pomocí lezeckého vybavení, pod neustálým dohledem, případně vybavená ochrannými pracovními pomůckami jako je například dýchací přístroj, respirátor a podobně.³¹⁸

12.2.7 Odchyt a hubení bodavého hmyzu

Požadavky související s odchytom obtížného hmyzu se nejčastěji týkají včel, vos a sršňů. Odvíjejí se mj. i od okolní teploty.³¹⁹

Při odchytu a hubení hmyzu je třeba rozhodnout o způsobu odchycení a případně i následném hubení, k odchytu a hubení využívat hasiče, kteří netrpí alergickou reakcí na bodnutí daným hmyzem, zvolit vhodnou

---

³¹² Tamtéž.

³¹³ Tamtéž, s. 2.

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Tamtéž, s. 3.

³¹⁷ Tamtéž.

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 4/T, s. 1.

ochranu hasiče (včelařská kukla, zásahový oděv apod.) proti případnému bodnutí hmyzem.³²⁰

Roje bodavého hmyzu (včel), nebo jeho hnízda (vosy, sršně) se odchytávají, či odebírají do plastového pytle nebo jiné pevné, uzavíratelné nádoby (rojáčku), do které se roj či hnízdo sklepe, setřese nebo smete smetáčkem, případně odebere i s částí větve (po odříznutí či odlomení). Roj na obtížných místech zahubíme pomocí insekticidů nebo pomocí vysavače. Při vícepatrovém hnízdě je třeba insekticid aplikovat postupně do více pater.³²¹

12.2.8 Havarijní kácení dřevin

Havarijní kácení dřevin se týká převážně dřevin hrozících pádem v důsledku mimořádných událostí, znemožňujících účinné provedení záchranných prací. Jednotka odstraňuje jen viditelně poškozené části dřevin, které vyvolávají nebezpečí pro okolí.³²²

Povolení pro kácení dřevin není vyžadováno u:

- dřevin, který mají obvod kmene menší než 80 cm, obvod je měřen ve výšce 130 cm nad zemí,
- zapojených porostů dřevin za podmínky, že celková plocha kácených zapojených porostů není rozsáhlejší než 40 m²,
- dřevin, které jsou pěstovány na pozemcích vedených v katastru nemovitostí se způsobem využití plantáž dřevin,
- ovocných dřevin, které rostou na pozemcích, nacházejících se v zastavěném území, které jsou v katastru nemovitostí evidovány s druhem pozemku zahrada, zastavěná plocha a nádvoří nebo ostatní plocha se způsobem využití pozemku zeleň.³²³

Pokud stavem dřevin dochází ke zřejmému a bezprostřednímu ohrožení života nebo zdraví, případně hrozí-li škoda značného rozsahu, povolení ke kácení dřevin není vyžadováno.³²⁴

Oznámení o kácení dřevin, které bylo provedeno složkami IZS z rozhodnutí velitele zásahu, obsahuje označení místa, kde se dřeviny nacházely, jejich množství a druh, popřípadě rod.³²⁵

Při kácení hrozí zejména nebezpečí zasypaní a zavalení, nebezpečí zřícení konstrukcí a nebezpečí pádu.³²⁶

---

³²⁰ Tamtéž, s. 2.

³²¹ Tamtéž.

³²² Bojový řád jednotek požární ochrany, op. cit. Metodický list 7/T, s. 1.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Tamtéž, s. 1-2.

³²⁵ Tamtéž, s. 2.

³²⁶ Tamtéž.

12.3 Použité pojmy a jejich vysvětlení

- **Technická pomoc** – odstranění nebezpečí menšího rozsahu mimo technologický provoz závodů, např. vyproštění osob z výtahu, nouzové otevření bytu, likvidace následků přírodních vlivů (povodně, záplavy, silné deště, vítr, sníh, námraza), záchrana osob (ze zřícených budov, sebevražedné úmysly, z výšek a nad volnou hloubkou) a zvířat, likvidace obtížného hmyzu, čerpání vody, uzavírání vody, asistence při hledání nástražného systému.³²⁷
- **Technická havárie** – provádí se odstranění nebezpečí velkého rozsahu, případně se značnými následky, které by mohlo mít dopad na zdraví osob, zvířat, majetku. Jedná se například o destrukci objektů.³²⁸

Zapamatujte si:

Nebude-li Vám při dalším výkladu některý z výše uvedených pojmů srozumitelný, vraťte se zpět k této kapitole a výklad pojmu si znovu pozorně přečtěte.

Shrnutí

V této kapitole jste se seznámili s vybranými technickými zásahy a jejich specifiky.

Otázky

- 1) Uveďte nejčastější typy technických zásahů.
- 2) Popište vyprošťování osob ze sil a zásobníků sypkých hmot.
- 3) Jaké hrozí nebezpečí při kácení dřevin?
- 4) Kdy není vyžadováno povolení pro kácení dřevin?
- 5) Co je nutné zajistit při vyprošťování osob z podzemí?
- 6) Jaké jsou postupy při vyhledávání osob?
- 7) Čím je charakteristická záchrana osob ze zřícených budov?
- 8) Co je třeba zajistit při vyprošťování osob z podzemí?
- 9) Co je to vyprošťovací skupina?
- 10) Uveďte specifika při odchyty a hubení bodavého hmyzu.

³²⁷ MV GR HZS ČR. *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany*. Praha: MV GR HZS ČR, 2005. ISBN 80-86640-35-3. s. 130.

³²⁸ Tamtéž.

Test

1. Uzavřeným prostorem se rozumí:

- a. Prostor v majetku právnických nebo fyzických osob, ohraničený stavebními konstrukcemi bez zábran.
- b. Prostor v majetku právnických nebo fyzických osob, ohraničený stavebními konstrukcemi a opatřený mechanickými či jinými zábranami zabraňujícími vstupu neoprávněných osob.
- c. Prostor v majetku právnických nebo fyzických osob, který není ohraničený stavebními konstrukcemi a opatřený mechanickými či jinými zábranami.

2. Prvořadou činností všech jednotek požární ochrany u záchrany osob ze zříčených budov je:

- a. Zjištění přístupových cest k postiženým osobám.
- b. Ověření přítomnosti hořlavých kapalin.
- c. Lokalizace a určení počtu zasypaných osob.

3. Postupy při vyhledávání osob jsou:

- a. Akustické vyhledávání, stanovení priorit průzkumu trosek, zjištění počtu pohřešovaných osob.
- b. Stanovení priorit průzkumu trosek, zjištění počtu pohřešovaných osob, akustické vyhledávání.
- c. Zjištění počtu pohřešovaných osob, stanovení priorit průzkumu trosek, akustické vyhledávání.

4. Vyhledávací skupina:

- a. Vyhledává polohu pohřešovaných osob.
- b. Určuje míru narušení inženýrských sítí.
- c. Sleduje místo zásahu z hlediska přítomnosti nebezpečných plynů.

5. Při vyprošťování osob ze sil a zásobníků sypkých hmot:

- a. Průzkumná skupina je vždy jištěna uvázáním na lano.
- b. Je třeba rozhodnout o využití hasičů, kteří netrpí alergickými reakcemi.
- c. Před zahájením všech prací je nutné vždy zajistit zastavení přívodu a odvodu látek ze zásobníku a uzavřít výpustné a plnicí otvory.

6. Povolení pro kácení dřevin se nevyžaduje pro:

- a. Dřeviny o obvodu kmene do 80 cm měřeného ve výšce 130 cm od země.
- b. Dřeviny o obvodu kmene do 90 cm měřeného ve výšce 140 cm od země.

- c. Dřeviny o obvodu kmene do 100 cm měřeného ve výšce 150 cm od země.

7. Vyprošťovací skupina:

- a. Vyhledává polohu pohřešovaných osob.
b. Zajišťuje samotné vyproštění osob ze závalu a následný transport do bezpečného prostoru určeného pro příjem a evidenci.
c. Provádí evidenci osob zasažených mimořádnou událostí.

Správná odpověď

1. b, 2. c, 3. c, 4. a, 5. c, 6. a, 7. b.

Literatura

- [1] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-2-07. Požární taktika. Záchranné práce. Záchrana zavalených a zasypaných osob.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [2] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-2-03. Požární taktika. Záchranné práce. Záchrana osob z demolic a závalů.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [3] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 1-2-04. Požární taktika. Záchranné práce. Vyprošťování osob z výtahů.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [4] *Provádění technických zásahů* [video]. Režie Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje. ČR, 2019.
- [5] MV GŘ HZS ČR. *Konspekty odborné přípravy. Konspekt 4-2-02. Požární taktika. Záchranné práce. Pracovní postupy při vyprošťování.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008, 2. vydání. ISBN: 80-86111-46-6.
- [6] MV GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany. II.* Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2017. ISBN 978-80-7385-197-2.
- [7] MV GŘ HZS ČR. *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany.* Praha: MV GŘ HZS ČR, 2005. ISBN 80-86640-35-3.
- [8] MV GŘ HZS ČR. *Příručka pro velitele jednotek hasičského záchranného sboru Ministerstva vnitra. Vyhledávací a záchranné práce ve zříčených budovách. Mezinárodní záchranné operace.* Praha: MV GŘ HZS ČR, 2000. 19 s.